

MESAČNÍK MINISTERSTVA OBRANY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ČÍSLO 5 / MÁJ 2011

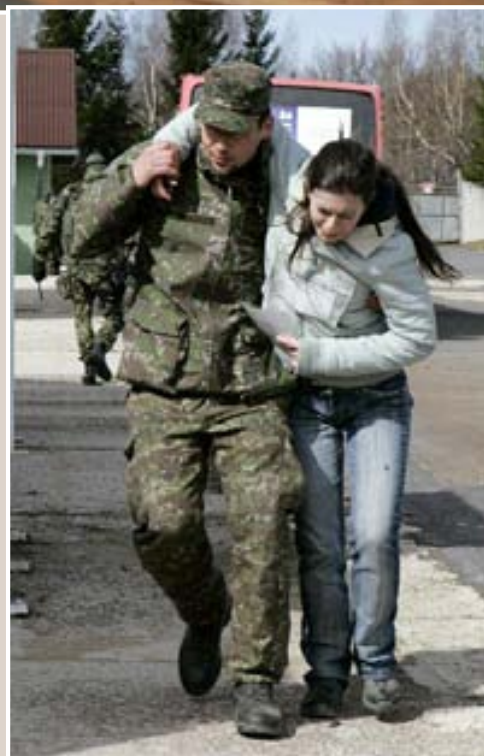

Zo zbierok Vojenského historického múzea v Piešťanoch - nákladné vozidlo PRAGA RN

Salus Vitalis na Lešti

Pod záštitou ministra obrany Ľubomíra Galka sa 7. a 8. apríla uskutočnila vo Výcvikovom priestore Vojenského obvodu Lešť medzinárodná súťaž záchranárskych posádok v ich pripravenosti účinne zasahovať pri hromadných nešťastiach. Zúčastnilo sa na nej 25 záchranárskych tímov zo Slovenska i Českej republiky. Podľa riadiaceho súťaže kapitána MUDr. Petra Kysela z Ústavu špeciálneho zdravotníctva a výcviku MO SR Lešť jej hlavným cieľom bolo preventívne schopnosti tímov zasahovať v rôznych situáciách, spojených s tematikou hromadných nešťastí a medicínou katastrof, zvýšiť dôveru

záchraných tímov pri riešení krízových situácií a preventívne ich fyzickú a psychickú odolnosť. Ľubomír Galko po zhladnutí súťaže zdôraznil: „Veľakrát práve spomínaná efektívna spolupráca medzi jednotlivými zložkami zasahujúcimi pri záchrane rozhoduje o tom, či sú ľudské životy zachránené. Som rád, že sa súťaž mohla uskutočniť v našom cvičisku, ktoré je svojim vybavením a možnosťami unikátnym nielen na Slovensku, ale v celej strednej Európe.“ Dagmar Tomčányová z občianskeho združenia Salus Vitalis, ktoré prišlo s myšlienkou súťaž zorganizovať

poznámala, že z podujatia by chceli urobiť tradíciu. Boli by radi, keby ju mohli v spolupráci s ministerstvom obrany aj naďalej usporadúvať práve na Lešti. Za rezort obrany sa na zabezpečení súťaže podieľali pracovníci Ústavu špeciálneho zdravotníctva a výcviku MO SR Lešť, ktorí okrem iného poskytli aj časť vybavenia taktického simuláčného systému MILES 2000, príslušníci vojenskej hasičskej jednotky letiska Sliac, žilinského piateho pluku špeciálneho určenia Jozefa Gabčíka i lekári poľnej nemocnice.

Lukáš MILAN
šéfredaktor

Príšiel som, videl som a radšej pomlčím. Asi toto sa muselo preháňať hlavou šéfovi NATO pri jeho nedávnej návšteve Slovenska. Anders Fogh Rasmussen 19. mája urobil kolečko so slovenskými predstaviteľmi a všade na jeho naliehanie, aby obranu nebrali na ľahkú váhu, počúval: „Tak určite! Obrana je dôležitá a robíme všetko preto, aby sme splnili naše záväzky.“ Škoda len, že fráza „robíme všetko preto, aby...“ v diplomatickom žargóne znamená, že to máme „na saláme“.

Premiérka po stretnutí s Rasmussenom hovorila, aké priority v obrane má Slovenská republika. Ostáva len dúfať, že Rasmussen nečíta prestížny britský časopis The Economist. Podľa tohto magazínu totiž premiérka 10. mája v Londýne nemilosrdne vyhlásila, že „obrana nie je priorita.“ Východiská rozpočtu na rok 2012 sú toho dôkazom – menej ako jedno percento HDP. Hladovka tak pokračuje.

K tomu všetkému komplexné hodnotenie obrany za minulý rok ukázalo, že kráľ je nielen nahý, ale ešte aj impotent. Ozbrojené sily po masívnych škrtach idú na šetrný režim tretí rok po sebe. Deň bez jedla sa dá vydržať, druhý s ťažkosťami, ale tretí deň už prestáva všeličo fungovať.

Aj preto náčelník generálneho štábu varuje, že v druhej polovici tohto roka bude musieť pre nedostatok peňazí odstavíť minimálne tri druhy jednotiek najmä v pozemných silách. Vojakov, ktorí nebudú mať čo robiť, rozprášia po iných útvaroch. Na koho nezvyší voľná tabuľka, má smolu.

Ďakujeme a veľa šťastia v civile. Sánku hore, chlapi. Môžete sa poďakovať najmä junákovi okolo predsedu doc. JUDr. Csc. a sexy seladóna, ktorí v čase ako-takej hojnosti porozkrádali nielen celú špajzu, ale ešte aj dvere a kľúčky.

Lukáš Milan

Z obsahu

Vojenský
čin roka

str. 6 - 7

Zaverečná
pod
Vihorlatom

str. 12 - 14

Zneužitie
výbušnín

str. 38 - 39

str. 4-5 Krátko z rezortu
str. 6-7 Vojenský čin roka
str. 8 Spoločná bojová skupina
str. 9 Najstarší slovenský generál
str. 10-11 Rozhovor s Tomášom Valáškom
str. 12-14 Záverečná pod Vihorlatom

str. 15 Nasledovníci Binga a Mura
str. 16 Verní rezortu
str. 17 TECHNIKA – krátko
str. 18-19 Agusta Westland AW 109
str. 20-21 České vozidlo VEGA
str. 22-23 Útočné pušky
str. 24-25 Nemáme veľké oči

str. 26 Rýchly nákladný valník
str. 27 Adolf Weinhold
str. 28-31 IDET 2011
str. 32 TECHNIKA – krátko
str. 33 Študenti o armáde
str. 34 Velia si sami
str. 35 Nikdy sa nevzdávam
str. 36-37 Krátko z rezortu

str. 38-39 Zneužitie výbušnín
str. 40-41 Výsluhové dôchodky
str. 42-43 Armádni športovci v histórii hokeja
str. 44-46 servis • tipy • rady
str. 47 Systém Iron Dome

Mesačník Ministerstva obrany SR
Založený v Clevelande (USA) 1914
Obnovený v Bratislave v roku 1993
Ročník XIX, č. 5/2011
Redakčná uzávierka 18. mája 2011
Do výroby zadané 24. mája 2011

Vydavateľ:
Ministerstvo obrany SR
Kommunikačný a tlačový odbor

Šéfredaktor:
Mgr. Lukáš MILAN
tel.: 0960 312 950, 0903 824 491
e-mail: lukas.milan@mod.gov.sk

Zástupca šéfredaktora:
PhDr. Pavol VITKO
tel.: 0960 313 072, 0903 820 847
e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk

Redaktor:
Mgr. Michaela FARKASOVÁ
tel.: 0960 312 806, 0903 820 195
e-mail: michaela.farkasova@mod.gov.sk

Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe
tel.: 0960 338 352, 0903 820 194
e-mail: jozef.ziak@mil.sk

Vedúci vydania a jazyková úprava:
Ing. Eleonora BUJÁČKOVÁ
tel.: 0960 313 054
e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk

Fotograf:
Peter DOVINA
tel.: 0903 820 698

Tajomníčka redakcie:
Bc. Milena SLEZÁKOVÁ
tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520
e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk

Grafická úprava:
kapitán Ing. Otakar HRABÁK
Ivana MISKOLCIOVÁ
Lýdia SEVČIKOVÁ
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Adresa redakcie:
Mesačník OBRANA
Kommunikačný odbor MO SR
Kutuzovova 8
832 47 Bratislava
e-mail: obrana@mod.gov.sk
www.mosr.sk/obrana

Tlač:
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Foto na titulnej strane:
Lukáš MILAN

© Ministerstvo obrany SR
EČ 41208, ISSN 1336-1910

Rasmussen: Rozpočet už nesmie klesať

/ Danka CAPÁKOVÁ

/ foto Pavol VITKO

Generálny tajomník Severoatlantickej aliance Anders Fogh Rasmussen po stretnutí s ministrom obrany SR Ľubomírom Galkom vyjadril znepokojenie, že rozpočty niektorých členských krajín NATO, vrátane Slovenska, neustále klesajú. Podľa politickej dohody by mal každý člen Aliancie vyčleniť na rozpočet obrany dve percentá HDP.

„Tie krajiny, ktoré na obranu dávajú v súčasnosti menej ako dve percentá, sa podľa tejto dohody majú maximálne snažiť priblížiť sa k nim,“ povedal šéf NATO. Ako ďalej uviedol, aj v rámci obmedzeného rozpočtu je potrebné sústrediť sa najmä na tri oblasti: podporu medzinárodných operácií, modernizáciu obrany a účasť na medzinárodných projektoch v rámci Aliancie. Rasmussen tiež ocenil snahu ministra Galka získať viac peňazí na obranu.

„Vám, ako ministrom obrany nemusím vysvetľovať, ako veľmi je dôležité investovať do obrany, preto som dnes o tom hovoril s prezidentom, predsedníčkou vlády a ministrom zahraničných vecí,“ povedal Ľ. Galkovi na stretnutí generálny tajomník. Šéf slovenskej obrany to privítal. „Som rád, že tieto slová zazneli priamo z úst najvyššieho predstaviteľa NATO a nie je to len o tom, že my tu stále vyplakávame, že nemáme dost peňazí,“ reagoval minister Galko. Ako dodal, verí, že to pomôže, pretože peniaze nepýtame pre seba, ale na obranu všetkých občanov.

Ľubomír Galko informoval šéfa Aliancie o príprave bojovej skupiny Európskej únie V4 tzv. battle group, na ktorej vytvorení sa dohodli členovia výšehradskej štvorky na stretnutí v Levoči. Rasmussen privítal, že schopnosti tejto skupiny môže v prípade potreby využiť nielen Európska únia, ale aj Severoatlantická aliancia. „Generálneho tajomníka som informoval, že táto skupina bude pripravená kedykoľvek zasiahnuť,“ uviedol minister Galko. Politici hovorili aj o nadväzujúcom stretnutí ministrov obrany, ktoré sa uskutoční 8. a 9. júna v Bruseli. Diskutovať sa bude najmä o reforme veliteľských štruktúr a agentúr NATO.

Menovanie generálov

/ red

/ foto Peter DOVINA

Hlavný veliteľ OS SR a prezident republiky Ivan Gašparovič na návrh vlády 4. mája povýšil do hodnosti generálporučíka Jaroslava Vývleka a do hodnosti generálmajora Miroslava Kociána. Do prvej generálskej hodnosti brigádneho generála zároveň vymenoval Josefa Pokorného. Prezident Gašparovič v príhovore vyzdvihol možnosť oceniť zásluhy a dobré profesionálne výkony vymenovaných a povýšených generálov a to zvlášť v období silnejšieho tlaku nedostatku finančných prostriedkov na plnenie úloh, ktoré našim ozbrojeným silám vyplývajú najmä z medzinárodných záväzkov voči NATO.

„To nie je iba povýšenie vo vzťahu k vám, ale aj váš záväzok vo vzťahu k štátu, k občanom, plniť si povinnosti ešte lepšie,“ uviedol prezident. Za generálov vystúpil generálporučík Vývlek, ktorý prisľúbil, že úlohy, ktoré dostanú, budú plniť so ctou. Na slávnostnom akte vymenovania a povýšenia generálov bol v Prezidentskom paláci prítomný aj minister obrany Ľubomír Galko a veliteľ sil OS SR.

India je dôležitý partner

/ Danka CAPÁKOVÁ

Slovenská republika chce nadviazať na predošlú úspešnú spoluprácu v oblasti obranného priemyslu, ktorá siaha až do čias bývalého Československa. Indickým partnerom to potvrdil minister obrany SR Ľubomír Galko, ktorý uplynulý mesiac absolvoval v Indii sériu rokovaní spolu s ministrom hospodárstva Jurajom Miškovom. Šéf rezortu obrany pripomenul, že veľká časť špeciálnej techniky, ktorú v minulosti India zakúpila, bola vyrobená na území Slovenska. Ako však dodal, slovenské firmy majú aj v súčasnosti záujem o viaceré projekty v Indii. „Môžeme garantovať, že vláda SR jednoznačne podporí vzájomné vzťahy s Indickou republikou v každej oblasti,“ deklaroval v Indii Galko. Minister tiež zdôraznil, že naša krajina vníma Indiu ako najväčšiu svetovú demokraciu a krajinu, ktorej význam neustále rastie nielen v rámci ázijského kontinentu, ale aj z celosvetového hľadiska. Vzájomné vzťahy pritom označil za bezproblémové. Záujem na ich prehĺbovaní prejavili na spoločných rokovaní obidvoch strán. Indickej strane vieme ponúknuť nielen spoluprácu v oblasti obranného priemyslu pri modernizácii a opravách vojenskej techniky, v oblasti výcviku a vzdelávania, ale aj v oblasti obrannej politiky.

Uctili si pamiatku padlých

/ red

/ foto Peter DOVINA

Pietnym aktom spojeným s kladením vencov si pripomenuli 9. mája jeho účastníci na bratislavskom Slavíne 66. výročie víťazstva nad fašizmom. Pamiatku padlých takmer 7000 sovietskych vojakov a dôstojníkov, ktorí zahynuli pri oslobodzovaní Bratislavy a jej okolia a sú pochovaní na Slavíne, si uctili podpredseda vlády SR Rudolf Chmel, minister obrany Ľubomír Galko, predstaviteľ veľvyslanectva Ruskej federácie a ďalších zastupiteľských úradov na Slovensku, zástupcovia regionálnych a mestských samospráv z Bratislavského samosprávneho kraja (BSK) a hlavného mesta SR, ako aj vojnoví veteráni. Minister Galko v príhovore uviedol, že oslobodenie je udalosťou, ktorá sa nezmazateľne zapísala do pamäti nielen celých generácií, ale aj ľudskej civilizácie. „Vojna si vyžiadala strašných 60 miliónov obetí,“ povedal. Koniec vojny je jednou zo svetlých stránok našej histórie. Pripomíname si koniec vojny a uctili sme si pamiatku jej obetí. Je to silný záväzok aj pre generáciu, ktorá je dnes v školách, aby vedela o tejto histórii a poučila sa z nej.

/ Jozef ŽIAK

Gratulácia ministra

Minister obrany Ľubomír Galko prišiel osobne zagratulovať najstaršiemu slovenskému generálovi Jánovi Strculovi k jeho 99. narodeninám, ktorých sa dožil 4. mája. Minister, ktorého pri návšteve v trencianskom byte generála sprevádzal aj veliteľ trencianskej posádky generálmajor Peter Vojtek a predseda Klubu vojenských veteránov v Trenčíne plk. v. v. Peter Forgách odovzdal generálmajorovi v. v. Jánovi Strculovi aj pamätnú medailu ministra obrany II. stupňa. Zároveň sa Ľubomír Galko sklonil pred vitalitou a energiou jubilanta, ktorý začal svoju vojenskú kariéru v roku 1936 v delostreleckom pluku 201 v Ružomberku a do zálohy odišiel v roku 1972. Generál Strcula sa dodnes živo zaujíma o dianie v ozbrojených silách, je aktívnym členom trencianskeho klubu Vojenských veteránov a venuje sa aj svojej záľube, rezbárčeniu.

(viac o osudoch gen. Strculu na str. 9)

Štefánikove ideály sú nadčasové

/ Danka CAPÁKOVÁ

/ foto Peter DOVINA

Minister obrany SR Ľubomír Galko si 7. mája pri pamätníku na Bradle uctil pamiatku slovenského veľkána Milana Rastislava Štefánika, ktorý pred 92. rokmi tragicky zahynul neďaleko Ivanka pri Dunaji. „Všetko, čo tento človek robil, robil nie pre svoje ja, ale pre dobro svojho národa. Hlboko si vážim posolstvo Milana Rastislava Štefánika. Ideály, ktoré presadzoval sú nadčasové a plne si zaslúžia, aby sme sa nimi riadili aj v budúcnosti,“ zdôraznil šéf rezortu obrany vo svojom príhovore. Štefánikove zásady, nesebeckosť a vyšší princíp služby národu, by sme podľa Galka mali mať na pamäti aj dnes, keď si vyberáme politických lídrov. „Naša krajina predsa potrebuje takých politikov, ktorým sú a aj v budúcnosti budú, demokracia a sloboda myslenia blízke. To je záruka rozvoja našej spoločnosti,“ povedal. Ako ďalej minister obrany pripomenul priam závažnú bola aj Štefánikova vojenská kariéra. V priebehu troch rokov sa z desiatnika vo francúzskej armáde stal brigádny generál. „Počas svojho krátkého života vykonal nesmierne veľa práce. Ako vojak vybojoval množstvo bitiek, vo vojne i v diplomacii – pri oslobodzovaní Európy i slovenského národa,“ dodal na záver. Pamiatku tejto významnej osobnosti si uctil aj pri jeho pamätníku v Bratislave.

/ Pavol VITKO

Vojenský čin roka bol o odvahe, statočnosti a nezištnosti

Slávnostným galavečerom vyvrcholil 6. mája 14. ročník ankety Vojenský čin roka. „Som veľmi rád, že v našom rezorte, ale aj mimo neho, je stále dosť ľudí, ktorí vo chvíľach, keď treba pomôcť iným, neváhajú a nezištne pomôžu. Praobyčajná, no tak veľmi potrebná ľudskosť a ochota hrať v takýchto situáciách tú najdôležitejšiu rolu,“ povedal vo svojom príhovore v trenčianskom Posádkovom klube minister obrany SR Ľubomír Galko.

Záchrancovia života

„V deň nášho príchodu do Grécka sa v mori na našej pláži utopil mladý rakúsky turista. Aj preto, keď som zbadal ďaleko od brehu vo veľkých vlnách muža a dve dievčatá, vedel som, že je zle. Viditeľne proti prúdu nevládali. Začali sa topiť,“ opísal situáciu z vlaňajšieho roka Emil Molitoris z Prešova, nominant v kategórii Záchrana života. „Ja som už len vyvracal oči k nebu. Sami sme nemali šancu. Prosil som, že ak tu už máme zahynúť, nech sa to stane mne a mojej dcére. No nech prežije aspoň kamarátova dcéra, ktorú som zobral k moru a za ktorú som bol zodpovedný,“ oživil si kritický okamih svojho života Karol Farkaš z Bernolákova. Na Vojenský čin sa prišiel záchrancovi Emilovi Molitorisovi, majorovi v zálohe, osobne poďakovať.

Predstavte si, že cestujete ráno pred prvým brieždením na služobnú cestu. Zacitíte dym, ktorý prichádza niekde z košíckého sídliska. Iste, nie všetci by spozorneli. Vojak Jakub Novotný je však dobrý prieskumník. Ani jeho kolega so Samohybného delostreleckého útvaru v Michalovciach voj. Marián Szilágyi nepatrí k ľahostajným. „Zastavili sme pri dome a skúšali sa dozvonit. Sekundy, keď nikto nevychádzal, boli nekonečné. Báli sme sa, aby sa niekto vnútri neudusil. Pani Čuchranová sme však zobudili včas. O požiari v letnej kuchyni nevedela. Okamžite sme vypáchili dvere, odpojili elektrinu a začali hasiť...“ Požiar sa im podarilo zlikvidovať ešte pred príchodom profesionálnych hasičov a policajtov. Pani Jozefína Čuchranová mala šťastie na odvážnych a statočných ľudí. Práve oni získali víťazstvo v kategórii Záchrana života. Ocenenie si prevzali z rúk ministra obrany Ľubomíra Galka. Pravdaže, veľké poďakovanie od ministra a všetkých ostatných patrilo

v tejto kategórii aj ďalším nominovaným – príslušníkom Útvaru Vojenskej polície z Topoľčian a Centra výcviku a kynológie Vojenskej polície Vlkánová. Vlani v máji poskytli pomoc zraneným účastníkom dopravnej nehody.

Nezištne a zo srdca

Kto si vie predstaviť, čo pre absolútne nemajetného človeka prežívajúceho v utečeneckom tábore znamená vlastná deka, sveter a topánky? Navyše v čase, keď sa blíži tuhá zima! Práve im, ľuďom v Afganistane, dokázal nezištne pomôcť podplukovník Milan Gajdoš. „Za posledné dva roky sa nám v spolupráci s Evanjelickou diakoniou ECAV na Slovensku a ministerstvami obrany a vnútra podarilo zaslať humanitárnu pomoc v hodnote 407-tisíc eur.“ Riaditeľ správy Ústredia Ekumenickej pastoračnej služby v OS SR najlepšie vie, koľko stoviek rozhovorov, prosieb, žiadostí a potvrdení tejto nezištnej humanitárnej pomoci predchádzalo.

Ďalším nominovaným v kategórii Pomoc verejnosti bol rotný Miloš Kucej. „Ako vojenský policajt nebyvám občas celkom populárny, ale na svoju prácu som hrdý a vďaka nej som získal perfektný výcvik aj sebavedomie.“ Nie – on nepatrí k tým, ktorí sa pred supermarketom v Sereďi iba prizerali krikú okradnutej panej. Reakcia bola okamžitá. Svoju dcérku dal postrážiť jednému z prizeraúcich sa mužov. Zlodej, ktorý napokon skončil v rukách polície, prišiel o svoj lup.

A komu dala 10-členná porota (prezident, predsedníčka vlády, predseda parlamentu, minister obrany a ďalší predstavitelia MO SR) v tejto kategórii najviac hlasov?

Príslušníkom 3. rotý práporu rádiolokačného prieskumu Ožďany. Počas povodní boli zo 42-člennej nasadené dve tretiny jednotky na pomoc v okolitých obciach. Popri namáhavých prácach v dažďa a blete často bez odpočinku pokračovali v zabezpečovaní svojich služieb v útvare. A nielen to. Keď za svoje mimoriadne nasadenie dostali finančnú odmenu, prišlo spontánne rozhodnutie. Zriekli sa jej. Vyzbieraných 1 200 eur pomohlo rodine pani Kiššovej z východoslovenskej Nižnej Myšle. Pri rozdeľovaní pomoci po záplavách sa na ňu trochu pozabudlo. S pomocou prišli nezištní vojaci.

Naši priatelia

Juraj Ondrejčík je šťastný človek. Ako sám hovorí, preto, lebo má dobrú manželku aj rodinu. No má aj problém. Po tom ako v Slavošovciach okresali výrobu v tamojších papierňach, prišiel tri roky pred dôchodkom o prácu. Nezatrpkol. „Mojou záľubou a tak trochu profesiou je aj kováčstvo. Vedel som o opustenom a spustenom vojenskom hrobe vysoko v horách pod Muránskou planinou. Veľmi si vážim Slovenské národné povstanie a ľudí, ktorí v ňom padli. Nedalo mi to...“ Pán Ondrejčík na vlastné náklady vykoval kovové oplotenie hrobu. Zhotovil aj informačné smerníky smerom od značkovaneho turistického chodníka. Pri hrobe osadil novú informačnú tabuľu. Tých dvadsiť kilometrov do hôr a tak isto späť na vlastných nohách bolo neúrekom. No vďaka nemu vieme, že v hrobe leží slovenský učiteľ Ján Gieriec z Hostišoviec pri Rimavskej Sobotě, člen brigády mjr. Kozlova. A tiež ruský nadporučík Genadij Ščukin, člen partizánskej brigády Za oslobodenie Slovanov. Cenu pre víťaza v kategórii Priateľ armády mu odovzdal zástupca náčelníka generálneho štábu generálporučík Jaroslav Vývlek.

Pri zhode hlasov boli v tejto kategórii víťazi dvaja. Tým druhým sa stal plukovník v. v. Imrich Galský z Michaloviec. Nezatrpkol ani on: „Moje problémy sa začali vtedy, keď som sa na vojenskej schôdzi komunistov otvorene postavil proti porušovaniu listového tajomstva v armáde,“ hovorí zásadový muž. Napokon pre stupňujúci sa tlak „politrukov“ a neskôr aj veliteľov z vojska odišiel. Až dodnes, už štyri desaťročia, sa však vo svojom voľnom čase venuje rozvoju streleckého športu a brannosti. Najskôr vo Zväzarme a dnes v rámci Slovenského zväzu vojakov v zálohe.

Tretím nominantom v tejto kategórii bol novinár Miroslav Košírer z Bratislavy. Spolu s priateľmi z občianskeho združenia Zachráňme petržalské bunkre zrekonštruoval bunker č. 8 na Kopčianskej ulici pri starom vojenskom cintoríne. Naozaj stojí za to si ho ist pozrieť.

K priateľom armády nepochybne patrí aj generálmajor Martin Umbarger, veliteľ Národnej gardy štátu Indiana. Od polovice minulého desaťročia spolupracuje so slovenskými vojakmi. Partnerská Národná garda Indiany nám bola nápomocná o. i. pri vstupe do NATO. Vážby najmä v oblasti výcviku pokračujú. Porota mu udelila za dlhodobú spoluprácu so slovenskými ozbrojenými silami Mimoriadnu cenu. Z rúk náčelníka generálneho štábu generála Ľubomíra Bulíka ju v jeho mene prevzal pridelenec obrany USA na Slovensku podplukovník Terry L. Anderson.

Podanie ruky

Hudobné poďakovania spevákov Martiny Šindlerovej a Petra Cmornika, svetelná šou, vydarené videoprojekcie všetkých nominantov, vojenská hudba aj Čestná stráž OS SR. Dôstojný rámec mimoriadneho dňa. „Som hrdý na všetky činy pomoci a podpory, ktoré ste vy, vojaci a zamestnanci rezortu, alebo vy, ktorí ste s obranou – nepriamo – spätí, za ostatný rok vykonal. Patrí vám naša úcta a vďaka,“ vyjadril pocity všetkých prítomných minister obrany Ľubomír Galko. Mimochodom, po oficiálnom programe napríklad Juraj Ondrejčík pozval ministra na návštevu vojenského hrobu, ktorý zrekonštruoval. Obaja muži si na to chlapy podali ruky.

Za pomoc verejnosti oceňuje Peter Plučinský

Náčelník generálneho štábu generál L. Bulík odovzdáva mimoriadnu cenu.

Ľubomír Galko a Juraj Ondrejčík (na foto s manželkami) sa dohodli na návšteve obnoveného vojenského hrobu

/ red

/ foto Peter DOVINA

Ministri obrany Vyšehradskej štvorky (V4) sa na svojom rokovaní 12. mája v Levoči dohodli na vytvorení spoločnej bojovej jednotky Európskej únie, tzv. „battle group“ krajín V4. Ide o samostatnú operačnú jednotku a definitívne pripravená by mala byť v prvej polovici roku 2016.

Spoločná bojová skupina

„Definitívne sme sa dohodli, že ideme do budovania tejto bojovej skupiny, je to cesta modernizácie jednotlivých armád, my sa okrem vzájomných skúseností podelíme aj o finančné náklady,“ povedal minister Ľubomír Galko. Zatiaľ však nie je jasné, koľko vytvorenie takejto skupiny bude jednotlivé štáty stať. Krajiny V4 sa tiež predbežne dohodli, že Poľská republika by mohla byť veliacou krajinou bojovej skupiny. „Prisľúbili sme kolegovi z Poľskej republiky, že budeme prispievať do tejto bojovej skupiny, aby kritický zoznam bojových spôsobilostí bol naplnený a jednotka bola kompletná,“ zdôraznil minister. Zatiaľ však nešpecifikoval ani rozsah bojovej skupiny, to bude ešte predmetom ďalšieho rokovania. Slovensko plánuje prispieť do európskej bojovej skupiny veliacimi dôstojníkmi, mechanizovanou rotou s bojovými vozidlami a špecialistami na výbušniny. „Každá zúčastnená krajina bude prispievať do tejto skupiny podľa svojich možností a dá k dispozícii svoje výcvikové strediská, či zariadenia,“ vysvetlil minister Galko. Ministri prediskutovali aj aktuálne dianie v NATO,

ktoré prechádza procesom reforiem. Na zasadnutí sa zúčastnil aj ukrajinský minister Mychailo Ježef. „S ukrajinským kolegom sme rozprávali o možnosti zapojenia ich ozbrojených síl do bojovej skupiny Európskej únie krajín V4,“ doplnil Galko. Šéfovia rezortov obrany sa tiež zhodli na tom, že ďalšie krátenie rozpočtov na obranu môže ohroziť nielen vývoj nových, ale aj udržanie súčasných spôsobilostí.

Stretnutím v Levoči vrcholí obdobie ročného slovenského predsedníctva Vyšehradskej skupiny v oblasti obrany. „Počas nášho predsedníctva sa uskutočnilo množstvo rokovaní na pracovnej úrovni. Vývoj vo svete ukazuje, že regionálna spolupráca je čoraz dôležitejšia. Chceme a musíme spolu čoraz viac spolupracovať,“ zdôraznil minister Galko. Vyšehradská spolupráca patrí medzi priority zahraničnej politiky SR. Partnerstvo medzi Českou, Maďarskou, Poľskou a Slovenskou republikou, podstatným spôsobom prispieva k regionálnej spolupráci a lepšiemu presadzovaniu záujmov stredoeurópskych krajín v Európe a vo svete.

Najstarší slovenský generál

/ Jozef ŽIAK

/ foto autor, archív JS

Rodák z malej, pôvodne baníckej dedinky Vyšná Boca, ktorá sa nachádza v Nízkych Tatrách v nadmorskej výške 950 metrov neďaleko Čertovice, mal celý život blízko k prírode, v ktorej nachádzal inšpiráciu i silu. Najstarší slovenský generál Ján Strcula sa narodil 4. mája 1912.

Veľmi rýchlo sa stal polosiroťou, keď mu otec zomrel hneď v prvom roku prvej svetovej vojny. Jeho vojenská kariéra sa začala prvého októbra 1936, keď nastúpil po absolvovaní Vyššej priemyselnej školy v Banskej Štiavnici na vojenskú prezenčnú službu k delostreleckému pluku 201 v Ružomberku. Odtiaľ čoskoro putoval na Šumavu, do Domažlic do Školy dôstojníkov horského delostrelectva v zálohe. Vrátil sa k domovskému útvaru ako slobodník aspirant a v roku 1937 nastúpil do Vojenskej akadémie v Hraniciach na Morave.

Delostrelec

Po jej ukončení pôsobil ako poručík v delostreleckom pluku 8 vo Frenštáte pod Radhošťom. Septembrovú mobilizáciu v roku 1938 zažil ako náčelník štábu oddielu delostreleckého pluku 37 v hraničných opevneniach pri Opave. Nasledoval aplikačný kurz delostrelectva v Hraniciach na Morave a po vzniku Slovenskej republiky sa vrátil na Slovensko znova k svojmu pôvodnému útvaru do Ružomberka.

Generálmajor Strcula spomína: „V období predmníchovskej československej armády v nej bolo veľmi málo slovenských dôstojníkov. A aj to až na zopár výnimiek len v nižších hodnostiach. Ako mladý poručík som odrazu musel prevziať funkciu náčelníka štábu pluku, lebo skúsenejších dôstojníkov nebolo. Bolo to ťažké obdobie. Všetkým chýbali skúsenosti. Ale nechýbal elán dokázať, že úlohy napriek všetkým problémom zvládneme. Mali sme dobrý odborný základ z československej armády a v Ružomberku aj spoľahlivé 75 mm horské kanóny. Boli síce ešte rakúskej výroby, ale aj v nasledujúcich rokoch sa ukázalo, že v bojoch boli užitočné. Na koňoch a muloch sme ich dokázali vyniesť do bojových postavení až pod vrcholky Nízkych Tatier,“ konštatuje generál Strcula.

Nasledovala služba v delostreleckých útvaroch v Brezne a v Ružomberku a v roku 1941 sa ako veliteľ batérie zúčastnil na ťažení proti Sovietskemu zväzu. Po návrate bol veliteľom batérie v delostreleckom pluku v Žiline, oblastným veliteľom brannej výchovy v Dolnom Kubíne, pôsobil v pracovnom tábore v Sabinove a od júna 1944 sa stal veliteľom batérie delostreleckého pluku 2 Východoslovenskej armády vo Vyšnom Mirošove, neďaleko karpatských priesmykov. Hoci v oblasti bola sústredená najväčšia bojová sila slovenskej armády, nepodarilo sa ju využiť pre potreby Povstania.

Poníženie i úspešný boj v Povstaní

„Všade vládol nepredstaviteľný chaos. Vyššie velenie zlyhalo a nemecká armáda naše útvary, ktoré nemali žiadne príkazy, veľmi rýchlo až na malé výnimky odzbrojila. Spoločne s niekoľkými vojakmi sa mi podarilo dostať sa na povstalecké územie. Stal som sa veliteľom delostreleckej batérie v obrannom úseku Kosatec. Bránil som úsek: Kráľova Lehota – Malužiná – Čertovica. Teda môj rodný kraj, ktorý som veľmi dobre poznal. Celkom sa nám dalo znepriemňovať Nemcom v tejto oblasti život,“ skromne poznamenáva generál. Treba pripomenúť, že so svojou batériou sa podieľal na ovládnutí celého údolia Váhu, prerušil cestný i železničný ťah. Na svojom konte má aj úspešný palebný prepád nemeckého letiska v Mokradi, podieľal sa na zničení

nemeckého pancierového vlaku, ako aj na palebnom prepade a dočasným ovládnutí Liptovského Hrádku povstalcami. Za svoju činnosť bol 28. októbra 1944 povýšený na kapitána delostrelectva. Po ústupe do hôr pôsobil v partizánskom zväzku Stalin v Nízkych Tatrách. Po prechode frontu prešiel k čs. armádnemu zboru, kde sa stal veliteľom batérie, neskôr osvetovým dôstojníkom delostreleckého pluku.

Po vojne bol osvetovým dôstojníkom 2. pešej divízie v Banskej Bystrici i v Hlavnej správe výchovy a osvetu MNO v Prahe. Od roku 1947 študoval v Prahe na vysokej vojenskej škole. Po jej ukončení v roku 1950 pracoval v 5. divízii v Prahe na Hlavnom tyle a potom ako zástupca veliteľa 14. mechanizovanej divízie v Olomouci. Neskôr sa stal jej veliteľom a 1. apríla 1954 bol povýšený na generálmajora. Nasledovalo štúdium na Vojenskej akadémii Vorosilova v Moskve. V júli 1958 sa stal zástupcom veliteľa 2. vojenského okruhu [od roku 1965 Východného vojenského okruhu] v Trenčíne. Na konci svojej vojenskej kariéry sa stal nakrátko v roku 1971 inšpektorom pre materiálne otázky výcvikovej základne, zodolnenia letísk a bytovej výstavby na MNO v Prahe a 30. apríla 1972 odišiel do zálohy.

Taký je v skratke životný príbeh najstaršieho slovenského generála, ktorý sa dodnes živo zaujíma o život a vývoj ozbrojených síl, aj keď rovesníkov, s ktorými by si pospomínal na prežitú časť, už dnes prakticky niet...

Počas druhej svetovej vojny (na fotografii v strede)

Tomáš Valášek:

Musíme zmeniť postoj verejnosti k obrane

/ Pavol VITKO

V rokoch 2006 – 2007 ste riadili Sekciu obrany a politických vzťahov MO SR, takže viacerí pracovníci rezortu vás poznajú aj z tejto pozície. Už dlho ste však „doma“ v okruhu špičkových expertov v rámci medzinárodného bezpečnostného prostredia. V súčasnosti ste riaditeľ pre obrannú a zahraničnú politiku londýnskeho Centra pre európsku reformu. Aké sú hlavné témy vašej práce?

V podstate tri. Nadálej sa venujem otázkam obrany a bezpečnosti. Nedávno som dokončil novú štúdiu o vplyvoch škrtov v rozpočtoch a silách spojencov na bojaschopnosť NATO. Zameraná bola aj na obrannú spoluprácu medzi krajinami Aliancie. Venujem sa naďalej transatlantickým vzťahom a aj ako členovi správnej rady Slovenskej atlantickej komisie mi bola táto téma vždy blízka. Treťou témou je východná Európa. Radil som napríklad poľskému ministerstvu zahraničných vecí v otázkach európskej politiky voči Ukrajine.

Slovenské ozbrojené sily prešli a prechádzajú značnými štrukturálnymi reformami. Mohli by ste ich porovnať s reformami v iných krajinách NATO, respektíve EÚ?

Všetky krajiny NATO prechádzajú podobnými reformami a úskaliami ako my. Nikdy v histórii Aliancie – možno s výnimkou obdobia hneď po skončení studenej vojny – nerobilo toľko krajín také dramatické škrt v rozpočtoch a v zložení ozbrojených síl. Bezprostrednou príčinou je, samozrejme, finančná kríza. No treba povedať, že aj krajiny, ktoré nemajú také finančné problémy, napríklad Dáni či Nóri, tiež škrtajú. Finančná kríza bola v podstate aj určitým finančným katalyzátorom. Členské krajiny chceli a mali urobiť viac reformných krokov už dávnejšie. Napríklad zbaviť sa niektorých zastaraných spôsobilostí, ktoré zdedili ešte z obdobia studenej vojny. Robia to až teraz – pod vplyvom všeobecných škrtov a finančnej krízy, ktorá nastala.

Akým smerom sa v budovaní svojich štruktúr a spôsobilostí uberajú ozbrojené sily štátov?

Hlavný smer reforiem je jasný už niekoľko rokov. Dôraz je na zvyšovaní profesionality vojsk a ich udržateľnosti v misiách za hranicami krajín NATO. Odráža sa to aj v tom, čo členské krajiny škrtajú. Briti prakticky zrušili lietadlá na stráženie vlastných námorných hraníc – vcelku rozumne usúdili, že žiadna námorná veľmoc sa nechystá zaútočiť na ich pobrežie. Holanďania, ktorí nedávno takisto ohlásili reformu, škrtajú vo veľkom tanky. Takže opakujem, dôraz je na redukcii spôsobilostí, ktoré sme zdedili najmä z čias studenej vojny. Na druhej strane je to o udržaní alebo kultivovaní spôsobilostí, ako sú bojové vrtulníky a špeciálne jednotky. Práve tie sú potrebné a úspešnejšie pre vojnové konflikty typu Afganistan, Irak či Líbya. Problém je, že zatiaľ čo spojenci usilovne škrtajú, veľmi málo rozmyšľajú nad tým, čo a ako posilniť.

Do akej miery sa musia ozbrojené sily krajín Aliancie vyrovnávať s finančnou krízou?

Ako som spomenul, všetky krajiny NATO škrtajú, no medzi spojencami je veľký rozdiel v tom, či škrtajú obranu viac ako iné výdavky. Niektoré obranný rozpočet vyslovene chránia: Veľká Británia ho sice škrtla o 7,5 %, no väčšina iných minis-

terstiev prišla až o 20 % rozpočtu. Iné krajiny – medzi nimi aj Slovensko – zredukovali peniaze na obranu viac ako iné verejné výdavky. Také lotyšské ministerstvo obrany prišlo v rokoch 2008 – 2010 až o takmer 50 % rozpočtu, pričom celkové vládne výdavky poklesli o 30 – 40 %. Z týchto relatívnych rozdielov medzi škrtmi v obrane a inde pekne vidieť, ktoré krajiny berú obranu vážnejšie ako ostatné. Lebo všetci sme v zlej fiškálnej situácii – prakticky všetky vlády v Európe sú zadlžené a krátia výdavky – no niektoré škrtajú na obranu viac ako iné.

V ktorých oblastiach sa už osvedčilo, respektíve, v ktorých má perspektívu spoločné zdieľanie obranných spôsobilostí susedných štátov?

To je otázka, na ktorú sa nedá odpovedať plošne. Každá krajina, každý región Európy či priestoru krajín NATO má a bude mať svoje vlastné potreby, lebo máme iné sily a iné nedostatky. Ale platí pár všeobecných pravidiel. Nedávno som pripravil štúdiu pre holandskú vládu, v ktorej som sa pýtal 15 ministerstiev obrany, aké sú ich skúsenosti so zdieľaním spôsobilostí. Potvrdilo sa, že úspešná spolupráca nie je vôbec ľahká; vyžaduje si splnenie viacerých kritérií. Základnými sú: dôvera medzi partnermi, príbuznosť filozofie prístupov k obrane a fyzická blíz-

kosť krajín. Pomáha tiež, ak majú podobný prístup k obrannému priemyslu a ak nemajú problém s korupciou v nákupe obrannej techniky. Tieto kritériá naplnia len relatívne malé skupiny štátov. Takže zdieľanie spôsobilostí sa bude zrejme v najbližšej budúcnosti diať len medzi susedmi, nie na úrovni EÚ alebo NATO. My sme sa v tejto otázke nie náhodou obrátili na Českú republiku. Ďalšie regióny, ktoré zdieľajú celé vojenské školy a iné zariadenia, sú Benelux či severské krajiny. Každý z nich spolupracuje v iných otázkach, lebo každého tlačí päta inde. V prípade severských krajín sa pozerajú na spoločné vybudovanie jednotiek na budúce nasadenie na ďalekom severe, lebo tam sa vplyvom topenia ľadu a rastu komerčnej dopravy a boja o nerastné suroviny črtajú nové hrozby. Briti a Francúzi sú ďalším takým „ostrovčekom spolupráce“, u nich je dôraz na jadrovú spoluprácu, lebo sú to jediné jadrové veľmoci v Európe a ide o veľmi drahú techniku.

Váš názor na možnosti nášho zdieľania spôsobilostí?

V prípade Slovenska a Česka tie okruhy nie sú nijakým tajomstvom. Spolupráca je možná vo vzdušných silách, školstve či logistike. No predsa dodám niekoľko myšlienok týkajúcich sa základnej metodológie, aj keď v konečnom dôsledku to bude samozrejme na ministrovi obrany a ďalších ľuďoch, ktorí sú priamo zapojení do rokovaní s českou stranou. Jedným z ponaučení z doterajších pokusov o obrannú spoluprácu v Európe je, že je lepšie sústrediť sa na tie oblasti, ktoré nie sú priamo vysielané do boja. Integrácia bojových jednotiek vie spôsobiť riadne politické komplikácie. Napríklad Francúzi a Nemci vytvorili spoločnú, dobre vycvičenú a drahú vybavenú brigádu. Keď ju však chceli nasadiť v Afganistane, nemohli sa dohodnúť, kedy, ako a za akých podmienok. Pre ostatné krajiny z toho vyplýva ponaučenie, že je lepšie sústrediť sa na prepojenie jednotiek, ktoré nie sú určené na priame nasadenie. Skôr na integráciu spôsobilostí, akými sú napríklad školstvo, logistika či výcvik. Tie vedia byť drahé a ich konsolidáciu sa dajú ušetriť peniaze, ktoré potom vieme investovať do jednotiek určených na nasadenie. Ďalším pravidlom je dôkladne sa s partnerom zamyslieť nad finančnými výhodami a nevýhodami tej či onej formy spolupráce. Briti a Francúzi sa nedávno rozhodli, že idú budovať spoločné spôsobilosti v štyroch či piatich oblastiach – podpísaniu zmluvy však predchádzali takmer štyri roky rokovaní a kopa ďalších zvažovaných foriem spolupráce bola vylúčená, lebo boli politicky nepriechné či finančne neefektívne. Ak si vlády dajú čas na potrebnú analýzu, vyhnú sa budúcim problémom. Ak sú dohody šité horúcou ihlou, tak sa potom môže zistiť, že úspory nie sú zďaleka také zaujímavé, ako sa čakalo, alebo že ministerstvá podcenili politickú opozíciu, a že sa dohoda rozsype pre protesty koalíčných partnerov, médií či parlamentu. S tým súvisí aj ďalšie ponaučenie z minulých pokusov o obrannú spoluprácu: mimoriadne dôležité je riadne pracovať aj na informovaní občanov a formovaní verejnej mienky. Od politických elit cez bezpečnostnú komunitu, cez novinárov k všetkým občanom.

Ozbrojené sily SR sa tešia vysokej dôvere obyvateľov našej krajiny. Je to tak aj v iných partnerských krajinách?

Väčšinou áno. Ale s číslami o dôvere treba byť trochu opatrný. Dobrá správa je, že podpora existuje a že pretrváva. No je tu aj obrovský priestor na zlepšenie. Myslím, že kľúčovým faktorom, ktorý vysvetľuje podporu, je, že ľudia prirodzene túžia a očakávajú, že vláda ich ochráni v prípade živelných pohrôm a v prípade napadnutia. Že má plán, ako reagovať, že má na to vyčlenené prostriedky a že v krízovom momente bude schopná pomôcť. A túto istotu – túto poistku – verejnosť správne vidí v ozbrojených silách. Ale keď sa opýtate ľudí, či sú za zvýšenie

výdavkov na obranu, tak zistíte, že tam sa ich podpora končí. Ak ľudia totiž berú ozbrojené sily iba ako poistku, tak do nej investujú len to nevyhnutné minimum – ako pri každom poistení. Rovnako to vidia, obávam sa, aj politické strany: väčšina z nich mala obranu na úplne poslednom mieste volebného programu.

Na to, aby boli ľudia ochotní viac do obrany investovať, musí byť splnených niekoľko predpokladov. Musia mať istotu, že peniaze nebudú preháďané – na tom už ministerstvo robí; preto bola rozbehnutá veľmi potrebná kampaň proti korupcii. Ale chce to ísť ďalej. Mali by sme viac hovoriť s verejnosťou o tom, kde a ako vojaci slúžia, prečo je ich práca dôležitá, ako posilňujú vlastnú bezpečnosť a ako často pomáhajú iným. Chce to dlhodobu a trpezlivo budovať pocit hrdosti u našich vojakov a na ich prácu. Lebo ak ľudia nezačnú brať ozbrojené sily a obranu ako niečo, na čo vedia byť pyšní, tak sa to odrazí aj na ochote ich ďalej rozvíjať. Pri podpore verejnosti preto nehovorme len o percentách, ale o skutočnej hĺbke a kvalite tejto podpory.

Ste aj poradca ministra obrany Ľubomíra Galka a zároveň spolupracujete na Strategickom hodnotení obrany. Aký hlavný výstup z hodnotenia očakávate? Čo by malo priniesť?

Priorita je úplne jasná. Minister ju definoval výstižne a stručne. Je to zreálne – nie štruktúry ozbrojených síl, prispôbenie sa zdrojovému ráciu, ktoré máme.

Inými slovami, postavenie takých ozbrojených síl, ktoré si môžeme dovoliť. Nemá význam stavať vzdušné zámkly; sľubovať či už slovenskej verejnosti, či už spojencom sily, ktoré nie je potom vláda ani politická sféra ochotná zaplatiť. Skôr či neskôr potom príde na lámanie chleba a keď verejnosť a spojenci zistia, že sľúbené sily nemáme, tak stratíme dôveru a kredibilitu. Takže to je prvá jasná priorita.

Bolo by však sklamaním, ak by sa naše očakávania od strategického hodnotenia zastavili len tu. Pretože keď hovoríme o finančných rámcoch, o finančných zdrojoch, tak sa ne bavíme o nemennej veľičine. Ako som už spomenul: to, koľko sa na obranu vyčleňuje, je dané aj tým, čo verejnosť o obrane vie, čo o nej vedie politické špičky a elity. Aký postoj voči nej zaujmú, akú prioritu v ich vnímaní sveta a spoločnosti obrana má. To sú všetko veci, ktoré toto ministerstvo, naša diplomacia a samotné ozbrojené sily vedia zmeniť. Predošlé vlády málo vysvetľovali, prečo vlastne máme NATO, prečo je dôležité, že sme v zahraničných misiách a prečo v nich často podstupujeme nemalé riziko. To je dialóg, ktorý sa nerozvinul na takej úrovni, ako sa rozvinúť mohol. Čo s tým? Podarilo sa rozbehnúť potrebnú a úspešnú diskusiu o správnom nastavení zdrojov a vyčistení rezortu od korupcie. Teraz by to chcelo ďalší krok: začať verejnú diskusiu o tom, aká je naša zodpovednosť voči spojencom, aké by boli následky nesplnenia záväzkov, ktoré sme im dali, čo všetko sa nám so spojencami podarilo dosiahnuť a zmeniť na Balkáne a inde, kde NATO pôsobí atď. Chýba nám pocit hrdosti na naše ozbrojené sily, máme ako krajina slabý pocit zodpovednosti za dianie vo svete, príliš málo jasno v tom, čo sa už nám a spojencom podarilo zmeniť k lepšiemu a čo všetko ešte zmeniť treba. A bez toho sa pasívny postoj verejnosti a politikov k obrannému rozpočtu len ťažko bude meniť.

Je na nás, a teraz to hovorím ako externý poradca ministerstva a ako „obranár“, aby sme tento dialóg formovali spolu so slovenskou zahraničnopolitickou komunitou. Aby sme zmenili postoj verejnosti k financovaniu ozbrojených síl. Nemusíme a nemôžeme prijať ako nemenné a nevyhnutné, že postoj k vojenskému rozpočtu bude taký, ako bol v minulosti. Že bol ako trhací kalendár všetkých vlád vždy do chvíli, keď bolo treba zaplátať diery v iných verejných výdavkoch.

Závěrečná pod Vihorlatom

Po lesnej ceste sa pohybuje kolóna ženijnej multifunkčnej jednotky. Tváre vojakov vo vozidlách sú napäté. V uplynulých dňoch i nociach už zažili nespočetne veľa prepádov. Na najneobvyklejších miestach po trase presunu na nich čakali dobre zamaskované nástražné výbušné systémy.

/ Jozef ŽIAK
/ foto Peter DOVINA

Preto najmä vojaci vo vozidlách, idúcich v čele kolóny, starostlivo pozorujú cestu, jej okraje i okolitý les. Konvoj sa približuje k miestu, kde je pripravený nástražný výbušný systém. Vedúce vozidlo sa však zastavuje. Vojakom sa zdá miesto na okraji cesty podozrivé...

Ženisti obhliadajú priestor. Vyhodnocujú situáciu a vzápätí hlásia veliteľovi zistené poznatky. Kapitán Jozef Kasl vydáva rozkaz na ústup celej kolóny, aby sa čím skôr dostali do bezpečnej zóny.

Nespadli do pasce

Vysielačkou povoláva IED tím, ktorý nástražný výbušný systém zneškodní. Veliteľ kolóny tiež prijíma na základe vzniknutej situácie rozhodnutie, že sa nevrátia na základňu cez pôvodne zamýšľanú bránu ECP-5, ale cez brány číslo tri alebo štyri, aby sa v nebezpečnej zóne pohybovali podľa možností čím kratšie.

Činnosť kolóny multifunkčnej ženijnej jednotky pozorne sleduje nadrotmaj-

ster Jaroslav Kraus, ktorý spoločne so svojimi vojakmi prešovskej prieskumnej rotý predstavuje nepriateľa a usiluje sa sťažiť pohyb ženistov mimo základne Kandahár. „Dnes nás včas odhalili. Spozorovali, že sa na trase presunu deje niečo, čo nie je v poriadku. Musím ich pochváliť. Rýchlo si odovzdali signály, zabezpečili priestor a celá kolóna včas vycúvala z nebezpečnej oblasti. V Afganistane im takáto rýchla a správna reakcia môže veľakrát doslova zachrániť život,“ spokojne konštatuje veterán z operácie ISAF nadrotmajster Kraus.

Veliteľ multifunkčnej ženijnej rotý kapitán Jozef Kasl, ktorý inak velí michalovskej ženijnej roty, tvoriacej základ jednotky, dobre vie, že práve jeho jednotku čaká v Kandaháre nový mandát, umožňujúci plnenie úloh aj mimo základne. Preto chce svojich podriadených na túto novú úlohu čo najlepšie pripraviť.

„Posledné týždne vo Vojenskom výcvikovom priestore Valaškovce sme venovali najmä zosúladieniu jednotlivých súčastí jednotky. Jej najväčšiu časť

síce predstavujú príslušníci mojej michalovskej ženijnej rotý, ktorí sa navzájom dobre poznajú, ale spoločne s nami budú v Afganistane plniť úlohy aj príslušníci ženijnej stavebnej letiskovej čaty. Sú z leteckých krídel a doposiaľ cvičili osobitne, na letisku Sliač. Až tu vo Valaškovciach sme sa navzájom zladili, lepšie spoznali. Veľa pozornosti sme venovali okrem iného aj nácviku strelieb. Aby všetci príslušníci jednotky ovládali nielen svoju zbraň, ale aj všetky ostatné, ktoré má jednotka vo výzbroji. V tomto smere som kládol veľký dôraz na kontaktnú strelbu. Počas môjho pôsobenia v Iraku v roku 2006 som spoznal, aká je dôležitá. Zároveň sa usilujem využiť všetky svoje skúsenosti, ktoré som v Iraku získal práve z presunu kolón nebezpečnými oblasťami,“ konštatuje kapitán Kasl.

Až 40 percent nováčikov

Priznáva, že začiatky boli dosť ťažké. Okrem iného aj preto, lebo zhruba 40 percent príslušníkov jednotky ešte nemá za sebou žiadnu zahraničnú skúsenosť. To je dôvod, prečo je kapitán Kasl vďačný „nepriateľom“ – pre-

šovským prieskumníkom, ktorí ich najmä v počiatočnej fáze výcviku pod Vihorlatom poriadne vypracali. Pochvaloval si, že prieskumníci so skúsenosťami z Afganistanu im nič nedarovali a doslova vo dne v noci im znepríjemňovali každý krok po opustení základne. Veliteľ jednotky je rád, že zástupcu mu robí nadporučík Peter Lipták, s ktorým to spoločne ťahali v michalovskej ženijnej roty.

Nedá dopustiť na prácu veliaceho poddôstojníka rotý rotmajstra Erika Torkoša. Rodák z Malej Trne po ukončení ženijného odboru vo vojenskej strednej odbornej škole pôsobil v bývalej trebišovskej brigáde, neskôr v michalovskom ženijnom prápore, z ktorého nakoniec zostala dnešná ženijná rota. V misii OSN UNMEE v Eritrei bol mínerom špecialistom. Má skúsenosti aj z Afganistanu. Do júla 2007 bol v ženijnej jednotke a okrem iného zažil jej presun z Kábulu do dnešného pôsobiska v Kandaháre.

„Najväčším problémom u ľudí, ktorí ešte neboli v zahraničnej operácii, bolo zaistiť, aby včas a primerane reagovali na útoky a všetky ohrozenia. Zvykali si len pomaly. Bolo potrebné v nich zlomiť aj psychologickú bariéru. Aby pochopili, že síce cvičíme na Slovensku, ale musia sa v každej situácii správať tak, akoby boli v Afganistane. Ich dnešná reakcia na prepad už bola v poriadku. Ale cesta k tomu bola niekedy dosť zložitá. V priebehu výcviku som sa mohol vždy spoľahnúť na dobrú prácu veliteľa odmiňovacieho družstva rotného Kamila Makkaya, výkonného poddôstojníka rotý rotného Petra Balciara, veliteľa družstva opráv rotného Štefana Vacela, ženistu vojaka Matúša Makšima, či vodiča skladníka slobodníka Mariána Hajdu,“ poznamenáva rotmajster Torkoš.

Tato – ženista

Medzi najskúsenejších vojakov rotý patrí 47-ročný rodák z Jakubovej Voľe v okrese Sabinov slobodník Jozef

Kvašňák. Prvé zahraničné skúsenosti zbieral ešte vo Východnom Slavónsku v misii OSN UNTAES. Nechýbal ani v horúcej Afrike v misii UNMEE v Eritrei, ani v Iraku. Dva razy bol aj v operácii ISAF v Afganistane. Patril do prvej slovenskej rotácie v Afganistane. Aj vďaka spomínaným bohatým skúsenostiam má rešpekt u mladších vojakov. Pre niektorých, ktorí sú o takmer dvadsaťpäť rokov mladší ako on, je takým tatou – ženistom.

V súčasnosti spomína najmä na skúsenosti z Iraku, keďže ich čaká plnenie obdobných úloh a mnohé presuny nebezpečným terénom. „V Iraku nám niekedy nebolo všetko jedno. Ale musím povedať, že stálo pri nás šťastie. Niektoré kolóny iných zahraničných armád toľko šťastia nemali a popri ceste sme potom videli následky. Rozstrieľané a od výbuchov mín roztrhané vozidlá, mŕtvych a ranených vojakov. V Iraku nás chránili príslušníci žilinského pluku špeciálneho určenia a musím povedať, že sme sa pod ich ochrannými krídlami cítili celkom bezpečne. Aj keď takáto prirovnávanie je dosť relatívne v spojení s Irakom tých čias. Mnohému sme sa od nich pri presunoch

Vojaci v konvoji pozorne sledujú podozrivý úsek

konvojov priučili. Najmä rýchlejšie a koordinovanejšie reakcie na prípadné nebezpečenstvo," spomína slobodník Kvašňák.

Kameň úrazu

Kapitán Kasl sa bol v septembri minulého roku osobne zoznámiť s priestorom a úlohami, ktoré jeho jednotku čakajú v Kandaháre. Teraz sa k nim pridruží aj možné plnenie úloh mimo základne. Podľa kapitánových zistení na rozdiel od Iraku by ich v prípade potreby mali pri spomínaných výjazdoch ochraňovať príslušníci americkej alebo britskej armády. Kapitán Kasl na základe skúseností z Iraku veľmi dobre vie, aká je dôležitá dobrá súhra a rýchla reakcia na vzniknutú situáciu zo strany ochrannej jednotky aj samotnej kolóny. A tu je podľa neho jeden z kameňov úrazu.

„Okrem zopár veliteľov je na nižších úrovniach nedostatočná jazyková pripravenosť. Od toho, ako dobre a rýchlo sa budeme so svojimi ochrancami vedieť dohovoriť, bude závisieť bezpečnosť celej kolóny. V tomto smere by sa mala v príprave budúcich rotácii situácia poriadne zlepšiť," pripomína veliteľ multifunkčnej ženínej jednotky. Usiloval sa síce riadiť konvoj v angličtine, trval na tom, aby všetci vojaci zvládli aspoň základné frázy, ale cíti, že je to predsa len málo...

Veliteľa roty trápi aj materiálne vybavenie jednotky. Podľa neho im chýbajú rušičky, detektory, vyhla-

Krátke zhodnotenie úloh

Nadrotmajster Jaroslav Kraus so svojimi kolegami z prešovskej prieskumnej rotý sa snažil čo možno najviac zneprijemniť posledné týždne prípravy príslušníkov multifunkčnej ženínej jednotky pred ich odchodom do afganského Kandaháru. Na ženínej kolóne neustále pripravovali vždy nové a nové prekvapenia v podobe rôznych pascí a prepádov, popri ceste, ktorou sa kolóna presúvala, pripravili nástražné výbušné systémy.

Väčšina vojakov jeho jednotky sa v decembri vrátila priamo z Afganistanu. Plnila tam strážne úlohy na bránach ECP-5 a ECP-3 na základni v Kandaháre. Predtým pôsobili v KFOR v Kosove i v mierovej misii UNDOF na Golanských výšinách.

„Usilovali sme sa im poriadne zneprijemniť každý presun, každý výjazd za bránu základne. Zpracovali sme všetky prepady, ktoré sme zažili v ISAF a ktoré reálne číhajú na kolónu mimo kandahárskej základne. Spočiatku sme boli pomerne úspešní. Postupom času, ako sa ženisti zladovali, sme mali čoraz ťažšiu úlohu, aby sme pri svojich prepadoch uspeli. Naučili sa dobre reagovať na minometné či raketové útoky. Začali lepšie čítať krajinu, pozorne sledovali trasu, po ktorej sa presúvali. A to sme na nich skúšali prepady nielen cez deň, ale aj v noci. Stále menej a menej sa nám dávalo ich prekvapiť a spôsobiť im straty na materiáli a životoch," s uznaním kvituje nadrotmajster Kraus reakciu ženistov na prepady.

Spočiatku podľa neho robili najväčšie chyby pri podávaní prvej pomoci, ale aj vo vzťahu k civilnému obyvateľstvu. Nechápalí dostatočne citlivo miestne špecifiká a počas modlenia, ktoré imitovali Krausovi spolubojovníci vtedy oblečení za miestnych obyvateľov, narušili modlitby. Darmo im vysvetľovali, aby to nerobili. Ženisti sa spamätali až po určitom čase. Vojaci, ktorí sa vrátili z Afganistanu a poznajú miestne zvyky im oznámili, že keby sa tak stalo v reálnej situácii, mohli by očakávať problémy. Zbytočne by si proti sebe postavili miestnych obyvateľov, nerespektujúc ich náboženské ctenie.

„Vždy je základom neprovokovať a neurážať, hoci aj nevedomky. Potom treba vynaložiť veľa námahy, aby sa na takýto exces zabudlo. A nie vždy sa podarí zlý dojem úplne vymazať. Celkom dobre sa môže stať, že miestni, aj keď zistia, že na kolónu strieňa niekde nebezpečenstvo v podobe nástražných výbušných systémov či nepriateľa, neoznámia jej to...", poznamenáva nadrotmajster Kraus na základe skúseností z Afganistanu.

Nasledovníci Binga a Mura

/ Jozef ŽIAK

/ foto Peter DOVINA

V rámci Medzinárodného vojenského vzdelávacieho a výcvikového programu USA (IMET), ktorý u nás zabezpečuje Úrad obrannej spolupráce (ODC) amerického veľvyslanectva na Slovensku, sa v apríli uskutočnil v poradí už štvrtý kurz pre psovodov Vojenskej polície za účasti amerických inštruktorov DOG-4.

Bol zameraný na precvičenie spôsobilostí pri nasadení psov a psovodov do krízových oblastí mimo územia Slovenska. Najmä do operácie ISAF v Afganistane, kde v súčasnosti už pôsobí prvý psovod vojenskej polície s dvoma psami Bingom a Múrom.

Americké skúsenosti

V priestoroch Centra výcviku a kynológie Vojenskej polície (CVaK VP) vo Vlkanovej – Hronseku sa minister obrany Ľubomír Galko v sprievode riaditeľa Vojenskej polície plukovníka Jaroslava Hamára oboznámil s prebiehajúcim výcvikom psovodov vojenskej polície. Vedúci oddelenia kynológie Riaditeľstva Vojenskej polície a hlavný kynológ Bc. Ivan Lakomčík ministra informoval nielen o kurze, ale aj celkovej príprave psovodov Vojenskej polície a ich využití.

Slovenským kolegom odovzdával svoje bohaté skúsenosti z pôsobenia v mnohých krízových oblastiach sveta, najmä v Iraku a Afganistane psovod Vojenskej polície vojenského letectva USA starší seržant John Houston. Rodák z južanského štátu Louisiana na základe vlastných poznatkov zdôraznil význam, aký má bezchybná práca psovoda pri vyhľadávaní nástražných výbušných systémov a zbraní na bezpečnosť a morálku celej jednotky.

„S prístupom a vedomosťami slovenských psovodov som veľmi spokojný. Vidieť, že sú to dobre pripravení profesionáli, ktorí splnia v prípade potreby svoje úlohy v operácii ISAF v Afganistane. Neváhal by som preto, keby to bolo potrebné, plniť úlohy spoločne s nimi," s uznaním konštatoval 27-ročný americký seržant. Prvý raz sa dostal do zahraničnej operácie už ako 20-ročný mladý vojak. Najťažšou skúškou bolo pre neho pôsobenie v Iraku. Dvakrát takmer prišiel o život a stratil tam mnoho svojich kamarátov. V súčasnosti má vlčiaka Otta. Medzi psovodom a psom sa vytvoril veľmi silný vzťah. John si je vedomý, že veľa ráz jeho život v nebezpečnej bojovej zóne závisí práve od Otta a jeho schopností odhaliť nástražný výbušný systém.

Význam takého praktického odovzdávania najnovších skúseností ocenil aj náčelník skupiny výcviku psovodov a psov (CVaK VP) nadrotmajster Ondrej Biháni. Po návrate prvého slovenského psovoda z operácie ISAF už budú môcť vojenská polícia v ďalšej príprave využívať jeho skúsenosti a poznatky, ktoré získal v Afganistane.

Ministra zaujal Essex

Ukážkou svojej činnosti zaujal ministra aj čierny fúzač Essex, ktorý sa špecializuje na výbušniny. Napriek svojmu oveľa menšiemu vzrastu oproti klasickým vojenským vlčiakom dokáže nájsť nebezpečnú výbušninu a splniť úlohu. „Je 'skladnejší', ľahšie sa s ním cestuje. Pred príchodom VIP hostí dokážeme zabezpečiť priestory pripravené na konferencie a podobné podujatia," uviedol psovod nadrotmajster Ladislav Koštrna. Cesta k takýmto schopnostiam fúzača Essexu však bola podľa neho trochu dlhšia, ako pri iných plemenách psov. Lebo fúzače patriace medzi teriérov sú niekedy dosť svojhlavé a vzdorovité. Svoje o tom vie aj nadrotmajster Koštrna: „Trénujem ho od šteniatka. Najskôr som s ním cvičil aportovanie a zhruba od roka a pol aj vyhľadávanie výbušnín. Dostane sa aj na také miesta, kde má veľký pes problém. Preto je doslova predurčený na bezpečnostné prehliadky v miestnostiach, ale aj na letiskách."

Ľubomír Galko po oboznámení s výcvikom a zhliadnutí praktických ukážok psovodov vysoko ocenil ich úroveň a význam pre ozbrojenú silu a plnenie ich úloh doma i v zahraničných operáciách. V centre sa pripravovalo dovedna 24 psov, sedem z nich je po ďalšom výcviku v prípade potreby schopných nasadenia v Afganistane.

Ľubomír Galko ďakuje vojenským policajtom za preveденý výkon

Vytúžená odmena po úspešnom hľadaní

Essex v akcii

Štyri desaťročia s vojakmi

/ Pavol VITKO

/ foto Peter DOVINA a autor

Nielen generáli, plukovníci či majori, ale aj zamestnanci si pri odchode z rezortu obrany zaslúžia úctu. Napríklad ako pani Edita Ješková, ktorá pracovala s vojakmi celých 40 rokov.

„1. novembra 1971 som nastúpila na veliteľstvo Východného vojenského okruhu,“ s úsmevom si spomenie na svoje prvé pracovisko po absolvovaní strednej školy. „Veliteľom bol generál Samuel Kodaj, niekdajší partizán a obrovská autorita. Pre mňa aj pre ostatných.“ Tvrdí, že ako administratívna pracovníčka mala vždy šťastie na schopných náčelníkov. A tiež na dobrých ľudí okolo seba. Smeje sa, keď jej hovoríme, že je asi jedna z milióna, ktorá „nezakopla“ aj o hlupáka či „podrazáka“. „Som skrátka taký typ. Mám rada ľudí a nevyhľadávam neprijemnosti,“ vysvetlí. Opäť sa usmeje. Nečudo, že aj iní sa cítia v jej prítomnosti dobre. „Kedysi sme to mali aj my úradníci pestrejšie,“ vráti sa späť a hovorí napríklad o štábných nácvikoch. Zúčastňovať sa na nich totiž musel aj civilný personál. „Pestré“ to mala pani Ješková aj po roku 2000. Vtedy pracovala na organizačno-mobilizačnom oddelení generálneho štábu v Trenčíne. Štáb sa však sťahoval do Bratislavy. „Pri personálnom pohovore mi povedali, že sa presuniem do Bratislavy aj ja, alebo ma zaradia na výpovednú listinu.“ Bolo to ťažké rozhodovanie. Dve deti už síce mala odrastené a manžel mal civilné povolanie – ale predsa len... Čakalo ju odlúčenie. O finančných výhodách pre profesionálnych vojakov, ktorí pracujú mimo trvalého bydliska, mohla však iba snívvať. „Aj tu rozhodli dobré vzťahy v práci. Takže som sa s našim náčelníkom plukovníkom Martinom Krasňanom presunula do Bratislavy.“

Najskôr ubytovňa Meopty. Potom ubytovanie v známej „Kukurici.“ Nie každá žena by vydržala bývať na „týždňovkách“ jedenásť rokov v nie najútulnejších rezortných ubytovniach. A nie najlacnejších. Edite Ješkovej to za to však stálo. Rodina súhlasila – a ona sa medzi „svojimi“ v práci cítila dobre. V Bratislave začínala na oddelení zásob štábu

logistiky. Svoj posledný rok v rezorte završila k 28. 2. 2011 pracou na oddelení manažmentu vecných zdrojov odboru logistiky Štábu pre podporu operácií. „Na našom náčelníkovi plukovníkovi Štefanovi Farskom je dobré, že sa ‘nenaparuje’, že je to čestný chlap, ktorý rozumie veci a vie vždy poradiť,“ s úsmevom sa „zahrá“ na personalistku. Trošku vážnejšie dodá: „Do dôchodku som sa rozhodla ísť sama. Predsa len štyri desaťročia s vojakmi je tak akurát. Hoci – boli to pre mňa pekné roky. Bol to celý môj profesionálny život.“

Pani Edite Ješkovej je čo závidieť. Ona vôbec nehovorí o otravnosti týždňoviek, ani o neútulnej „Kukurici“, ani o nie bohvieakých platoch administratívnych pracovníkov. Patrí k tým šťastným ľuďom, ktorí odchádzajú do dôchodku s minimom zlých spomienok, bez zatrpknutosti, bez závidy a bez zbytočných otázok typu čo by bolo, keby... A aká je odpoveď na otázku, čo bude robiť na dôchodku? „Doma v Trenčíne sa na mňa tešia tri najkrajšie vnúčatka na svete. A ja som sa ich už nevedela dočkať.“

Strážca majáka

Štyridsaťdeväťmetrová vyhlídková veža sa týči nad Duklianskym bojiskom od 6. októbra 1974. Od toho istého dňa v nej pracuje referent a lektor Ján Friček. „Hneď po otvorení, no aj v ďalších rokoch, sme mávali 300 až 400 návštevníkov denne. Po roku 1989 však návštevnosť klesla takmer k nule. Posledné roky stúpa a dnes opäť sprevádzam približne 160 turistov každý deň,“ hovorí 61-ročný muž, ktorý vyhlídkovej veži upísal takmer celý život.

Po strednej všeobecnovzdelávacej škole (dnes gymnázium) krátko pracoval v ostravských baniach. Keď namiesto pôvodnej a už schátranej drevenej vyhlídkovej veže postavili betónovú, získal v nej miesto. Veži ostal verný dodnes. Vo svojej skoro 40-ročnej praxi sprievodcu sa stretol aj so smutnými chvíľami: „Spomedzi tisícov priamych účastníkov bojov a ich detí prišiel raz na vežu aj muž, ktorého otec padol na Dukle. Ani nešiel hore po 222 schodoch. Náš špeciálne vyrobený výťah je takmer bez výnimky spoľahlivý. Je možné, že infarkt, ktorému podľahol, spustili ťažké spomienky

na detstvo bez otca...“ Ale boli aj veselé zážitky. „Ľiel som skoro ráno do práce. Po zábradlí vnútri areálu chodil muž. Chodil na rukách. Rúčkoval hore-dolu. Myslel som si, že sa mi sníva...“ zasmieja sa pán Friček. A čo sa vlastne stalo? „Bolo to ešte za starého režimu, keď do Svidníka prišiel cirkus. Artistu, ktorý si prišiel pozrieť vežu, ostal v dobrej nálade so strážníkom. Vo veži aj prespal. No a hneď pri brieždení začal trénovať...“

„Som šťastný, že ľudia opäť chápu, čo pre nás znamenalo oslobodenie. A čo v rámci oslobodzovacích bojov znamenala Karpatsko-duklianska operácia,“ hovorí Ján Friček, ktorý sa teší z opätovného záujmu návštevníkov. Jeden z dvoch zamestnancov Vyhlídkovej veže Dukla a rodák z neďalekého Okružleho chváli aj svojho šéfa, riaditeľa Vojenského historického ústavu pplk. Miloslava Čaploviča. Ten riadi aj Vojenské historické múzeum vo Svidníku – a teda aj jeho vežu. „S jeho príchodom to tu ožilo, aj keď investícií do opráv a modernizácie by bolo treba ešte neúrekom.“

TECHNIKA

N O V I N K Y • T R E N D Y • V Í Z I E

foto KNAAPO

Testy sériového Su-35S

Zmyslu Cape Canaveral odštartovala 7. mája úspešne na druhý pokus raketa Atlas V 401, ktorá vyniesla na obežnú dráhu Zeme prvý nový satelit včasnej výstrahy SBIRS GEO-1, ktorý bude súčasťou systému americkej protiraketovej obrany BMD. Raketa odštartovala na druhý pokus kvôli nepriaznivému počasiu, keďže v rámci časového úseku prvého plánovaného štartu neboli podmienky priaznivé. Satelit bude na monitoring povrchu Zeme a detekciu a sledovanie dráhy letu balistických rakiet využívať infračervené senzory.

Spoločnosť BAE Systems získala od amerických pozemných síl kontrakt vo výške 62 mil. USD na modernizáciu bojových vozidiel pechoty Bradley, ktorá má zvýšiť možnosti ochrany vozidla a prežitia na bojisku. Balíček

upgrade zahŕňa inštaláciu nových sedačiek, ktoré absorbujú tlak a pohyb po explózií výbušných prostriedkov, zlepšenie protimimovej ochrany strelca a veliteľa vozidla, nový softvér použitý v systémoch vozidla, rozšírenie možnosti identifikácie nepriateľského cieľa či pridanie laserového značkovača. Práce v miestach rozmiestnenia vozidiel sa začali v marci a majú byť ukončené v decembri tohto roka.

Južná Kórea je blízko prvého exportu svojho bojového cvičného lietadla T-50 Golden Eagle do zahraničia. Indonézia sa 12. apríla rozhodla, že za preferovaného dodávateľa si vyberie spoločnosť Korea Aerospace Industries (KAI), ktorá stroj vyrába. Indonézske vzdušné sily plánujú nakúpiť 16 vojenských cvičných lietadiel a so spoločnosťou KAI ich

čakajú ešte rokovania o cene kontraktu, na ktorej môže dodávka T-50 padnúť. Odhaduje sa, že celý kontrakt so začiatkom dodávky strojov v roku 2013 by mohol mať hodnotu okolo 400 mil. USD. Súpermi na užšom liste lietadiel sú aj ruský Jak-130 a český L-159.

Na leteckú základňu Boscombe Down v britskom grófstve Wiltshire pristál 18. apríla prvý stroj Voyager z programu Budúce strategické tankovacie lietadlo (FSTA). Dvojúčelové dopravné lietadlo, ktorého konštrukcia vychádza z typu Airbus A330, má v RAF plniť úlohu dopĺňania paliva za letu pre iné lietadlá a prepravy vojenského personálu. Voyager má po úspešnom skončení testovania nahradiť starší letový park strojov VC-10

a Tristar. Lietadlo má kapacitu na 100 000 l paliva alebo priestor pre 291 vojakov. Plniť palivo má dokázať rýchlosťou 5 000 l za minútu.

Francúzske pozemné sily si vybrali na 5-ročné obdobie spoločnosť Thales ako servisného partnera pri zabezpečovaní prevádzkyschopnosti systémov rušičiek prostriedkov typu IED na vojenských vozidlách použitých v zahraničných operáciách. V súčasnosti ide približne o 400 systémov od rôznych výrobcov. Thales má zabezpečiť stálych špecialistov v oblasti nasadenia platforiem s rušičkami i prípadnú dodávku celkov či komponentov od dodávateľov pri oprave v teréne.

Na medzinárodnej výstave obrannej techniky IDEF v Istanbuli predstavila turecká spoločnosť Otocar prvý prototyp tureckého tanku kategórie MBT označený ako Altay. Nový turecký tank vychádza z konštrukcie juhokórejského typu K2 Čierny panter (na fotografii). Ako uvádza Forecast International z K2 od spoločnosti Hyundai Rotem pochádza asi 60 % technológií. Na tureckej verzii tanku Altay sa budú ako subdodávatelia podieľať napríklad turecké spoločnosti Aselsan [systém riadenia palby, optoelektronika a systémy C3I] či Roketsan (pancierovanie). Forecast International uvádza, že celkové náklady na projekt tanku Altay sú asi 500 mil. USD, pričom

do roku 2015 majú byť dodané štyri funkčné prototypy. Celková hmotnosť nového tanku by mala byť 60 t. Altay je rovnako ako K2 vybavený 120 mm kanónom s dĺžkou 55 kalibrov Rheinmetall L55 s hladkým vývrtom hlavne. Keďže Altay nemá systém automatického nabitia ako K2, posádku tvoria štyri osoby – okrem vodiča, strelca a veliteľa aj nabíjač. Maximálna rýchlosť bude predstavovať 70 km/h, zrýchlenie z 0 na 32 km/h za 7 s vďaka 12-valcovému viacpalivovému vodou chladenému vznietovému motoru MTU s výkonom 1 103 kW (prvé dve série tanku).

foto Hyundai Rotem

Turecký Altay vychádza z K-2

Agusta Westland AW109

AW109M je ľahký, dvojmotorový viacúčelový vrtuľník, ktorý vyvinula talianska spoločnosť AgustaWestland. Stroj je vojenskou verziou dobre známej rodiny civilných vrtuľníkov AW 109 Power.

/ Roman KMENT

/ foto AgustaWestland

Ľahké viacúčelové vrtuľníky AW 109 Power sa vo svete využívajú najmä na prepravu VIP, pre záchranné služby či policajné zložky. Od zavedenia modelu AW109 Power si zákazníci objednali viac ako 300 týchto strojov. Vrtuľník AW109M charakterizujú výkonné motory so systémom manažmentu FADEC (Full Authority Electronic Control), kompozitová rotorová hlava a listy rotora, vyspelá avionika a integrovaný kokpit. Stroj riadi posádka zložená z jednej alebo dvoch osôb. Kabína môže byť vybavená jedným alebo dvomi lôžkami pre prípady zranených osôb, pričom maximálna kapacita sedadiel na palube je pre osem osôb.

Pôvodne záchranár

Model AW109 bol pôvodne vyvinutý ako zdravotná a záchranná helikoptéra, ktorá mala operovať v hornatých podmienkach Švajčiarska. Stroj môže štartovať z kriticky položených plôch pri rôznych klimatických podmienkach a z heliportov v husto obývaných oblastiach. AW109M dokáže plniť rôzne misie a operácie pri vysokých teplotách a vo vysokej nadmorskej výške. Plnenie úloh môže zahŕňať pozorovanie a prieskum, ozbrojený sprievod, pátranie a záchranu, prepravu nákladu a osôb, odvoz zranených, VIP osôb i výcvik pilotov.

Vojenské verzie AW109 slúžia v mnohých krajinách sveta. V roku 1999 si vrtuľník vo verzii LUH (Light Utility Helicopter) objednali juhoafrické vzdušné sily, prvé stroje dostali v roku 2005. Avioniku dodáva Thales Aerospace. Švédске ozbrojené sily si vrtuľník (označovaný Hkp 15) objednávali v roku 2001 s prvými dodávkami v roku 2006. Osem strojov AW109 Power slúži v taktickej letke americkej pobrežnej strážie, sú označované ako MH-68A. LUH verzie má k dispozícii aj malajzijské vojenské letectvo, stroje AW109 Power slúžia aj v britskej RAF na prepravu VIP. Vojenské verzie vrtuľníkov tiež používajú krajiny ako Austrália, Argentína, Belgicko, Nigéria, Nový Zéland, Taliansko či Venezuela.

Dizajn stroja

Trup vrtuľníka AW109 je zložený z ľahkých hliníkových zliatin so sieťovou štruktúrou, ktorá si zachováva dobré vlastnosti a odolnosť v prípade havárie stroja. Vrtuľník charakterizujú dvoje rozmerne posuvné bočné dvere, ktoré poskytujú ľahký prístup nastupujúcim osobám i pre nákladku materiálu, pričom sa počas letu dajú v prípade požadovanej činnosti otvárať. Piloti majú každý samostatné dvere. Dôležité časti

stroja na údržbu sú ľahko dostupné, čo umožňuje komfortný servis. Spôsob konštrukčného riešenia chvostu vrtuľníka s vyrovnávacím rotorom umožňuje napríklad pilotom operovať aj počas silného vetra.

Podvozok je trojkolesový s tlmičmi otrasov na zvýšenie mobility a pôsobenie v ťažkom teréne. Predné podvozkové koleso je natočiteľné, čo rovnako prispieva k lepšej manévrovateľnosti na zemi. Zvýšenú ochranu trupu pre prípad havárie zaisťujú zakomponované energiu absorbujúce rozpery. Štvorlistový kľbový hlavný rotor charakterizujú nízke vibrácie i nízka úroveň hluku. Použitý kompozitový materiál umožňuje stroju dosiahnuť dlhú životnosť a spoľahlivosť, z hľadiska manévrovateľnosti umožňuje dosahovanie negatívnych „gécok“. Vyrovnávací rotor je už ocelový, dvojlistový, natočací. Na pohon slúžia buď motory Pratt & Whitney PW-206 alebo Turbomeca Arrius 2K. Stroj má tri konfigurácie palivového systému na tri nádrže (605 l), štyri nádrže (710 l) alebo päť nádrží (870 l). Môže byť tiež vybavený externým záchytným zariadením s nosnosťou 1 000 / 500 kg.

Kabína

Kabína vrtuľníka je vybavená vyspelými digitálnymi systémami a riešená maximálne ergonomicky na použitie viacerých úloh stroja. Môže byť prispôsobená na nočné lietanie a NVG kompatibilná. Pilot má k dispozícii rôzne prostriedky na vizualizáciu vrátane na strešnej časti namontovateľného gyrostabilizovaného zameriavača, TV a infračervených FLIR senzorov či okuliarov na nočné videnie.

V opcii môže byť kabína stroja dodaná so systémom CMS (Cockpit Management System), ktorý ponúka monitoring a ovládanie rôznej avioniky prostredníctvom jednej alebo viacerých centrálné umiestnených jednotiek riadenia a zobrazenia. Informácie zo systémov sa distribuujú k pilotovi v logickej postupnosti tak, aby sa mohol čo najlepšie sústrediť na svoje úlohy. Systém CMS znižuje hmotnosť avioniky a má potenciál na inštaláciu dodatočných prístrojov alebo alternatívnych avionických systémov.

Avionika AW109M pozostáva z viacerých systémov ako ADF (Automatic Direction Finding Navigation Aid), vybavenia diaľkomerného zariadenia DME, systému GPS, prostriedku identifikácie vlastný – cudzí IFF, rádiového výškomeru, núdzového vysielaca polohy stroja (ELT), prístrojov VOR / ILS, rýchlomeru a inerciálneho navigačného systému. Systém riadenia letu zabezpečuje stabilitu vrtuľníka a jej pravidelnú kontrolu, je ovládaný dvomi hydraulickými systémami, k dispozícii je aj štvorosový automatický systém AFCS (Automatic Flight Control System).

TECHNICKO-TAKTICKÉ ÚDAJE AW-109 LUH

Všeobecné

Posádka	1 - 2 osoby
Preprava	6 - 7 osôb
Dĺžka / šírka / výška	11,43 m / 2,15 m / 3,42 m
Priemer hl. /vyrov. rotora	10,83 / 1,94 m
Prázdna hmotnosť	1 970 kg
Max. vzletová hmotnosť	3 175 kg
Pohon	2 x Turbomeca Arrius 2K-2
Max. výkon / kontinuálny	2 x 590 kW / 454 kW

Výkony

Cestovná rýchlosť	283 km/h
Max. dostup	6 096 m
Max. dolet	926 km
Vytvrvalosť vo vzduchu	4 h 46 min.

Zdroj: AgustaWestland

Zbraňové systémy

Nízka úroveň vibrácií ľahkého stroja AW109M a vysoká stabilita prostriedku ho umožňuje použiť aj ako protitankovú platformu so systémami detekcie a sledovania cieľa, ktoré vedú k jeho efektívnemu zničeniu.. Vrtuľník tak môže byť vybavený napríklad raketovým protitankovým riadeným systémom Helitow, ktorý pozostáva z dvoch odpaľovacích zariadení, každé pre dve až štyri rakety TOW. Vrtuľník môže používať rovnako aj iné rakety typu vzduch – zem ako HOT alebo Hellfire, tiež aj strely typu vzduch – vzduch Stinger alebo Mistral.

Protitankový systém Helitow od spoločnosti Systems & Electronics (predtým ESCO) môže vyhľadávať, sledovať a navádzať rakety na stacionárne alebo pohybujúce sa pozemné ciele počas dňa aj noci. Inštaláciou tohto systému sa vrtuľník zmení z úžitkovej na protitankovú verziu.

AW109M môže niesť externe viaceré druhy podvesných kontajnerov – s 81 mm raketami s muníciou po sedem alebo 12 kusov, kombinovaným kontajnerom RMP s tromi 70 mm raketami a 12,7 mm guľometom a 200 nábojmi, streleckým kontajnerom s guľometom kalibru 12,7 mm a zásobou 250 nábojov. Interná výzbroj pozostáva z otočného guľometu kalibru 7,62 mm a univerzálného 12,7 mm guľometu, ktorý sa montuje pre strelca v dverách vrtuľníka. Stroj AW109M má k dispozícii aj systém výstrahy zachytenia radarom, výstrahy pred laserovým ožiarением, infračervený rušiaci systém a systém výmetníc klamných cieľov.

České vozidlo VEGA

/ Roman KMENT

/ foto SVOS a autor

Ozbrojené konflikty v Iraku a Afganistane ukázali na potrebu použitia dobre pancierovaných a proti mŕinam chránených kolesových vozidiel kategórie MRAP. Na výstave IDET 2011 sa s novým českým vozidlom tejto kategórie prezentovala aj spoločnosť SVOS.

Vozidlo má označenie VEGA (Vehicle with Enhanced Ground performance and Armour protection) a spoločnosť z Přelouče ho s podporou českého ministerstva hospodárstva a ministerstva obrany vyvíjala päť rokov. SVOS sa venuje úprave a pancierovaniu automobilov od roku 1992, pričom na trh dodala viac ako 5 000 jednotiek rôznych pancierovaných osobných automobilov, úžitkových a špeciálnych vozidiel. Z jej dielne sú aj úpravy terénnych vozidiel Land Rover a pancierové kabíny pre nákladné vozidlá Tatra.

V základnej verzii na prepravu osôb je VEGA určená pre vodiča a spolujazdca/veliteľa plus osem mužov. Na ľavej strane nadstavby sú umiestnené štyri nárazy absorbujúce sedadlá otočené chrbtom k plášťu vozidla, na opačnej strane vozidla sú rovnako otočené tri sedadlá a jedno sedadlo na obsluhu doplnkových systémov vozidla (navigačné, komunikačné prístroje, zbraňový systém) je za sedadlom spolujazdca otočené v smere jazdy vozidla.

Vojaci majú pri sedadlách držiaky na zbrane. Podľa výrobcu VEGA spoločnosti SVOS sa pripravuje aj verzia na prepravu 2 plus 10 osôb. Dvere vodiča a spolujazdca sú jednokrídlové s bezpečnostným uzamknutím a hydraulickým ovládaním. Do hlavného priestoru sa nastupuje prostredníctvom masívnej, vyklápacej hydraulicky ovládanej plošiny. Na streche vozidla sú dva núdzové otvory.

Ochrana a mobilita

Vozidlo VEGA bolo navrhnuté, aby ponúklo priestranú a odolnú korbu, ktorá ponúka čo najvyššiu užitočnú hmotnosť vo svojej kategórii. Pancierová nadstavba vozidla je dlhá päť metrov, široká 2,5 m a vysoká 1,5 m, pričom poskytuje vnútorný priestor s objemom 19 m³. Užitočná hmotnosť vozidla predstavuje 4 000 kg.

Podvozok VEGA je založený na centrálnej nosnej rúre s výkonnými nápravami, pancierová nadstavba je uchytená na ráme vozidla. Odpruženie vozidla na prednej i zadnej náprave s dvomi vankúšmi umožňuje vozidlu meniť svetlú výšku vozidla v rozsahu od +90 do -125 mm, pričom umožňuje dosiahnuť aj lepší predný a zadný nájazdový uhol vozidla. Maximálne zaťaženie prednej nápravy predstavuje 9 000 kg, zadnej nápravy 10 000 kg.

Časti pohonného ústrojenstva vrátane prídavnej prevodovky sú umiestnené v centrálnej rúre, čo ich chráni pred poveternostnými vplyvmi i mechanickým poškodením. Vozidlo má pohon všetkých kolies 4x4, pohon prednej nápravy je vypínateľný, s možnosťou uzávierky diferenciálu nápravy zo strany vodiča a redukciami v kolesách. Vozidlo má dvojokruhové bubnové brzdy, pneumatiky s rozmerom 16 R 20 a systémom dohustovania počas jazdy. Pri prejazde prekoná kolmú prekážku vo výške 600 mm a priekopu v šírke 1 000 mm.

TECHNICKÉ CHARAKTERISTIKY VEGA 4x4	
Všeobecné	
Kategória	MRAP
Posádka	2+ 8
Rozmery a hmotnosti	
Dĺžka / šírka / výška	7 025 / 2 590 / 2 950 mm
Rázvor	4 090 mm
Svetlá výška	532 mm
Celková hmotnosť	19 000 kg
Pohotovostná hmotnosť	15 000 kg
Pohonná jednotka	
Typ	Cummins ISMe 420
Max. výkon	306 kW pri 1 900 1/min.
Max. krútiaci moment	2 010 Nm pri 1 200 1/min.
Palivová nádrž	500 l
Výkony	
Max. rýchlosť na ceste	110 km/h
Dojazd	1 000 km
Brodenie bez prípravy / s prípravou	1 200 / 1 500 mm
Predný / zadný nájazdový uhol	27°
Bočný náklon	24° / 44°

Zdroj: SVOS

Nadstavba vozidla je vyhotovená ako monoblok z pancierovanej ocele, ktorá v štandardnej verzii ponúka balistickú ochranu posádky podľa normy STANAG 4569 Level 2. Podľa potrieb môže byť pridané aj dodatočné pancierovanie a úroveň ochrany sa zvýšiť na Level 3 až Level 4. V rámci protimínovej ochrany VEGA spĺňa normy STANAG 4569 Level 3, ktorý zodpovedá sile výbuchu 8 kg TNT a ochrana môže byť opäť zvýšená podľa požiadavky na Level 4, ktorý zodpovedá odolaniu sile výbuchu 10 kg TNT.

Pohon vozidla

Z hľadiska možností a želaní jednotlivých zákazníkov je vozidlo VEGA navrhnuté, aby vyhovovalo rôznym typom motorov. V základnej verzii je použitý dieselový radový vodou chladený šesťvalec Cummins ISMe 420 30 s priamym vstrekovaním paliva a medzichladičom. Motor má zdvihový objem 10 824 cm³ a ponúka maximálny výkon 306 kW pri 1 900 ot./min. Maximálny krútiaci moment 2 010 Nm dosahuje pritom pri 1 200 ot./min. Motor je integrovaný s automatickou elektronicky riadenou prevodovkou Allison 4500 SP so šiestimi rýchlostnými stupňami vpred a jedným vzad.

Pre zákazníkov, ktorý uprednostňujú vzduchom chladenú pohonnú jednotku, je v ponuke vidlicový osemvalec Tatra T3C-928-B1 s maximálnym výkonom 270 kW. Motor je potom kombinovaný so 14-stupňovou prevodovkou Tatra 14TS210L alebo môže byť použitá už spomenutá prevodovka Allison.

Verzie a vybavenie

V základnej verzii obrneného vozidla na prepravu osôb môže byť VEGA vybavená rôznymi zbraňovými systémami. Spoločnosť SVOS integrovala na vozidlo diaľkovo ovládanú vežu Protector 1A2 s 12,7 mm guľometom. Na vozidlo je možné inštalovať aj rôzne iné zbrane podobnej kategórie. V zadnej časti vozidla je podľa výrobcu možné použiť aj dve čiastočne kryté stanice s ďalším guľometom alebo granátometom.

VEGA dokáže pôsobiť na bojisku s párom dvoch zadných prídavných boxov alebo aj bez nich. V pravom boxe sa nachádza pomocný zdroj energie APU a filtroventilačné zariadenie. V ľavom boxe je klimatizačná jednotka a nezávislé kúrenie. V prednej časti vozidla sa dá nainštalovať navyiakov s ťahom 20 ton. Oba priestory vozidla VEGA – motorová časť aj priestory pre posádku, sa dajú na želanie zákazníku vybaviť protipožiarnym systémom. Vozidlo sa dá rovnako dobre vybaviť dennými/nočnými TV prístrojmi. Spoločnosť SVOS ponúka automatický prehľadový systém v priestore okolia vozidla. Okrem na veľtrhu predstaveného prototypu s charakteristikou náprav 4x4 pripravuje český výrobca aj verziu 6x6 s celkovou hmotnosťou 26 000 kg. Prototyp VEGA 4x4 prešiel podľa informácií SVOS úspešne podnikovými skúškami a je pripravený do sériovej výroby. V budúcnosti sa plánuje aj výroba verzie vozidla vo forme veliteľského stanoviska, ambulancie, prieskumnej verzie, vozidla logistickej podpory a policajnej verzie.

Svojimi charakteristikami – kombináciou pohyblivosti, vysokej úrovne balistickej a protimínovej ochrany, prepraviteľnosťou leteckým transportom (C-130, C-160) i na železničnom vagóne, sa môže nové vozidlo od našich susedov stať zaujímavým artiklom v kategórii vozidiel MRAP do celkovej hmotnosti 20 ton.

Útočné pušky naše a od susedov

/ PhDr. Ján DOLINAY

/ foto archív autora

Tretí diel nášho seriálu patrí útočným puškám, zbraňam na strelivo stredného balistického výkonu, ktoré napriek vývoju taktiky súčasného boja, prinášajúceho zmeny i vo výzbroji, stále zostávajú primárnou osobnou zbraňou jednotlivca najmä v pozemných jednotkách.

História

Za pravzor moderných útočných pušiek sa považuje nemecký Sturmgewehr Stg 44. Vznikol za 2. svetovej vojny z pokusných automatických karabín MKb 42 W (Walther), MKb 42 H (Haenel) a MP 43 na náboj 7,92 x 33 mm Kurz. Meno mu na jar 1944 údajne dal sám Hitler!

Prvenstvo v tejto kategórii zbraní však mohlo patriť Rusovi Fjodorovovi. Ten už v roku 1913 zostrojil automatickú karabínu na tzv. stredný náboj. Po vypuknutí 1. svetovej vojny však Rusko nemalo kapacity na výrobu novej munície a Fjodorov v roku 1916 pušku prerobil na japonský puškový náboj 6,5 x 50 mm Arisaka, čím sa z nej stala zrejme prvá automatická puška.

Výrazné črty budúcich útočných pušiek mala aj samonabíjacia karabína M1 Carbine, zostrojená v

Belgický FN SCAR L

Technický exkurz

Skúsenosti zo svetových vojen i neskorších konfliktov ukázali, že väčšina bojov sa odohráva na vzdialenosť do 400 m a puškové náboje s dostrelom okolo 3 km sú zbytočne výkonné, pretože na takú diaľku sa mierene strieľať nedá a hromadnú paľbu efektívnejšie obstarávajú gulomety. Automatické pušky sa neosvedčili, lebo veľký spätný ráz puškovej munície vyžadoval masívnejšiu konštrukciu, príliš vysiloval strelcov, sťažoval mierenie a rýchlo opotreboval mechaniku zbraní. Samopaly boli síce príručnejšie a mali aj dostatočnú kapacitu nábojov a kadenciu, ale ich menej účinné pištoľové strelivo ich predurčovalo skôr na boj na kratšie vzdialenosti. Preto sa hľadal a aj našiel kompromis – náboj stojaci medzi puškovým a pištoľovým, majúci tzv. stredný balistický výkon, a tomu zodpovedajúca automatická zbraň, teda útočná puška, kapacitou nábojov a kadenciou porovnateľná so samopalom, ale výrazne účinnejšia.

Útočné pušky už nemohli strieľať ako samopaly z otvoreného alebo polozamknutého záveru ťažovaného iba silou spätného rázu. Dostali preto novú mechaniku, ktorá pred každým výstrelom záver zamkne buď jeho pootočením (rotáciou) v horizontálnej rovine (napr. AK-47, H&K G36), alebo západkami výkyvnej závorý zapadajúcimi vertikálne (napr. Vz. 58). Záver ťahuje piest, na ktorý pôsobí časť plynov odoberaných z hlavne. S cieľom skrátiť celkovú dĺžku zbrane pri nezmene nej dĺžke hlavne a zlepšiť jej stabilitu pri strelbe vzniklo v 70. a 80. rokoch minulého storočia niekoľko typov útočných pušiek konfigurácie bull pup, ako napr. rakúska Stg 77 AUG, francúzska FA MAS či britská SA 80. Po rozpade ZSSR a zá-

niku Varšavskej zmluvy (VZ) sa touto cestou vydali aj na Ukrajinu, kde na bull pup transformovali Kalašnikova!

„Naše“ útočné pušky

Československo ako jediný člen VZ nepodľahlo tlaku ZSSR a neprijalo sovietsky AK-47 ani žiadny jeho klon. Až do konca 50. rokov 20. storočia čs. armáda ako základnú zbraň používala samopaly Vz. 24 a Vz. 26 na pištoľové strelivo 7,62 x 25 mm Tokarev. Tie v roku 1958 začali nahrádzať útočné pušky Vz. 58 konštruktéra Čermáka, nesprávne označené ako

Útočná puška Vz. 58, ktorú prevzali aj OS SR, má automatiku pracujúcu na princípe odberu časti plynov z hlavne a záver zamykaný vertikálne výkyvnou závorou. Hoci slúži už vyše 50 rokov, z technického hľadiska sú jej základné parametre a výkony (napr. rozmery, hmotnosť, presnosť, kadencia či dostrel) stále akceptovateľné a rozličnými prídavnými zariadeniami ju možno ďalej zlepšovať. Otázna je skôr morálna zastaranosť tejto inak spoľahlivej a účinnej zbrane.

Útočné pušky vo výzbroji susedov

Aj v Armáde Českej republiky ešte dosluhuje útočná puška Vz. 58. V marci 2010 však MO ČR podpísalo zmluvu s Českou zbrojovkou Uherský Brod o nákupe takmer 6 690 útočných pušiek CZ 805 BREN A1 na náboj 5,56 x 45 mm NATO a 1 250 kusov skrátenej verzie tejto zbrane A2. Prezbrojenie sa má dokončiť v roku 2013.

CZ 805 BREN A1, čiastočne inšpirovaná belgickou FN SCAR, má modulárnu koncepciu a výrobca uvádza, že úpravami (výmena hlavne a záverového i zásobovacieho mechanizmu) ju možno prestavať na strelbu nábojmi 7,62 x 39 mm M43 a perspektívne i nábojmi 6,8 x 43 mm Rem SPC. Jej záver sa zamyká rotáciou a strieľa jednotlivými výstrelmi, dvojranovými položkami i dávkou.

Poľská armáda začala v roku 1997 nahrádzať dovtedy používané klony Kalašnikova (7,62 mm PMK a 5,45 mm Tantal) novou domácou útočnou puškou Kbs wz. 1996 Beryl na náboj 5,56 x 45 mm NATO.

Ide takisto o modulárnu koncepciu, ktorú možno úpravami transformovať na náboj 7,62 x 39 mm M43 alebo 5,45 x 39 mm. Záver sa zamyká rotáciou ako pri systéme Kalašnikova.

Ukrajinská armáda po rozpade ZSSR a osamostatnení sa krajiny logicky zdedila sovietske útočné pušky, najmä AK-74 na náboj 5,45 x 39 mm, ktoré používa dodnes. V roku 2010 začala do špeciálnych jednotiek v obmedzenom počte zavádzať novú útočnú pušku Vepr na náboj 5,45 x 39 mm, ktorá je vlastne bull pup transformáciou AK-74 inšpirovanou viacerými zahraničnými vzormi (napr. britská SA 80, fínsky Valmet MB2, juhoafrický Vektor CR-21 a iné), ale neprináša nič nové. Na úplné prezbrojenie touto zbraňou zatiaľ Ukrajina nemá dostatok prostriedkov.

Ani maďarská armáda sa ešte nedokázala odpútať od systému Kalašnikova a jej pechota i ďalšie súčasti od roku 1977 dodnes používajú útočnú pušku AK-63, čo je domáci klon AKM, teda modernizovanej AK-47 na náboj 7,62 x 39 mm M43. Maďarskí výsadkári používajú verziu AK-63D so sklopnou ramennou opierkou, ktorá v roku 2006 nahradila starší 7,62 mm model AMD-65.

Štandardnou zbraňou pechoty rakúskeho Bundesheeru je útočná puška Steyr Stg 77 AUG konfigurácie bull pup na náboj 5,56 x 45 mm NATO. Je súčasťou uceleného systému ručných zbraní a jej korpus zhotovený z polymérov možno výmenou hlavne, funkčných častí a zásobovacieho mechanizmu prestavať na útočnú pušku, útočnú karabínu, ľahký gulomet, samopal či ostreľovaciu pušku.

Napriek „kozmickeému“ vzhľadu má klasickú mechaniku s rotačne zamykaným záverom a je to prvá pechotná zbraň s integrovanými optickými mieridlami v nosnej rukoväti.

Najrozšírenejšie útočné pušky spojencov

Počas vojny vo Vietname sa doslova symbolom americkej pechoty stala útočná puška M-16 A1 konštruktéra Stonera a jej modernizácia M-16 A2 na silnejší náboj 5,56 x 45 mm (SS 109), ktorý sa stal štandardom v NATO. Táto zbraň v US Army stále slúži, no do popredia sa čoraz viac dostáva útočná karabína Colt M4, čo je vlastne skrátená verzia M-16 A2 s teleskopickou pažbou.

K špičke moderných útočných pušiek sa radí nemecký Heckler a Koch G36 na náboj 5,56 x 45 mm NATO, ktorý v roku 1997 v Bundeswehri nahradil 7,62 mm pušku G3. Má klasickú mechaniku so záverom zamykaným rotáciou, ale špeciálitou je jeho voľne uložená tzv. plávajúca hlaveň, ktorá znižuje prenos otrasov na zbraň pri strelbe a zvyšuje tak jej presnosť. Okrem 30-nábojového schránkového

Nemecký Heckler a Koch G36K (karabína)

Ukrajinská bull - pup transformácia Kalašnikova Vepr

zásobníka môže používať aj 100-nábojový bubnový zásobník Beta C-Mag. G36 sa vyrába aj

vo variante G36K (karabína) s hlavňou dĺhou 318 mm (štandardný variant má hlavňu dlhú 480 mm), vo variante G36C (Compact alebo Commando) s hlavňou dĺhou 228 mm a vo variante MG36 (ľahký gulomet) s ťažkou hlavňou rovnakej dĺžky ako má štandard. G36 používajú špeciálne jednotky viac ako 20 krajín, ale ako štandardnú zbraň napr. aj ozbrojené sily Španielska, Filipín, Litvy, Lotyšska či Čiernej Hory. Na internete sa objavili úvahy, že perspektívne by mohla nahradiť aj útočnú pušku Vz. 58 vo výzbroji OS SR.

Budúcnosť v kategórii útočných pušiek určite patrí belgickej modulárnej konštrukcii FN SCAR, ktorú firma FN Herstal vyvinula pre americké veliteľstvo špeciálnych operácií (US Special Operations Command – SOCOM) vo verziách SCAR-L (Light, Assault Rifle) na náboj 5,56 x 45 mm NATO a SCAR-H (Heavy, Battle Rifle) na náboj 7,62 x 51 mm NATO, obe verzie v štandardnom i skrátenom variante. Výrobca deklaruje, že verziu H bude možné prestavať aj na náboj 7,62 x 39 mm M43 alebo 6,8 x 43 mm Rem SPC, ako aj na ostreľovaciu pušku.

Prvých 600 pušiek systému FN SCAR, ktoré zrejme časom nahradia M-16 A2 aj Colt M4, dostali americké špeciálne sily (US 75th Ranger Regiment) už v roku 2009.

Tabuľka základných parametrov a výkonov (v stĺpci Celková dĺžka pri dvoch údajoch prvý znamená dĺžku so sklopenou, resp. zasunutou ramennou opierkou)

Model	Náboj	Zásobník	Hmotnosť prázdna	Celková dĺžka	Dĺžka hlavne	Úst'ová rýchlosť/ kadencia	Efekt. streľba
Avtomat Fjodorova	6,5 x 50 mm Arisaka	25	4,4 kg	1 045 mm	520 mm	660 m/s 600 rán/min	500 m
Stg 44	7,92 x 33 mm Kurz	30	5,22 kg	940 mm	419 mm	685 m/s 600 rán/min	300 m
M2 Carbine	.30 Carbine 7,62 x 33 mm	15, 30	2,4 kg	900 mm	460 mm	607 m/s 750 rán/min	300 m
AK-47	7,62 x 39 mm M43	30	3,8 kg	870 mm	415 mm	710 m/s 600 rán/min	300 m
AK-74	5,45 x 39 mm	30	3,2 kg	690 mm 943 mm	415 mm	900 m/s 600 rán/min	600 m
Vz. 58 V	7,62 x 39 mm M43	30	2,91 kg	636 mm 845 mm	401 mm	705 m/s 800 rán/min	400 m
CZ 805 BREN A1	5,56 x 45 mm NATO	30	3,58 kg	670 mm 870 mm	360 mm	880 m/s 760 rán/min	500 m
Kbs wz. 1996 Beryl	5,56 x 45 mm NATO	30	3,35 kg	742 mm 943 mm	457 mm	920 m/s 700 rán/min	600 m
Vepr	5,45 x 39 mm	30	3,45 kg	702 mm	415 mm	900 m/s 600 rán/min	600 m
AK-63	7,62 x 39 mm M43	30	3,1 kg	879 mm	419 mm	710 m/s 600 rán/min	500 m
Steyr Stg 77 AUG	5,56 x 45 mm NATO	30, 42	3,8 kg	790 mm	508 mm	970 m/s 700 rán/min	500 m
Colt M4 Carbine	5,56 x 45 mm NATO	30	3,15 kg	757 mm 838 mm	370 mm	841 m/s 940 rán/min	500 m
H&K G36	5,56 x 45 mm NATO	30, 100	3,63 kg	758 mm 999 mm	480 mm	920 m/s 750 rán/min	800 m
FN SCAR-L (Ass. Rifle)	5,56 x 45 mm NATO	30	3,29 kg	620 mm 850 mm	355 mm	870 m/s 625 rán/min	500 m
FN SCAR-H (Batt. Rifle)	7,62 x 51 mm NATO	20	3,58 kg	665 mm 895 mm	400 mm	714 m/s 625 rán/min	600 m

/ text a foto Jozef ŽIAK

Nemáme veľké oči

V aprílovom čísle Obrany sme predstavili americký taktický simulátor MILES 2000, ktorý od roku 2008 s úspechom využívajú slovenské ozbrojené sily. Simulátor je umiestnený vo Výcvikovom priestore Vojenského obvodu Lešť a patrí do organizačnej štruktúry Ústavu špeciálneho zdravotníctva a výcviku MO SR Lešť. Celú jeho činnosť zabezpečuje odbor simulačných technológií.

Jeho riaditeľ podplukovník Róbert Totkovič spolu so svojimi spolupracovníkmi zabezpečujú prostredníctvom systému pre cvičiacich veliteľov a jednotky intenzívny, realistický výcvik, ktorého priebeh je zaznamenávaný na ďalšie využitie.

Šetrenie na nesprávnom mieste

„Jednotka, ktorá pride do VP VO Lešť cvičiť spravidla na dva týždne využíva pre komplexnosť výcviku okrem MILES 2000 aj reálne strelnice na strelbu bojovým strelivom. Dni na využitie týchto priestorov nemožno napláňovať v celku a keďže pri výcviku s MILES 2000 sa využíva cvičné strelivo a pri strelbách na strelniciach bojové strelivo, je nevyhnutné vozidlá i vojakov niekoľko ráz ustrojiť a odstroiť jednotlivými komponentmi systému. To, samozrejme, na jednej strane so sebou prináša zvýšené opotrebenie materiálu a navyše sa skracaie reálny výcvik s taktickým simulátorom. Čiže v konečnom dôsledku to nie sú ani celé dva týždne. Prítom útvary a ich velitelia by potrebovali aspoň trojtýždňové vyvedenie, aby si vojaci získané poznatky čo najviac osvojili a postupne odstraňovali zistené nedostatky. Nedostatok financií sa, žiaľ, podpisuje na početnosti a dĺžke vyvedení“ s viditeľnou nespokojnosťou v hlase konštatuje podplukovník Totkovič.

„Zabezpečiť výcvik jednotky MILES-om nie je vec len technickej podpory – namontovať na vozidlá „nejaké instrumenty“, ale počas cvičenia ich aj udržiavať v spoľahlivo funkčnom režime, najmä keď cvičenie prebieha nepretržite 3 až 4 dni a taktiež byť spôsobilý výstupy zo systému použiť na hodnotenie. Na to je nevyhnutné, aby personál OdST bol kvalitne takticko-doktrínálne pripravený, poznal špecifiká jednotlivých misií, na ktoré sa jednotky pripravujú, aby poznal úlohu od nadriadeného a bol schopný reálne zhodnotiť zámer i rozhodnutie veliteľa a nakoniec ohodnotiť taktický výkon jed-

notky. Potom s využitím výsledkov boja, ktoré poskytne MILES, použiť všetky tieto fakty v rozbere.

Popravde poviem, že pri vzniku nášho centra v októbri 2006 naši dôstojníci tieto spôsobilosti nemali.“ Aj na tomto prípade však podplukovník Totkovič a vedúci oddelenia živej simulácie major Dušan Púšpöky názorne dokumentujú, kam ich štvorročná práca so systémom MILES 2000 posunula. „Pred dvoma rokmi by bolo nemožné, aby sme začali ráno nášho človeka pripravovať na to, čo už v noci musí kontrolovať. Dnes si to už občas môžeme dovoliť, ale nesmie sa to stať pravidlom. Aj to len preto, lebo máme veľmi dobre pripravených ľudí. Pozorne sledujú situáciu v danej oblasti (v Afganistane), získavajú všetky dostupné informácie o činnosti koalícnych vojsk i útokoch Talibanu, aby boli incidenty čo najrealistickejšie pripravené. Okrem rôznych informačných kanálov dôsledne vyťažujeme predovšetkým našich veteránov po ich návrate z operácie ISAF,“ hovorí major Púšpöky.

Osvedčila sa beseda

Aj vďaka spomínanej odbornej erudovanosti si príslušníci oddelenia živej simulácie a ich ďalší kolegovia z odboru simulačných technológií získali rešpekt u cvičiacich veliteľov a vojakov. A to paradoxne aj napriek tomu, že ani jeden z nich nemá reálnu skúsenosť priamo z Afganistanu. Aj keď bolo by zrejme dobré pre budúcnosť najst prostriedky na to, aby mohli takúto reálnu skúsenosť získať. Popríklad skombinovať to so získaním vhodných odborníkov z radov veteránov operácie ISAF pre prácu v odbore simulačných technológií...

Pracovníci skupiny živej simulácie majora Púšpökyho vždy večer po ukončení výcviku s jednotkou premietnu jej veliteľovi všetky incidenty, ktoré cez deň nafilmovali

Od roku 2008 bolo so systémom MILES 2000 už množstvo cvičení. Záujem o využívanie systému zo strany cvičiacich jednotiek je stále väčší. Podľa príslušníkov Odboru simulačných technológií Ústavu špeciálneho zdravotníctva a výcviku MO SR Lešť je však potrebné zvážiť a brať na vedomie aj určité obmedzenia systému, veľkosť cvičiacej jednotky a niekedy aj kolíziu niekoľkých cvičení v jednom termíne, alebo bezprostredne po sebe. Systém si vyžaduje určitú údržbu a servis, aby mohol byť následne plnohodnotne využitý aj v ďalších cvičeniach.

Aj preto sa odporúča v nasledujúcom období zvážiť využitie systému podľa dôležitosti, druhu a typu cvičenia a využívať ho predovšetkým plnohodnotne s pozorovateľmi – rozhodcami, ktorí dozerajú na dodržiavanie pravidiel cvičenia a spracúvajú podklady spoločne s vyhodnocovacím centrom (EXCON) do záverečného rozboru – hodnotenia. Práve pre posledne menované dôvody by sa mal celý systém využívať vo Výcvikovom priestore Vojenského obvodu Lešť.

a spoločne si ich rozoberú. V tomto smere sa im osvedčila najmä forma besedy. Velitelia (najmä tí skúsenejší) ihneď po premietnutí incidentu sami postrehnú, čo robili zle. V následnej besede sa potom s pracovníkmi skupiny porozprávajú o tom, ako v budúcnosti predchádzať chybám, ako inak riešiť situáciu, aby nemali také straty pri plnení úloh.

Napriek všetkému dobrému čo priniesol taktický simulátor MILES 2000 pre skvalitnenie a zrealizovanie výcviku príslušníkov slovenských ozbrojených síl a priblíženie ich aspoň v tejto oblasti vyspelým armádam NATO, vidia v odbore simulačných technológií aj to, čo by im pomohlo posunúť sa v tomto smere (a tým aj prípravu vojakov) ďalej. „Vo svete sú v tomto smere už zasa niekde inde. Potrebovali by sme dokúpiť niektoré ďalšie komponenty. Veľmi by nám napríklad pomohli také, ktoré sa dajú namontovať na objekty, aby sme mohli reálne cvičiť aj boj v zastavaných objektoch. Sú už také, ktoré dokonca reálne imitujú aj devastáčný rozsah výbuchov priamo na budove. Potrebovali by sme aj kvalitnejšie kamery a fotoaparáty. Čím budú kvalitnejšie, tým reálnejší a lepší bude potom aj podkladový materiál na záverečný výstup na CD, ale aj spomínané večerné hodnotenie incidentov. Zatiaľ nás naše technické možnosti dosť citelne obmedzujú v snímaní nočných incidentov,“ poznamenáva major Dušan Púšpöky.

Bez spojenia...

Podplukovník pripomína aj niektoré ďalšie nedostatky v materiálnom vybavení, ktoré ich limitujú v práci. „Jednotka sa pri plnení úloh presúva po celom výcvikovom priestore. Je mobilná. Náš rozhodca, ktorý ide s ňou, by mal byť tiež mobilný. Žiaľ, nemám pre nich dostatok terénnych vozidiel. Preto musíme žiadať o dopravné prostriedky cvičiacu jednotku. Ale potom zasa chýbajú jej. Aj keď nie hneď v bojovej činnosti, ale určite pre zabezpečenie celého servisu okolo vyvedenia. Veľký problém máme aj so spojovacími prostriedkami. Rozhodca sa musí spojiť z „bojiska“ s analytikom, sediacim za počítačom v budove. Ale to predsa nemôže robiť prostredníctvom svojho súkromného mobilu, lebo by svoju výplatu nechal u mobilného operátora. Aby ozrejmil situáciu analytikovi a poskytol mu potrebné informácie, rozhodne nejde o krátke rozhovory. To sú niektoré detaily, ktoré nám zbytočne strpčujú život,“ vymenúva podplukovník Totkovič.

Jednotlivé zložky taktického simulátora MILES 2000 majú za sebou úspešnú medzinárodnú skúsenosť. V roku 2009 ho slovenská strana zapožičala aj s obsluhým personálom českej pri organizovaní cvičenia mnohonárodného práporu vojenskej polície NATO Čierny medveď 2009, ktoré sa uskutočnilo vo výcvikovom priestore neďaleko Vyškova na Morave. Vojenská policajti z Poľska a Českej republiky, ktorí s ním cvičili si ho spoločne so svojimi slovenskými kolegami pochvalovali.

Spoločne so svojimi spolupracovníkmi by veľmi chcel ešte viac zlepšiť činnosť celého simulačného systému MILES 2000. Potrebovali by doplniť strelecké a zásehové simulátory. Napríklad aj na niektoré ďalšie druhy ručných strelných zbraní, ako

MILES si vyskúšali na cvičení Čierny medveď 2009 na Morave aj českí vojenská policajti

sú pištole, automatické zbrane HK, ale aj ručné granáty či delostrelecké prostriedky. To je veľmi dôležité pre podporu činnosti vojaka v poľných podmienkach. Ďalej aj mínové polia, nástražný výbušný systém, teda všetko to, s čím sa napríklad stretáva vojak pri plnení úloh v Afganistane.

„Nemáme nejaké veľké oči a nereálne predstavy. Dobré vieme, na čo náš štát v súčasnom období má. Ale ide nám predsa všetkým o to, čo najlepšie pripraviť nášho vojaka na situácie, ktoré ho môžu stretnúť v Afganistane. Takto mu dávame možnosť, aby ich mohol zvládnuť a vrátil sa domov na Slovensko po splnení úlohy živý a zdravý,“ pripomína riaditeľ odboru simulačných technológií podplukovník Totkovič.

MILES ponúka veľké možnosti nielen v bezprostrednej bojovej činnosti, ale aj v oblasti lokalizačnej a vykazujúcej straty. Ukazuje rozsah zranení. Preto je dôležitý aj pre vyhľadávanie, triedenie a následný transport zranených. Má to však jeden háčik. Prístroj vypisuje tieto údaje v angličtine... Prvý by mu mal rozumieť práve vojak, ktorý je zasiahnutý. V súčasnosti je však úroveň znalosti angličtiny na základných pozíciách pomerne nízka. Preto by podplukovník Totkovič a jeho kolegovia uvítali, keby mal prístroj slovenský preklad. Vojak by tak lepšie pochopil, aké zranenie a kedy utrilil (okrem príslušníkov ozbrojených síl sa v poslednom období ukazuje veľmi výhodné využívanie systému MILES aj pre rôzne zložky integrovaného záchranného systému). V tomto smere už vyvinuli niektoré aktivity.

(dokončenie v budúcom čísle).

Poľský vojenská policajti ustrojení s indikátormi zásahu systému MILES 2000

Rýchly nákladný valník

/ Anton ŠČASNOVIČ

/ kustód VHM Piešťany

/ foto Miroslav MIHÁLIK

Praga RN (rýchly nákladný) – je stredný cestný dvojnápravový valníkový automobil rámovej konštrukcie s celodrevenou pevnou plošinou so sklápacími bočnicami a zadným čelom; nenáročný na údržbu. Vozidlo začala vyrábať československá firma Praga ešte v 30. rokoch 20. storočia. Pohon automobilu zabezpečuje motor Praga – radový, kvapalinou chladený zážihový štvordobý šesťvalec s rozvodom SV so zdvihovým objemom 3 468 cm³ s celkovým výkonom 53 kW (72 k) pri 3 500 ot./min.

Motor je umiestnený nad prednou nápravou. Výkon sa prenáša na zadnú nápravu cez suchú jednotočúvú spojku a štvorstupňovú prevodovku, spojenú kardanom na pružných Hardy spojkách s diferenciálom v pevnej zadnej štvorkolesovej náprave.

Užitočná prarovka

Vozidlo má uzavretú trojmiestnu kabínu vodiča, zmiešanej konštrukcie (drevená kostra obalená kovovými plátni) polokapotového valníkového typu. Kabína je vybavená vrchným okrúhlym príklpom nad sedadlom spolujazdca. Vo vojenských úvaroch bol automobil určený najmä na prepravu užitočného nákladu do hmotnosti 3 000 kg, alebo dvadsiatich štyroch sediacich osôb a na ťahanie 76 mm protitankového kanóna vz. 43. Automobil nebol vhodný na jazdu vo voľnom teréne.

Automobil Praga RN s evidenčným číslom 300803 tvorí súčasť zbierky VHM Piešťany. Vozidlo vyrobila v jeseni 1952 automobilka Praga Vysočany, ktorá tvorila jednu zo súčastí n. p., ČKD Praha. Koncom roka 1952 prevzala automobil komisia hlavnej automobilovej a traktorovej správy MNO. V rokoch 1953 až 1954 mal vozidlo na tabulkách počtov 11. peší pluk v Stribe. Po strednej oprave ho prevzal 68. strelecký pluk v Domažliciach. Začiatkom roka 1959 bol automobil vyradený z výzbroje čs. armády a po oprave odovzdaný civilnému sektoru. Vojenské múzeum kúpilo automobil od súkromného zberateľa. V rokoch 1997 až 1998 na základe zmluvy o dielo uskutočnil Vojenský opravárenský podnik 027 Trenčín jeho generálnu opravu. V súčasnosti je plne funkčná Praga RN vystavená v expozícii múzea.

Modernizácia predvojnového typu

Začiatok 30. rokov 20. storočia môžeme považovať za obdobie vzniku automobilu Praga RN. Prvé Pragy RN boli vyrobené v roku 1933. Boli to autá so šesťvalcovým zážihovým motorom s výkonom 38,3 kW (52 k) s hranatou dvojverovou trojmiestnou kabínou so zatáhovacími oknami, zmiešanej konštrukcie, pevnými nápravami a mechanickými brzdami, ktoré neskôr nahradili kvapalinové. Automobil sa ďalej vyvíjal a konštrukčne zdokonaľoval, čo sa odrážalo na výrobných zmenách. Hranatá kabína bola postupne zaobľovaná. Do automobilu boli montované modernejšie a výkonnejšie motory. V roku 1939 dostala Praga RN podobu, ktorú si pamätáme aj z povojnovej výroby. Oblá predná maska s vodorovným rebrovaním, celkovo oblé tvary kabíny a blatníkov zodpovedajú dizajnu 30. rokov minulého storočia. Po vojne v roku 1946 bola znovu rozbehnutá výroba čiastočne zmodernizovanej Pragy RN.

Žiadosť na zavedenie Pragy RN do výzbroje čs. armády predniesol 3. podnáčelník hlavného štábu v septembri 1948. V tom čase čs. armáde chýbalo v tabulkách počtov viac ako 4 000 nákladných automobilov. Koncom roka 1948 sa uskutočnila na MNO porada za účasti zástupcov automobilového priemyslu, na ktorej boli okrem iného spresnené i požiadavky na čiastočné konštrukčné úpravy vozidla pre potreby čs. armády. Podľa nich mali byť všetky vozidlá vybavené radovým, kvapalinou chladeným zážihovým šesťvalcovým motorom so zdvihovým objemom 3 468 cm³ a celkovým výkonom 53 kW (72 k) pri 3 500 ot./min. Ďalej sa v rámci úpravy požadovalo spevnenie rebrinového rámu vozidla, zosilnenie zadnej časti rámu, na ktorej bolo uchytené ťažné zariadenie.

Hlavné technické údaje	
Hmotnosť pohotovostná	3 150 kg
Dĺžka	6 780 mm
Šírka	2 200 mm
Výška s plachtou	2 650 mm
Motor - zážihový	radový šesťvalec
Výkon motora	72 k (53 kW)
Max. rýchlosť - cesta	80 km.h ⁻¹
Max. rýchlosť terén	35 km.h ⁻¹
Akčný rádius - dojazd	400 km
Brodivosť	400 mm
Svetlá výška	250 mm
Max. hmotnosť nákladu	3 000 kg
Rozchod vpredu	1 580 mm
Rozchod vzadu	1 575 mm
Rázvor	4 200 mm
Spotreba paliva	27 l/100 km
Spotreba oleja	0,3 l/100 km
Osádka	vodič + 2 osoby

nie a zlepšenie odpruženia. Na streche kabíny sa mal nachádzať uzatvárateľný príklp pre veliteľa vozidla. Bočnice mali byť zvýšené z pôvodných 500 mm na 870 mm, pričom sklopné lavice, namontované na vnútornej strane bočnice, mali umožniť prepravu 24 sediacich osôb. Výška vozidla s oblúkmi a plachtou nemala prekročiť 2 650 mm.

Predchodca vétriesky

Na jar 1949 automobilka Praga Vysočany predviedla takto upravené vozidlo zástupcom II. odboru hlavného štábu. Na základe ich odporúčania sa s vozidlom urobili vojenské skúšky. V ich priebehu sa uskutočnili jazdy najmä na spevnených a poľných cestách, čiastočne aj v teréne. Skúšky ukázali, že vozidlá na suchom úmerne zvlínom teréne sú schopné v prípade potreby ťahať okrem 57 mm PTK vz. 43 aj 76 mm kanón vz. 43. V lete 1949 bol rozkazom MNO zavedený do výzbroje čs. armády automobil Praga RN. Výrobu vozidla zabezpečovala automobilka Praga Praha – Vysočany. V rokoch 1949 až 1953 prevzala armáda dovedna 4 274 valníkových automobilov Praga RN. Boli pridelené prevažne peším a neskoršie streleckým divíziám. Menší počet dostali i mechanizované divízie. Postupný proces vyradovania vozidla Praga RN z čs. armády sa začal v roku 1958 a skončil sa v roku 1960. V tom roku bola čs. armáda definitívne vybavená vozidlami Praga V3S.

/ Alex MASKALÍK, PhD.

Vojenský historický ústav

Skromný a tichý, pritom energický a plný entuziazmu – to je len niekoľko adjektív, ktoré vystihujú osobnosť kapitána Adolfa Weinholda. Povstalecký veliteľ Hornej Nitry síce nepatrí medzi známe postavy novodobých slovenských dejín, pôsobením v Slovenskom národnom povstaní ho však tam možno bezpochyby zaradiť.

(1903 – 1944)

Adolf WEINHOLD

Rané detstvo

Narodil sa 10. decembra 1903 v obci Stropkov (okres Svidník). Pochádzal z viacdeternej roľníckej rodiny, kde ho jednoduché pomery naučili skromnosti a pokore - vlastnostiam, ktorými vynikal celý život. V dosiahnutí vzdelania videl jedínú možnosť, ako si zabezpečiť lepšiu budúcnosť, a tak po absolvovaní meštianskej školy v Humennom v roku 1920 úspešne skončil aj košickú Vyššiu priemyselnú školu strojnícku (1920 – 1924). Vojenskú prezenčnú službu nastúpil v horskom pešom prápore 11 v Bardejove, pričom v rámci nej absolvoval v Košiciach Školu na dôstojníkov pechoty v zálohe (1924 – 1925) a v Turnove aj Školu na dôstojníkov spojovacieho vojska v zálohe. Po skončení vojenskej základnej služby odišiel do Prahy, kde sa v októbri 1926 stal poslucháčom Českého vysokého učení technického, v odbore strojného a elektrotechnického inžinierstva. Po smrti otca však musel sklamaný Adolf v septembri 1930 štúdium prerušiť a zamestnať sa, keďže mu ako najstaršiemu z rodiny pripadala morálna povinnosť finančne sa postarať o svojich maloletých súrodencov.

V Prahe tak prešiel ako technický úradník najrôznejšími zamestnaniami v rámci súkromného, ale i štátneho sektora, keď postupne pracoval v továrni na konštrukciu osobných výťahov, v obchode s leteckým materiálom a priemyslovými strojmi, či na štatistickom úrade. Druhú štátnu skúšku sa mu však z vážnych rodinných dôvodov nakoniec nepodarilo absolvovať, a tak mu diplom nikdy neudelili. Počas septembrovej mobilizácie 1938 bol povolaný do armády a ustanovený za veliteľa náhradného práporu v Jelšave, po skončení brannej pohotovosti sa vrátil späť do Prahy.

Vojenské povolanie

Nebolo to nadtlo. V marci 1939 vznikla Slovenská republika a mladý „strojár“ s návratom neváhal. Hneď v apríli nastúpil na Slovenský štatistický úrad v Bratislave, kde pracoval až do leta 1941, keď urobil závažné rozhodnutie. Podal žiadosť o vstup do slovenskej brannej moci a v auguste 1941 sa tak v hodnosti nadporučíka pechoty (menovaného s poradím k 1. januáru 1936) stal dôstojníkom z povolania. Zaranený bol priamo na ministerstvo národnej obrany k [4.] materiálnemu oddeleniu. Vzhľadom na svoje vzdelanie však hneď v januári 1942 prevzal funkciu veliteľa vojenského dozoru tovarrenskej skupiny 2 v Podbrezovej. Do sféry jeho právomoci mu okrem Podbrezovských železniární patrili aj podniky v Banskej Bystrici, Harmanci (papierne), Pohorelskej Maši, Železníku, Lovinobani (magnezitové závody) či Tisovci, pričom vojenský dozor mu pripadol aj nad okresmi Zvolen, Banská Bystrica, Brezno, Hnúšťa, Revúca, Dobšiná a Lovinobaňa. Vývoj na východnom fronte, ale aj zhoršujúca sa situácia krajín Osy na bojiskách druhej svetovej vojny, postupne prehlbovali jeho averziu voči klérofašistickému režimu, a tak iniciatívu združenia jadra dôstojníckeho zboru slovenskej brannej moci k rezistencii uvítal. Do odboja sa však cielavedomejšie zapojil až začiatkom roka 1944 prostredníctvom samotného náčelníka štábu Veliteľstva pozemného vojska, podplukovníka gšt. Jána Goliana, ktorý

: vojenské osobnosti

ho poveril organizovaním vojenského odboja na Horehroní. V čase zintenzívnenia príprav na Povstanie bol však v apríli 1944 nečakane v hodnosti stotníka (kapitána) zbranej technickej služby preložený do Zemianskych Kostolian na Hornú Nitru ako veliteľ zbrojného skladu slovenskej armády s pôsobnosťou pre Nováky, Bošany a Topoľčany. Tu zároveň prevzal velenie Vojenského technického a chemického ústavu, ktoré bolo armádnym a chemickým strediskom. Weinhold okamžite po svojom príchode zorganizoval okolo seba lojálnu skupinu antifašisticky orientovaných dôstojníkov a nadviazal spojenie s predstaviteľmi miestneho ilegálneho odboja i partizánskeho hnutia. Podobne ako v Podbrezovej aj tu vytvoril pre potreby povstaleckého Vojenského ústredia rezervné sklady zbraní a streliva.

Povstalecká epopeja

Po vypuknutí Slovenského národného povstania prevzal velenie posádky a energicky sa pustil „do práce“, keď najprv vyzbrojil zmobilizovaných vojakov a partizánov a následne zlikvidoval odpor všetkých miestnych profašisticky orientovaných obyvateľov. V jeho rukách sa prakticky koncentroval povstalecký život na Hornej Nite. Pod jeho vedením ústav ako muničná výrobňa jediný pracoval výlučne pre potreby povstalcov a aj vďaka nemu sa vojenská výroba udržala počas celého Povstania i partizánskej vojny. Bojová skupina, nazývaná menom svojho veliteľa, zohrávala v úvodnej fáze Povstania kľúčovú úlohu, keď zabezpečovala povstalecké územie od juhozápadu. Osobne organizoval obranu dolín Nitry a Nitrice, dozeral na obsadzovanie dôležitých úsekov a vyznamenal sa aj v samotných bojoch pri Čakajovciach, Topoľčanoch, Brodianoch, Navojovciach, Hradišti i Veľkých Uherciach. Nepriateľské jednotky sa pokúšal zdržiavať na niekoľkých obranných čiarach, lež márne, nemal na to dostatok času, síl, ani prostriedkov. Okrem vykonávania štábnej práce často iniciatívne odchádzal na front a podstatnou mierou prispieval k upevňovaniu bojovej morálky bojujúcich vojakov. Po páde Batovian 6. septembra 1944 sa mu síce manévrom od Veľkých Krštenian podarilo nakrátko zatlačiť postupujúcich Nemcov, následné tuhé boje s početne silnejším nepriateľom v tomto sektore sa mu však stali osudnými. 9. septembra, po prerazení povstaleckej obrany pri Malých Uherciach, osobne viedol zo severu protiútok, bol však zranený a pri pokuse zachrániť raneného spolubojovníka padol nakoniec do nemeckého zajatia. Jeho strata spôsobila povstaleckému veleniu nemalé problémy, keďže v pripravovanom rozkaze o reorganizácii 1. čs. armády na Slovensku, uskutočnenej deň nato, mu pripadala funkcia veliteľa IV. taktickej skupiny. Po zajatí bol odvedený do Topoľčian a následne do Nitry, kde ho vypočúvali. Údaje s ním špeciálne komandá nemeckej spravodajskej služby a bezpečnostnej polície v okolí Zemianskych Kostolian rekonoskovali terén. Tu sa však stopa po ňom stráca a nevie sa, či ho následne transportovali do zajateckého tábora v Nemecku, alebo ho popravili už na Slovensku.

V dňoch 10.- 13. mája sa konal v Brne 11. medzinárodný veľtrh obrannej a bezpečnostnej techniky IDET. Podľa organizátora sa tohto ročníka zúčastnilo 369 firiem z 26 krajín a počas prvých troch dní si výstavu pozrelo 23 tisíc návštevníkov. Niektoré vystavené exponáty vám predstavíme bližšie.

LMV SF má prepracovanú kabínu

/ Roman KMENT

Z výstavy IDET 2011

Mnohých návštevníkov zaujali pri svojej premiére nové české ťažké nákladné vozidlo kategórie MRAP s označením VEGA od spoločnosti SVOS Přelouč.

Prostriedok s charakteristikou náprav 4x4 a celkovou hmotnosťou 19 000 kg sme opisali v samostatnom článku.

LMV pre špeciálne jednotky

Ľahké viacúčelové kolesové vozidlo Iveco LMV 4x4 je vo výzbroji ozbrojených síl viacerých krajín vrátane Slovenska a Česka, preto neprekvapilo, že taliansky výrobca predstavil práve na brnianskom veľtrhu v premiére verziu LMV SP (Special Forces), ktoré okrem vysokej odolnosti a manérovateľnosti sa dá prispôbiť špecifickým rôznym potrebám špeciálnych síl. Nový model má rovnaký motor s výkonom 140 kW i podvozok ako štandardné LMV 4x4, prepracovaná je však kabína vozidla. Je otvorená, aby po-

sádka mohla rýchle zosadať a mala dobrý výhľad. Vozidlo má 6-stupňovú automatickú prevodovku s hydrodynamickým meničom a s rozvodovkou.

LMV SP má nezávislé zavesenie kolies, systém regulácie tlaku pneumatík a na ceste sa dokáže pohybovať rýchlosťou 110 km/h. Pohotovostná hmotnosť vozidla predstavuje 5 100 kg, užitočné zaťaženie vo verzii SF predstavuje 2 000 kg. Nákladový priestor sa dá upraviť podľa potreby, súčasťou výbavy vozidla sú aj držiaky na kanistre s palivom a s vodou spolu s ďalšími úložnými priestormi. Model LMV SF disponuje štandardne ľahkou protimínovou ochranou, v prípade potreby možno pancierovanie zosilniť prídavnými blokmi. Päťčlennú posádku chráni ochranný rám vozidla, na zabezpečenie priestoru členom posádky za vozidlom je jedna zadná sedačka otočená proti smeru jazdy.

Vozidlo LMV SF sa dá prepravovať taktickými transportnými lietadlami. Na vystavnom vozidle bol pevný predný ochranný rám, sklopiť sa dalo len čelné sklo, podľa infor-

Miesto vodiča

Terénna sanitka G280

V slovenskej časti expozície komerčných firiem sa predstavilo viacero exponátov. Spoločnosť Stražan – Špeciálne vozidlá ponúka terénnu sanitku s novou nadstavbou na prevoz zranených na podvozku vozidla Mercedes-Benz G280 CDI. Konštrukcia nadstavby je upravená tak, aby poskytovala podľa výrobcu potrebnú tepelnú a zvukovú izoláciu a umožňovala filtroventiláciu. Sanitka prekoná zamorený priestor, bez výmeny NBC filtra dokáže pôsobiť v takomto prostredí podľa výrobcu približne dve hodiny. Podporné systémy, vrátane filtra sú inštalované v prednej predĺženej časti nad kabinou vozidla. To poháňa dieselový šesťvalec s maximálnym výkonom 135 kW (184 k). Sanitka má dĺžku 5 641 mm, šírku 2 105 mm a výšku 2 654 mm. Celková hmotnosť vozidla predstavuje 4 300 kg. Nádrž na palivo má objem 96 l.

Samotná nadstavba sanitky sendvičovej konštrukcie je vyrobená z tenkostenných oceľových profilov, medzi ktorými tvorí výplň polyuretánová pena. Nadstavba má vlastný zdroj elektrickej energie, ktorý dodáva napätie 12 V pre zdravotnícke prístroje a osvetlenie. Vo vnútornom priestore skriňovej nadstavby je možné prepravovať troch až štyroch zranených podľa požiadavky na počet ležiacich pacientov. Ako sprievod je určený lekár alebo zdravotník, ktorého sedadlo je umiestnené v prednej časti vnútorného priestoru. Z hľadiska pacientov, jeden môže ležať na akútnom lôžku s vlastným podvozkom, ďalší dvaja môžu ležať na poľných nosidlách, ktoré sú uložené na pravej strane nadstavby, alebo namiesto nich možno previesť troch sediacich zranených. V prípade núdze sa dá medzi akútne lôžko a sklopné poľné nosidlá umiestniť ďalšie nosidlo s ležiacim pacientom.

Z výbavy je nad akútnym lôžkom v horných skrinkách zdravotnícky materiál, pod ním prístroj na umelú ventiláciu pľúc, defibrilátor, elektrická odsávačka a prístroj na podávanie liekov. Priestor má na pravej strane okno, ktoré slúži aj ako núdzový východ. Ako ďalší núdzový východ slúži strešný poklop nad sedadlom lekára/zdravotníka. Z ďalšieho vnútorného vybavenia sanitky je možné spomenúť vákuové dlahy, zdravotnícke vaky, termobox, kyslíkové fľaše či rozvodky kyslíka. Prítomný lekár alebo zdravotník má k dispozícii intercom na spojenie s vodičom sanitky.

Systém COMTANET

Modulové riešenie na vytvorenie sieťovej a informačnej infraštruktúry na prenos hlasových a dátových služieb, ktoré môžu využívať nielen vojenské jednotky na taktickej úrovni v oblastiach bez potrebnej infraštruktúry, ale aj riadiace zložky civilných záchranných zložiek počas prírodných katastrof, predstavila slovenská spoločnosť Aliter Consulting. Systém má označenie COMTANET (Communication Tactical Network) a vo veľkej miere využíva komerčne dostupné COTS, ale zodolnené technológie. Systém charakterizuje otvorená architektúra a podľa výrobcu vysoká flexibilita.

Základné moduly systému COMTANET zahŕňajú modul sieťových služieb NET, modul dátových a hlasových služieb DV, modul centrálného manažmentu služieb CMS, modul nasaditeľnej siete GSM, modul zabezpečenej GSM komunikácie TT20G a modul diaľkového prístupu siete WAN so satelitným a GSM terminálom. Systém je podľa požiadaviek zákazníka možné tiež rozšíriť o taktické LOS a rádiové prostriedky, dátové a hlasové terminály, videokonferenciu či šifratory internetového protokolu. Moduly sa prenášajú v tienenných transportných skrinách s rozličnou hmotnosťou a rozmermi 575 mm x 464 mm x 400 mm (š x h x v). Prenášajú ich maximálne dve osoby a najťažšia váži 45 kg.

V zostave systému je tiež hlasová komunikačná brána VCG (Voice Communication Gateway), ktorá je určená na prepojenie používateľov COMTANET s používateľmi rádiových sietí a prepojenie rôznych typov telefónnych systémov medzi sebou (od telefónu s miestnou batériou až po sieť VoIP). Linkové a rádiové komunikačné rozhrania prepája programovo ovládané zariadenie s rozmermi 220 mm x 260 mm x 44 mm.

KUB s Aspide 2000

Na výstave sa prezentovalo aj modernizované odpaľovacie zariadenie systému 2K12 KUB, ktoré je upravené na použitie nových rakiet Aspide 2000 od spoločnosti MBDO, ktoré nahrádzajú pôvodné sovietske rakety 3M9M3, ktorým končí životnosť a ktoré majú byť v českej armáde v roku 2015 vyradené. Modernizáciu predstavila spoločnosť Retia. Modernizovaný KUB je naďalej mobilný protiletadlový raketový systém krátkeho dosahu s poloaktívnym navedením. Riadená strela Aspide 2000 západnej výroby uložená v prepravno-/odpaľovacom kontajneri bola vybratá práve pre podobný spôsob navádzania na cieľ ako pôvodná ruská 3M9M3. Jadro systému tvorí modernizované radarové vozidlo SURN, ktoré Retia už upravila na základe dohody s českým ministerstvom obrany z roku 2006, a štyri odpaľovacie zariadenia. Ponúkaná modernizá-

Dielenský kontajner OS SR

mácii výrobcu vozidlo bude mať v budúcnosti aj sklopný predný rám. LMV SF má na ochrannom ráme riešenú aj lafetáciu zbraní, je tu možné nainštalovať gulomety kalibru 7,62 mm aj 12,7 mm, či granátomet kalibru 40 mm.

Slovenská expozícia

V rámci slovenskej účasti na obrannom veľtrhu sa prezentovali Ministerstvo obrany SR, Ozbrojené sily SR a komerčné subjekty zbrojárskeho priemyslu: Stražan – Špeciálne systémy, Vojenský opravárenský podnik Trenčín, Way Industry, Vývoj Martin, EVPÚ Nová Dubnica či Aliter Consulting. OS SR predstavili poľný výstroj vojakov pre zahraničné operácie pre púštny a lesnatý terén, ktorý znižuje možnosť ich rozpoznania na bojisku. Medzi exponátmi sa prezentovalo terénne vozidlo Landrover Defender 130 vo verzii monitorovania a odoberania chemických vzoriek a do výzbroje novozavedený kontajnerový dielenský systém s časťami Dielkon B a C spolu s nosičmi Tatra 815-7 Multi-lift a Tatra 815-2 s postranným nakladačom Steelbro.

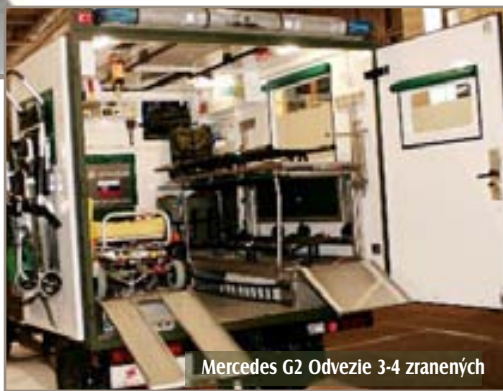

Korba vozidla Pandur, ktoré bude v AČR v piatich verziách

Aspide s hmotnosťou 241 kg a efektívnym ničením cieľa do vzdialenosti 23 km vo výške od 25 m do 12 000 m

Moduly systému COMTANT

Mercedes G2 Odviezle 3-4 zranených

cia tiež nahrádza zastaraný komunikačný systém novými prostriedkami, analógové spracovanie a zobrazenie radarových signálov digitálnym a dátovým procesorom.

Modernizovaný systém Retia navrhla s ohľadom na zvýšenie odolnosti v podmienkach rádioelektronického boja REB. Pôvodný systém identifikácie vlastný/cudzí nahradil kompatibilný IFF s plnou integráciou do zobrazenia. Optický kanál môže byť rozšírený o nočné zobrazenie a automatické sledovanie cieľov. Celá modernizácia bola podľa výrobcu navrhnutá s cieľom zvýšenia spoľahlivosti, dostupnosti a opraviteľnosti. K prínosom modernizácie by malo patriť najmä zníženie záťaže operátorov vysokou automatizáciou bojových procedúr a zníženie členov posádky na tri osoby. Tiež prišlo k zlepšeniu parametrov spracovania signálov a dát a zlepšeniu parametrov optického kanálu (možnosť dosahu infračervenej kamery a možnosť automatického sledovania cieľov), zvýšeniu odolnosti pri rádioelektronickom boji a podobne. Otázkou pre ČR je, či bude striktné aplikovať závery tzv. Bielej knihy obrany z apríla tohto roka, ktorá počíta od roku 2015 v rámci úsporných opatrení so zrušením systémov KUB v českej PVO a zachovaním len nadzvukového letectva.

Modernizácia Dana-M1 CZ

Spoločnosť Excalibur Army vo svojom stánku predstavila technologický demonštrátor MGC-1, ktorý ukazuje možnosti úpravy existujúcich BVP-1, BVP-2 a ďalších ľahkých a stredných obrnených vozidiel pridaním pasívnych, aktívnych i reaktívnych systémov na

zlepšenie ich balistickej a protimínovej ochrany na súčasnom bojisku. Rovnako spoločnosť prezentovala modernizáciu 152 mm samohybnéj húfnice vz. 77 Dana pre českú armádu s označením Dana-M1 CZ. Jej základom je modernizácia podvozku Tatra, nový systém riadenia palby SRP a úprava kabíny vodiča. Cieľom bolo dosiahnuť vyššiu presnosť delostreleckého prostriedku, zvýšenie jeho priechodnosti, lepšiu ovládateľnosť v teréne a spoľahlivosť prevádzky.

Modernizácia zahŕňa nový výkonný systém riadenia palby, ktorý zvyšuje jej presnosť a napríklad zjednodušuje vykonávanie opráv palby alebo umožňuje aj archiváciu palebných úloh. SRP využíva najnovšie technológie, čím sa Dana-M1 CZ môže integrovať do systému velenia C4I. Architektúra systému využíva inerciálne navigačné zariadenie, balistický počítač veliteľa, inteligentnú zobrazovaciu jednotku strelca a komunikačné prostriedky.

Modernizácia podvozku Tatra odráža pokrok, ktorý v poslednom období zaznamenali aj civilné verzie známych nákladných automobilov. Excalibur Army upravila riadenie s využitím pomocou monobloku ZF a pridala elektronicky riadenú prevodovku Tatra-Norgren. Podstatnou úpravou prešiel motor T3-930, ktorý má nové turbodúchadlá a medzichladič stlačeného vzduchu. Použitá je 430 mm spojka Sachs, pridané nezávislé kúrenie a klimatizácia, kamerový systém na cúvanie vozidla, automatické dohustovanie pneumatík s rozmerom 16 R 20, nové osvetlenie so systémom Blackout. Výraznou zmenou prešla aj kabína, cieľom bolo zlepšiť výhľad, zvýšiť ochranu pridaním nepriestrelných skiel, prepracovať panel vodiča a pridať nové sedadlá.

Pandur s rádiolokátorom

Novú verziu kolesového bojového vozidla pre českú armádu Pandur II 8x8 s rádiolokátorom KBV-PZLOK predstavil Vojenský opravárenský podnik Q26 Šternberk. Je určené na prieskum pre mechanizované brigády ľahkého a zmiešaného typu na vedenie bojovej činnosti z lafetových zbraní. Podľa VOP-Q26 Šternberk sa má vyrobiť 16 prieskumných vozidiel, z ktorých bude osem vo verzii s rádiolokátorom a osem bez neho. V súčasnosti je vozidlo vo vojenských skúškach vo Vyškove. Vývoj vozidla sa riešil už v minulom roku a bude pokračovať už v výsledkov vojenských skúšok.

Modernizovaná húfnica Dana-M1 CZ

Kabína má pancierové sklá

Vystavený Pandur bol vybavený integrovaným prieskumným systémom, ktorý je zakomponovaný na teleskopickom stĺpe. Využíva rádiolokátor Squire a výsnný systém diaľkového prieskumu. Podľa výrobcu ide o veľmi mobilný systém, ktorý údajne nemá zatiaľ žiadna armáda. Táto prieskumná verzia sa vyvíjala podľa požiadaviek českých ozbrojených síl. Nový Pandur 8x8 CZ je jednou z piatich verzií, ktoré sú odvodené od základného kolesového bojového vozidla pechoty, ktoré sa od minulého roku dodáva pre Armádu ČR. Podnik VOP-Q26 vyvíja tiež verzie KBV-VR (veliteľské), KBV-PZ (prieskumné bez rádiolokátora), KOT-Zdr (zdravotné) a KOT-Ž (ženijné).

Sanítka Mercedes-Benz G280 CDI

Aero v projekte Embraer KC-390

Na veľtrhu obrannej techniky LAAD 2011 v brazílskom Rio de Janeiro 14. apríla bolo oficiálne oznámené partnerstvo Aero Vodochody s celosvetovo tretím najväčším leteckým výrobcom Embraer pri výrobe vojenského dopravného lietadla KC-390. Aero Vodochody bude dodávateľom zadnej časti trupu, nábežnej hrany krídla, nákladovej rampy a všetkých dverí (pre posádku, parašutistov, rovnako aj núdzových dverí). Partnerstvo je výsledkom dlhodobých rokovaní, ktoré vyvrcholili minulý rok podpisom memoranda o porozumení medzi ministerstvami obrany Brazílie a ČR. Uvedenie lietadla na

trh sa predpokladá v roku 2018, kedy by nové stroje podľa Embraeru mali nahradiť súčasné dosluhujúce americké C-130 Hercules. Po plnom spustení výroby má ročná hodnota tržieb Aero Vodochody dosiahnuť 1 mld. Kč. Embraer KC-390 je novým štandardom v triede stredných vojenských dopravných lietadiel. Dvymotorový stroj s modernou avionikou, ktorý sa bude dať ľahko upraviť aj do podoby tankovacieho stroja, má charakterizovať vysoká efektivita a najnižšie prevádzkové náklady vo svojej triede.

ilustrácia Embraer

Americké pozemné sily v rámci programu Non-Standard Rotary Wing nakupujú ruské vrtulníky Mi-17 pre Irak a Afganistan s cieľom posilniť miestne vojenské kapacity a odľahčiť úlohami americké jednotky. 22 kusov už bolo kúpených pre Irak, z ktorých bolo dodaných 14 strojov. Najnovšie v máji americkí predstavitelia oznámili, že plánujú nákup 21 nových stredných dopravných vrtulníkov Mi-17 pre Afganistan. Servis a údržbu strojov už existujúcich afganských Mi-17 má pod palcom americký Northrop Grumman.

Spoločnosť BAE Systems vo svojej juhoafrickej divízii vyvinula a ponúka kolesové vozidlo RG35 4x4 ako úžitkové, na prieskum a hľadkovanie vo variante RPU. RG35 charakterizuje otvorená architektúra, ktorá sa môže prispôbiť pre mnohé aplikácie, vo verzii RPU (Reconnaissance,

Patrol and Utility) vozidlo výrobca upravil tak, aby vyhovovalo v rámci požiadaviek kanadského programu TAPV (Tactical Armoured Patrol Vehicle). Kolesové RG35 RPU s pohonom 4x4 má protiminovú ochranu a je určené ako taktická viacúčelová platforma. Vozidlo je dlhé 5,2 m, široké 2,6 m a vysoké 2,5 m. Svetlá výška podvozku dosahuje 414 mm. Celková hmotnosť vozidla predstavuje 21 000 kg a okrem vodiča je určené pre posádku deviatich osôb.

Veľké množstvo hostí sa 9. mája v Hamburgu v lodeniach Blohm + Voss zúčastnilo na slávnostnom začatí výroby prvej fregaty triedy 125 (F125) pre nemecké námorníctvo. Založenie kľu plavidla sa plánuje v novembri tohto roka a dodávka prvého plavidla v roku 2016. F125 je špecifická fregata v tom, že prvý raz spája

požiadavky zahraničných zákazníkov a nemeckého námorníctva. Nové plavidlá z nemeckých lodeníc budú mať dĺžku 149 m a šírku 18 m. Majú dosiahnuť maximálnu rýchlosť 26 uzlov a mať výtlak 7 000 t. Ubytovanie bude pre celkovo 190 osôb, z toho pre stálu posádku 120.

Americké vzdušné sily U.S. Air Force akceptovali do svojho stavu prvé z plánovaných 1 763 strojov Lockheed Martin F-35 Lightning II. Podpis formálneho protokolu o odovzdaní lietadla očíslovaného ako AF-7 sa uskutočnil 5. mája vo výrobnom závode Fort Worth v Texase, kde sa stroje F-35 finalizujú. Na druhý deň nový stroj s charakteristikou stealth preletel na leteckú základňu Edwards v Kalifornii. F-35 od začiatku testov na konci roka 2006 absolvoval viac ako 865 letov. Okrem AF-7 Lockheed Martin vyrobil aj ďalších osem

malosériových strojov F-35, ktoré sa pripravujú na dodávku.

Fínske vzdušné sily pokročili s modernizáciou svojich cvičných strojov Hawk Mk.66, ktoré získali zo Švajčiarska. Hawk s novo vybavenou pilotnou kabinou uskutočnil 5. mája svoj prvý let. Na testovacej základni v Halli absolvoval 61 minút vo vzduchu, pričom sa overovali letové a prevádzkové charakteristiky. Stroje Hawk Mk.66 zakúpilo Finsko zo Švajčiarska v roku 2007. Fínske vzdušné sily prevádzkujú od roku 1980 viacero lietadiel Hawk vo verziách Mk.51 a Mk.51A. Podľa ich plánov by do konca roka 2015 malo byť celkovo zmodernizovaných 26 strojov Hawk Mk.66, Mk.51 a Mk.51A. Do súčasnosti sa Fínom podarilo modernizovať deväť lietadiel.

Prvé skúšky Aquitaine

Po troch týždňoch skúšok na mori sa prvé plavidlo novej triedy francúzskych viacúčelových fregát typu FREMM Aquitaine vrátilo 10. mája do dokov. Testy sa sústredili na dve kľúčové oblasti - pohon a manévrovateľnosť a navigačné systémy. Viac ako 100 testov sa podľa výrobcu plavidla skončilo úspešne. Trieda FREMM disponuje najmodernejším hybridným pohonným systémom typu CODLOG (Combined Diesel eLectric or Gas), ktorý pri skúškach pracoval podľa očakávaní. Fregata dosiahla maximálnu rýchlosť 27 uzlov (50 km/h). V programe FREMM postavia lodenice DCNS 12 plavidiel, z toho 11 pre francúzske a jedno pre marocké námorníctvo. Celková dĺžka plavidiel je 142 m a šírka 20 m. Výtlak predstavuje 6 000 t, posádku tvorí 108 osôb (vrátane vrtulníka) a ubytovať sa tu môže 145 osôb. Dosah plavidla pri rýchlosti 28 km/h predstavuje 11 112 km. Moderné vybavenie a výzbroj zahŕňa viacúčelový radar Herakles, strely s plochou dráhou letu MdCN, rakety typu loď - vzduch Aster, protilodné Exocet MM40 a torpéda MU90.

foto DCNS

Študenti píšu aj o armáde

/ red

/ foto Erik KORITKO, Martin EGRI

„A ja som chcel byť vo vašom veku novinárom,“ prekvapil mladých študentov minister obrany Ľubomír Galko asi 250 účastníkov súťaže stredoškolských a vysokoškolských novinárov Štúrovo pero vo Zvolene počas tradičnej besedy s politikom. Minister následne vysvetlil, že pred rokom 1989 maturoval na priemyslovke, a preto nemohol dostať od školy nevyhnutné odporúčanie na humanitný smer štúdia. „Takže som nakoniec začal študovať matematiku.“ Študentov počas diskusie zaujímali otázky od toho, ako ministrova práca ovplyvňuje jeho rodinný život, cez financovanie armády, až po Galkov boj s korupciou a presadzovaním otvorenosti v podmienkach rezortu obrany. Minister študentov zároveň vyzval, aby sa tí, ktorí sa budú venovať žurnalistike, ako aj všetci ostatní, usilovali prežiť svoj život čestne. Tiež zdôraznil: „A keď raz niečo v budúcnosti dokázate, nikdy nezabudnite na všetkých, ktorí vám dopomohli k úspechu. Samozrejme, vrátane vašich rodičov a učiteľov.“

Štúrovo pero je najprestížnejšia súťaž mladých novinárov na Slovensku. Popri Krajskej knižnici Ľudovíta Štúra vo Zvolene, televízii Markíza, Nadácii Slovenskej sporiteľne, Slovenskom syndikáte novinárov či Literárnom fonde ju podporujú aj ozbrojené sily vrátane Ozbrojených síl SR. V štyroch kategóriách poroty počas dvojdných seminárov vyhodnocujú novinárske príspevky stredoškolákov a vysokoškolákov, ako aj vysokoškolské a stredoškolské časopisy.

„Odvety ako medzi mladých novinárov prichádzajú aj vojaci si študenti popri svojich hlavných témach začali všimnúť aj ozbrojené sily a vojenskú históriu,“ konštatoval Pavol Vítko z OBRANY, ktorý na Štúrovom pere pôsobí 16 rokov ako predseda poroty stredoškolských časopisov. V tejto najpočetnejšej kategórii (spolu 83 periodík) získali redakčné kolektívy ceny aj od rezortu obrany. Absolútne najlepší časopis Nový blesk zo Športového gymnázia Jozefa Herdu z Trnavy (redakcia dolu na fotografii) so šéfredaktorom OBRANY Lukášom Milanom vpravo a kpt. Patrikom Novotným vľavo) získal okrem

titulu Zlaté Štúrovo pero a iných ocenení aj pozvánku pre dvoch redaktorov do Vojenského výcvikového priestoru Lešť. Na vojensko-brannom cvičení pre mládež Kemp 2011 budú súčasťou redakčného kolektívu publikácie Kempoviny. Pozvánku dostalo aj šesť členov redakcie Gymlet z Gymnázia J. Lettricha v Martine. Tí sa však zapoja do samotného výcviku prežitia. Táto cena je medzi študentmi mimoriadne populárna. Dve ceny rezortného časopisu Obrana odovzdal jej šéfredaktor Lukáš Milan. Jednu získala redakcia Študentské pohľady zo Strednej odbornej školy Košice na Ostrovského ulici okrem iného za to, že popri svojich hlavných študentských témach redaktori písali aj o holokauste, koncentračných táboroch a gulagoch. Druhú získal časopis Elán z Gymnázia Stropkov, ktorý sa venoval aj oslobodzovaniu východného Slovenska.

Velia si sami

/ Jozef ŽIAK

/ foto archív MK

A technike sa venoval absolvent odboru rádioelektronický boj aj dlhé roky po odchode zo školy. V bývalom Vojsknom výcvikovom priestore Kežmarok – Zálubica strávil v rôznych technických funkciách vyše desať rokov. Naposledy bol technikom batérie zabezpečenia strelieb.

Lákala ho technika

„Bolo to pre mňa veľmi priaznivé obdobie. Naplno som sa mohol venovať technike, práci, ktorá ma naplňovala. Dialkovo som študoval na prešovskej univerzite vychovávateľstvo. Práve toto štúdium svojim spôsobom predznamenovalo moje ďalšie smerovanie v ozbrojených silách,“ spomína štábný nadrotmajster Pavlík.

Stal sa starším štábnym príporčikom vznikajúcej Výcvikovej základne PVO Poprad – Zálubica. Práca v štábe mu otvorila nové horizonty. Rozhodnutie o zrušení tamojšieho výcvikového priestoru prinieslo do jeho života ďalšiu zmenu. Začal pracovať ako starší inštruktor výcviku v martinskej základnej výcvikovej škole. Mohol dobre zúročiť nielen pedagogické vzdelanie, ale aj skúsenosť z práce s vojakmi v základnej službe. Čakala na neho nová výzva: podieľať sa od začiatku na príprave nových profesionálnych vojakov. Dnes s odstupom času priznáva, že motivácia prvých profesionálov bola dosť rozdielna.

„Našlo sa medzi nimi mnoho záujemcov, ktorí sa usilovali čo najlepšie splniť všetky úlohy, ale aj takých, ktorí hľadali len výhody a povinnosti im veľmi nevoňali. Bolo to prvotné obdobie profesionalizácie, keď namiesto výberu prevládala nábor. So všetkými negatívami. Postupne sa situácia zlepšovala. Už nebola armáda pre nezamestnaných záujemcov len jediné možné východisko nájsť si nejakú prácu. Čoraz viac začali prichádzať do ozbrojených síl mladí muži a ženy, ktorých priťahovala vojenská kariéra. Niekedy to bol záujem o techniku, inokedy ich lákalo zaujímavé zamestnanie, ktoré im dávalo možnosť spoznať v rámci svojej práce aj zahraničie. Niektorých doslova priťahoval adrenalín vo forme novej účasti na zahraničných operáciách a misiách,“ konštatuje štábný nadrotmajster Pavlík.

Príprava nových poddôstojníkov

Neskôr sa stal veliacim poddôstojníkom výcvikovej roty a postupne sa začal podieľať aj na príprave nových programov výcviku, na zjednotení a skvalitnení výcvikovej dokumentácie. Tak uzreli svetlo sveta Príručka vojaka základného vojenského výcviku, Príručka pre vojaka, Základné bojové zručnosti (prvý stupeň zručnosti), ale aj inštruktážny film o základnom vojsknom výcviku. Spoločne so svojimi kolegami bol za túto prácu odmenený náčelníkom Generálneho štábu OS SR. Potom nasledovala niekoľkomesačná analýza v Odbornej výcvikovej škole Letectva, PVO, KIS a EPs v Mokradi a následný návrat do Martina, kde sa stal veliteľom Kurzov odborného výcviku v Poddôstojníckej akadémii, ktorá tvorí jednu zo zložiek práporu výcviku.

Poddôstojnícka akadémia zažila v roku 2009 podstatnú zmenu, keď zodpovednosť za prípravu, realizáciu výcviku a jej velenie boli zverené do rúk poddôstojníkom v najvyššej poddôstojníckej hodnosti štábný nadrotmajster. V súčasnosti je to vlastne jediná vojenská jednotka v podmienkach ozbrojených síl, kde sa výcvik uskutočňuje výlučne v réžii poddôstojníkov.

Prelomové obdobie

„Našou hlavnou úlohou je pripravovať profesionálnych vojakov v hodnotnom zbere mužstva a poddôstojníkov na povýšenie do prvej poddôstojníckej hodnosti desiatnik, ako

Rodák z podtatranského Kežmarku štábný nadrotmajster Milan Pavlík je v súčasnosti veliteľom Poddôstojníckej akadémie. Teda najvyššej vzdelávacej inštitúcie, ktorá v podmienkach našich ozbrojených síl pripravuje nových aj súčasných poddôstojníkov. Cesta k tejto pozícii však nebola jednoduchá. Veď Milana na Strednú vojenskú školu do Liptovského Mikuláša pôvodne zlákal práve záujem o vojenskú techniku.

aj ich ďalšie vzdelávanie v systéme kariérnych, funkčných a odborných kurzov. Kariérne kurzy sa začínajú vstupným poddôstojníckym kurzom OR – 5 a končia sa kurzom štábných nadrotmajstrov OR – 9. Funkčné a odborné kurzy predstavujú kurz štábných poddôstojníkov, kurz veliakov poddôstojníkov rôť, kurz regrutačných poddôstojníkov, kurz inštruktorov základného vojenského výcviku, ako aj kurzy ďalšieho odborného výcviku základných vojenských odborností. Potreby jednotlivých útvarov však v súčasnosti poukazujú na naliehavú požiadavku vytvoriť aj kurz pre výkonných poddôstojníkov a technikov rôť, ktoré v súčasnom období začíname pripravovať. Jednotlivých absolventov našich kurzov pripravujeme na prácu v útvaroch. Preto pozorne sledujeme odozvu na našu prácu a v maximálnej možnej miere sa snažíme postupne zapracovať do programov kurzov najnovšie poznatky i postrehy priamo z každodennej vojenskej praxe. Každoročne máme možnosť takto meniť až 20 percent spomínaných programov výcviku. V tejto inovácii chceme pokračovať aj naďalej, aby boli naši absolventi čo najlepšie pripravení na vykonávanie svojich povinností. V tomto smere sa môžem plne spoliehať na jednej strane na pomoc a podporu veliaceho poddôstojníka práporu výcviku štábného nadrotmajstra Ľubomíra Mihalika, s ktorým každodenne úzko spolupracujeme na realizácii zefektívňovania výcviku a na druhej strane na veľmi dobrú prácu svojich inštruktorov, ako napríklad staršieho inštruktora výcviku ženijných odborností nadrotmajstra Ľubomíra Medenciho, inštruktora funkčných kurzov rotmajstra Milana Lesaya, či mladšieho inštruktora vstupného poddôstojníckeho kurzu OR – 5 pre povýšenie do vojenskej hodnosti čatár rotného Jozefa Fedora,“ s neskrývanou spokojnosťou konštatuje veliteľ Poddôstojníckej akadémie štábný nadrotmajster Milan Pavlík.

Keď sa pozrie za seba a hodnotí svoju doterajšiu vojenskú kariéru začať po ukončení Vojenskej strednej odbornej školy v Liptovskom Mikuláši v roku 1992, len skromne poznamenáva, že je rád a hrdý na to, že môže byť súčasťou súčasného prelomového obdobia. Obdobie, v ktorom konečne začína byť poddôstojník vnímaný ako plnohodnotný veliteľ a vodca na svojom operačnom stupni a zároveň aj akceptovateľný partner pre spoluprácu s dôstojníkmi. Aj keď cesta k tomu nebola jednoduchá, ani bez mnohých zákrut a problémov.

štnbrtm. Pavlík ako veliteľ jednotky stredoškôľakov na Kampe vo VVP Lešť

Väčšina života veliteľa prieskumného potápačského družstva ženijného práporu zo Sereďe rotného Michala Ščepka je spojená s vodou. Počas základnej a strednej školy v rodnej Šali sa venoval vrcholovému plávaniu. Dosahoval v ňom pekné výsledky aj na celoslovenskej úrovni vo svojich kategóriách. Ešte ako študent strednej školy so zameraním na elektronické počítačové systémy absolvoval kurz záchranára Slovenského červeného kríža a po škole sa zamestnal v Dusle Šala ako plavčík záchranár. A s vodou je spojená aj jeho vojenská kariéra.

Nikdy sa nevzdávam

/ Jozef ŽIAK

/ foto archív MŠ

Po ukončení základnej vojenskej služby sa stal v sereďskom ženijnom prápore starším potápačom, neskôr veliteľom prieskumného potápačského družstva, potom aj inštruktorom potápačov.

Upísal sa vode

Postupne sa vypracoval medzi najlepších potápačov ozbrojených síl. Absolvoval mnoho odborných kurzov a školení doma i v zahraničí. Napríklad v Belgicku výcvik bojových potápačov, ďalej spoločný výcvik s vojskými potápačmi Chorvátskej armády, kurz obsluhy dekompresnej komory a vysokotlakových kompresorov, kurz trhacích prác so ženijnou municiou, ale aj kurz veliteľov ženijného vojska v Missouri v USA, či kurz inštruktorov C-IED v Nemecku. Rodák zo Šale má na svojom konte vyše tisícipäťsto ponorov v rôznych tečúcich i stojatých vodách, v sladkej i morskej vode. Ako prvý Slovák absolvoval a aj úspešne ukončil náročný výcvik legendárnych špeciálnych jednotiek amerického námorníctva (BUD/SEALS) tzv. tuleňov v Kalifornii.

V poslednom období to bol v marci a apríli taktický výcvik vojenských potápačov so zameraním na boj proti IED (improvizovaným výbušným zariadeniam), ktorí viedli skúsení americkí inštruktori. Kurz prebiehal vo výcvikových zariadeniach sereďského ženijného práporu.

Cvič ako bojuješ a bojuj ako cvičíš!

„Cieľom kurzu, na ktorom sme sa zúčastnili spoločne s vybratými príslušníkmi žilinského piateho pluku špeciálneho určenia a michalovskej ženijnej rot, bolo vyškolit potápačov v plnení úloh C-IED na taktickej úrovni. Výcvik bol zameraný predovšetkým na prácu s nebezpečnými výbušnými zariadeniami na suchu a pod vodou, ako aj na bojovú činnosť v zastavaných oblastiach. Americkí inštruktori z AT Solutions nám sprostredkovali svoje bohaté skúsenosti z pôsobenia v operácii ISAF v Afganistane. Výcvik mal vďaka nim to správne tempo a postupnosť. Všetci cvičiaci hneď zistili, kde sú ich silné miesta, ale aj slabiny. Na ich odstránení sme potom pod vedením inštruktorov aktívne pracovali. Výcvik bol veľmi náročný na obrovský prísun nových informácií. Mali sme možnosť cvičiť podľa vyskúšaného systému: Cvič tak, ako bojuješ a bojuj tak, ako cvičíš! Pre všetkých zúčastnených to bola veľká škola a zároveň najlepšia príprava na prípadné vyslanie do ISAF. Takto nejaký si predstavujem náplň plnohodnotného kurzu,“ spokojne konštatuje rotný Michal Ščepko.

Odborná práca pod vodou

Vo svojej práci uznáva 29-ročný rodák zo Šale vždy profesionálny prístup. Podľa neho to ani inak medzi vojskými potápačmi nejde. Lebo každé zanedbanie bezpečnostných opatrení, či prípadná lajdáckosť pri príprave výstroja a materiálu môže pod vodou potápača ohroziť. Dôležitá je aj tímová spolupráca pri plnení úloh. Rotný Ščepko vedie v ozbrojených silách aj potápačské výcviky síl vysokej pripravenosti. Jeho mottom je: Nikdy sa nevzdávam a som hrdý na príslušníkov môjho družstva, lebo patria k tým najlepším! Tomu prispôsobuje aj prácu so svojimi podriadenými.

Pracuje na sebe

Veliaci poddôstojník pozemných síl štábný nadrotmajster Rastislav Bodnár, ktorý Michala pozná ešte zo svojho nedávneho pôsobenia práve v sereďskom ženijnom prápore, kde bol veliacim poddôstojníkom, na jeho adresu nachádza len slová chvály. „Predovšetkým je to veľmi dobrý odborník. Má aj ten potrebný dar; sprostredkovať svoje vedomosti iným. A to už nie je taký rozšírený jav. Zároveň neustále pracuje na skvalitňovaní svojich odborných poznatkov. Aj preto patrí medzi najlepších poddôstojníkov pozemných síl,“ hovorí štábný nadrotmajster Bodnár.

Naprávame krivdu spred 60 rokov

/ red

/ foto Pavol VITKO

Zbývalého Vojenského obvodu Javorina bolo ku koncu marca vyriešených 2247 nárokov, ktoré si pôvodní vlastníci uplatnili v zmysle zákona do 31. decembra 2004. Z celkového počtu 3847 uplatnených nárokov tak bolo doteraz vyriešených takmer 59 percent z nich. Vojenský obvod Javorina bol zrušený k 1. januáru 2011 po takmer 60 rokoch. „Som rád, že sme mohli takýmto spôsobom aspoň čiastočne napraviť krivdu voči ľuďom, ktorí viac ako pol storočia nemohli hospodáriť na svojich vlastných pozemkoch. Urobíme všetko pre to, aby proces navrátenia ich majetku prebehol bezproblémovo,“ vyjadril sa minister Ľubomír Galko, ktorý bol iniciátorom vládneho zákona o zrušení Vojenského obvodu Javorina. O navrátenie majetku požiadalo ešte k 31. decembru 2004 celkovo 8166 osôb, ktorí prišli vznikom vojenského obvodu o svoj majetok. Výmera pozemkov, na ktorú boli uplatnené reštitučné nároky je 12 432 ha z celkovej výmery 31 638 ha. Zrušením Vojenského obvodu Javorina sa podarilo znížiť náklady na jeho stráženie z 1 milióna eur na 170.000 eur ročne.

Partnerstvo obohatené hudbou

V piatich slovenských mestách vystúpila v apríli Kapela Vzdušných síl USA v Európe. „Slováci a Američania sú partneri v Severoatlantickej aliancii a som veľmi rada, že naše partnerstvo môže byť obohatené aj hudbou, ktorá spája všetkých ľudí“, povedala Zuzana Stredňanská, riaditeľka komunikácie a verejných vzťahov Vzdušných síl USA v Európe, ktorá uviedla koncert v Bratislave. „Pôvodne som si myslela, že vo vojenskom letectve ostanem len na krátko. No napokon to neboli 3 či 4 roky, ale celých 34 rokov,“ uviedla profesionálka v oblasti vojensko-civilných vzťahov. „Kalifornia, Texas, trikrát Pentagon, štyrikrát Nemecko, krátko aj Afganistan - a ešte zopár ďalších destinácií...“ usmiala sa pri odpovedi na otázku, kde všade pôsobila. V januári 2008 odchádzala do zálohy v hodnosti plukovník. Vo svojej oblasti na dôležitých postoch v amerických vzdušných silách však pracuje doteraz. „Ročne odohráme okolo 400 koncertov. Môže tomu byť tak aj preto, lebo často vystupujeme paralelne v menších zoskupeniach,“ povedal nám major Mathew S. Henry, veliteľ, umelecký riaditeľ a zároveň dirigent vojenského hudobného zoskupenia. Kapela sídli na americkej základni v nemeckom Sembachu a pôsobí už 60 rokov. Tito „americkí ambasádori hudby“ pritom reprezentujú americké vojenské letectvo v Európe od Írska až po Kazachstan.

/ Pavol VITKO

Bratia Maďari a Slováci

/ Dr. Tibor UJLACKÝ, PhD.

V juhomadarskom Zalaváre sa 14. mája stretli vojenski biskupi Slovenska a Maďarska Mons. František Rábek a Mons. László Bíró na mieste, kde stál kedysi Blatnohrad a sídlo kniežata Pribinu a jeho syna Kocela. Spoločne si uctili pamiatku slovanských vierozvestcov sv. Cyrila a Metoda, ktorí v týchto miestach pôsobili a prispeli tak k formovaniu kresťanskej viery pre oba národy. „Slovenskí a maďarskí vojaci na Cypre dávajú živý príklad spoločného úsilia o mier tisíce kilometrov od svojich vlastí pre obyvateľov ostrova, aby mohli žiť v pokoji a mieri. Nech príklad sv. Cyrila a Metoda posilňuje spoločné úsilie oboch našich národov a nech je najlepším vzorom aj pre našich vojakov,“ povedal zástupca ministerstva obrany maďarskej republiky plk. Tibor Bozó. Slávnosť, ktorú pripravili Vojenské ordinariáty Slovenska i Maďarska ukázala, ako možno v duchu bratskej kresťanskej lásky budovať a prehľbovať bratské susedské vzťahy medzi oboma národmi vo vzájomnej úcte, pokoji a priateľstve. Maďari ponúkajú Zalavár ako pútnické miesto s radosťou pripravené privítať aj Slovákov.

Bojové streľby na Záhorí

/ por. Matej PELEGRIN

Začiatkom mája sa v priestoroch VTSÚ Záhorie konali ostré bojové streľby príslušníkov protiletadlovej raketovej brigády Nitra z protiletadlového raketového kompletu krátkeho dosahu S-2M. Zúčastnili sa na nich príslušníci 1. plbat IGLA spolu s dvoma inštruktormi práporu výcviku z Martina. Hlavnou úlohou bola streľba protiletadlových strelcov na vrtník vo vise z krátkej zastávky. Streľby boli vyvrcholením dvojtyždenného intenzívneho výcviku, ktorý prebiehal na posádkovom cvičisku Koliňanský vrch a kontroly zladenosti. Strelcov a bezpečnostných dôstojníkov previerili z teoretických vedomostí a praktických zručností odbornej prípravy. Na základe výsledkov preskúšania komisia veliteľa plrb skonštatovala výbornú pripravenosť strelcov na plnenie úloh bojových streľieb.

„Pevnú ruku“ cvičiacich strelcov neovplyvnil ani dážď ani premenlivý vietor. Dôkazom sú výsledky streľieb, keď z tridsiatich bolo dvadsať šesť hodnotených „Výborne“. Celkovo dosiahla jednotka hodnotenie „Výborne“.

Gymnazisti spovedali veterána

/ čat. Imrich PIROŠKO

Čo robíte vo voľnom čase? Akú máte stravu v Afganistane? Ako sa môžem stať profesionálnym vojakom? Gelníckí gymnazisti 20. apríla pri návšteve nadporučika Martina Frankoviča nevedeli s otázkami prestať. „Práca má baviť a určite chcem zostať profesionálnym vojakom,“ odpovedal I. Frankovič. Podrobne im vysvetľoval, aké to je pol roka pracovať a žiť v najväčšej vojenskej základni na svete, ktorá je pri afganskom Kandaháre. Ešte pred diskusiou, ktorá nemala konca, sa gymnazisti dozvedeli základné informácie o histórii a poslaní Ozbrojených síl SR, vyskúšali si aj svoje vedomosti o vstupe Slovenskej republiky do NATO, počte členov Aliancie. Za správne odpovede získali vojenský batoh. Odvážlivci vyskúšali aj niektoré súčasti multifunkčného výstroja profesionálneho vojaka. Vydarené podujatie doplnilo premietanie filmu o pôsobení našich vojakov v Afganistane.

Velí výcvikovému centru NATO

/ Lukáš MILAN

Generálmajor Pavol Macko koncom mája prevzal velenie nad Výcvikovým centrom spojeneckých síl v poľskom meste Bydgoszcz. Ide o doteraz najvyššiu funkciu slovenského profesionálneho vojaka v štruktúrach NATO. Do Poľska odchádza z funkcie náčelníka Štábu pre operácie Generálneho štábu ozbrojených síl SR, aby vystriedal doterajšieho veliteľa dánskeho generálmajora Johannesa Bagera. „Som rád, že v radoch našej armády sú ľudia, ktorých kvality ocenila aj Severoatlantická aliancia. Verím, že aj pôsobenie generálmajora Macka v tejto významnej funkcii, zvýši kredit našich ozbrojených síl v zahraničí,“ vyjadril sa šéf rezortu obrany Ľubomír Galko. Výcvikové centrum spojeneckých síl v Poľsku, ktoré je zamerané na taktickú úroveň výcviku a transformácie NATO, zabezpečuje výcvikovú podporu a prípravu vojakov Aliancie s dôrazom na aplikovanie aktuálnych poznatkov a skúseností z prebiehajúcich operácií. Macko bude v poradí štvrtým veliteľom Centra, jeho traja predchodcovia boli z ozbrojených síl Dánskeho kráľovstva. V Bydgoszczy momentálne pôsobí šesť príslušníkov slovenských ozbrojených síl.

Zabúdaný maršal

/ npor. Pavol HOŠTÁK

Veľa nechýbalo a Rakúsko by prišlo o svojho poľného maršala a prvého prezidenta Dvorskej vojnovnej rady (dnešný minister vojny) pochádzajúceho z Uhorska, pretože sa pôvodne chcel stať kňazom. Aj takúto zaujímavú informáciu sa mohli dozvedieť účastníci medzinárodného sympózia: maršal Andrej Hadik a jeho doba, ktoré sa uskutočnilo 13. apríla v priestoroch Paneurópskej vysokej školy v Bratislave. Usporiadali ho Vojenský historický ústav, Slovensko – rakúska spoločnosť priateľstva a fakulta práva Paneurópskej vysokej školy. História oceňuje najmä Hadikov legendárny výpad proti Berlínu. Pomocou rýchlych husárskych oddielov sa mu ho v októbri 1757 takmer bez strát podarilo obsadiť. Účastníci sympózia vyjadrili ľútosť nad tým, že maršal Andrej Hadik dodnes nemá na Slovensku svoj pamätník (jeho jazdecká socha je naopak neďaleko Budínskeho hradu v Budapešti, jeho meno nesie aj hotel maďarského ministerstva obrany...), žiadna ulica na Slovensku nie je po ňom pomenovaná a Akadémia národnej obrany v Liptovskom Mikuláši, ktorá niesla jeho meno (2004 – 08) bola zlúčená s AOS. Nadobro sa tak stratila zmienka o ňom v slovenskom vojenskom prostredí.

/ pplk. Vladimír KAVICKÝ

predseda výbušninárskej komisie MO SR

/ foto archív, Pavol VITKO

Zneužitie výbušnín na teror a zločin

Scény z oscarového filmu „The Hurt Locker“ priblížili verejnosti prácu pyrotechnikov v Iraku pri likvidácii improvizovaných výbušných zariadení. Aj keď sú vyrobené pre diváka a isté veci nekorešpondujú s realitou, v mnohých aspektoch je film pravdivý.

Situácia zneužívania výbušnín a munície na teroristickú činnosť je v súčasnosti obdobná aj v Afganistane, kde Slovensko po prvý raz vyslalo svoj EOD tím na likvidáciu výbuchov. Nie je to však v skutočnosti nový bojový prvok. Isté prvky, ktoré dnes používajú teroristi, sú známe už niekoľko desaťročí a schéma ich použitia je rovnaká.

20. storočie – storočie bômb

Celé dvadsiate storočie je plné bombových útokov. Vybral som iba tie, ktoré znamenali istý prelom v technológii výroby bômb alebo v technike realizácie týchto zločinov. Ešte pred 1. svetovou vojnou sa zrodila „CAR BOMB“ – bomba vo vozidle. Dnes častý prostriedok na ataky na Check pointoch. Prvý raz tento spôsob použil belgický anarchista Edward Jorissen pri atentáte na osmanského sultána Abdula Hamida II. v roku 1905 v Istanbule na objednávku arménskych separatistov. Celosvetovú „slávu“ carbombs priniesol až o 15 rokov neskôr výbuch priamo na Wall Street v New Yorku (USA). 16. septembra 1920 anarchistická skupina „Galleenists“, pravdepodobne pod vedením Taliana Maria Budu, vložila do konského povozu cca 45 kg dynamitu. Výsledkom výbuchu bolo 38 mŕtvych a 400 zranených. A tak sa na svete zviditeľnila tzv. CAR BOMB! Dodnes je tento spôsob atentátov jeden z najčastejších a zároveň najmenej nápadný.

Atentáty na Hitlera

Osobou – symbolom politickej moci, na ktorý bolo pripravovaných alebo spáchaných najviac atentátov, bol Adolf Hitler, nemecký kancelár a nacistický vodca. Historici tvrdia, že na Hitlera bolo pripravovaných alebo spáchaných viac ako dvadsať atentátov. Pripo-

menieme si štyri, pri ktorých bola použitá výbušina. Prvý spáchal „samozvaný záchranca sveta“. Druhý pripravovalo hnutie odporu okupovaných krajín v spolupráci so špiónážnymi organizáciami iných krajín a ďalšie dva organizovala vnútroštátna skupina, ktorá chcela politickú zmenu v krajine. Prvý útok spáchal osamelý bojovník proti fašizmu Georg Elser. Uskutočnil ho 8. novembra 1939 v slávnej mníchovskej pivnici „Bürgerbräukeller“. Nálož so silou asi 50 kg výbušnín mala dva časovacie iniciátory (hodinové strojčeky na 144 hodín). Umiestnená bola v stĺpe a mala vybuchnúť počas prejavu Adolfa Hitlera pri výročí mníchovského puču. Výbuch nastal presne o 21.20 a zabil 8 ľudí a asi 60 zranil. Hitler však odišiel niekoľko minút predtým na vlak do Berlína. Nemecká strana nechcela uveriť, že atentát spáchal sám Elser a obviňovala z toho britské tajné služby. Objavili sa aj názory, že atentát bola nemecká provokácia na zvýšenie podpory vojny, ktorá začala iba o pár dní skôr: Pravdou zrejme je, že Elser konal sám s dobrým úmyslom zbaviť svet Hitlera. Druhý bombový útok na Hitlera pripravovalo vo Varšave hnutie odporu spolu s poľskými ženistami. Ti pri odstraňovaní barikády na križovatke ulíc „Nowi świat“ a „Aleje jerosolimskie“ umiestnili pod vozovku municiu a asi 500 kg výbušnín. Keďže toto hnutie správne predpovedalo, že Hitler navštívi porazenú Varšavu, miesto bolo zvolené správne. Po kapitulácii Varšavy 27. septembra 1939 navštívil Hitler poľskú metropolu, aby videl vojenskú prehliadku svojej víťaznej 8. armády. Pri prehliadke mesta prechádzal aj miestom, kde bola uložená bomba, výbuch však nenastal. Dôvody nie sú dodnes jasné. Pokusov o odstránenie Hitlera ako symbolu politickej moci a zároveň pokusom o vnútroštátny prevrat bolo zo strany nemeckých dôstojníkov niekoľko. Najmä v období, keď už začínalo byť jasné, že výsledok vojny bude pre Nemecko zničujúci. Už v marci 1943 počas Hitlerovej návštevy Smolenska prepašovali

generál Hening von Tresckow a nadporučík Fabian von Schlabrendorff do jeho lietadla výbušninu ukrytú vo fľaši od koňaku. Akcia sa však nevydarila, pretože zlyhal iniciátor. Zrejme najznámejší z atentátov na Hitlera bola akcia „VALKYRA“. Miesto a čas konania 20. júla 1944 Rastenburg. Výkonávateľom atentátu, ktorý mal zmeniť dejiny, bol plk. Klaus Filip Schenk von Stauffenberg. Tento veterán z vojny v Afrike priniesol do „vodcovho krytu“ dva jednokilogramové balíčky plastickej trhavy v príručnej batôžine. Na odpálenie použil tzv. ceruzkový detonátor. Je to detonátor, keď sa jeho stlačením rozbije ampulka s kyselinou. Kyselina zoslabí poistný pásik, ktorý drží nápichovú ihlu v predpätej polohe a tá napichne rozbúšku. Keďže Hitler nestál dostatočne blízko k epicentru výbuchu, nič vážne sa mu nestalo. Na následky zranení zomreli 4 ľudia.

Odstraňovanie politických predstaviteľov pokračovalo aj po skončení 2. svetovej vojny. Takto spáchaných atentátov bolo veľa, preto spomeniem len niektoré: 14. januára 1948 hinduistickí radikáli vykonali atentát na Móhandása Karamčanda Gándhiho. Tento indický guru atentát prežil, ale o necelý mesiac bol zastrelený. 30. augusta 1981 zahynuli pri bombovom atentáte islamských radikálov iránsky prezident Muhammad Ali Radžái spolu s predsedom vlády Bahonárem. Muhammad Ali Radžái bol prezidentom len 23 dní. Útoka sa nevyhla ani „železná lady“, Margaret Thatcherová. 12. októbra 1984 použila počas výročnej konferencie Konzervatívnej strany Írska republikánska armáda bombu v Grandhoteli Brighton. Výbuch nastal v kúpeľní ministerskej predsedníčky Veľkej Británie. Bombu s dlhodobým časovacím mechanizmom tam uložil tri týždne pred konferenciou jeden zo špičkových expertov IRA na výbušniny Patrick Magee. Zahynulo 5 ľudí, ale Thatcherová prežila bez zranení. V posledných 20 rokoch takto zahynuli expremiér Indie Rádživ Gándhí, umiernený afganský politik Ahmad Šáh Masúd, libanonský expremiér Mustafa Hamdán, Ali Hadžďz či pakistanská politička Benazír Bhuttová.

Bomby ako súčasť zločinu

Výbušniny používa aj organizovaný zločin. Nebolo to tak často ako zločiny s politickým podtextom, ale občas sa objavili. V poslednom období je určite celosvetovo najznámejším útok, ktorý sa stal 23. mája 1992 na diaľnici pri meste Capaci v Taliansku. Zahynul pri ňom taliansky sudca a významný bojovník proti organizovanému zločinu Giovanni Falcone. Tento čin spáchala sicílska mafia. Bomba bola diaľkovo odpálená. V jednom 35 kg a dvanástich 25 kg sudoch uložených priamo pod cestou bolo 335 kg tolitu. Iniciovany bol ten najväčší súdok, odpálenie bolo vykonané diaľkovým ovládaním používaným v leteckom modelárstve. Útok sa celkom nepodaril. Priamo bolo teda zasiahnuté auto ochranky idúcej pred sudcom a auto sudcu len čiastočne. Na mieste na následky výbuchu zomrelo 5 ľudí vrátane sudcu a jeho manželky. Ďalších 20 členov jeho sprievodu bolo zranených. Na mieste zostal po výbuchu 8 m kráter. Po tomto incidente nahradil sudcu Falconeho jeho spolupracovník Paolo Borsellino. Ten však zahynul pri ďalšom bombovom atentáte, ktorý sa udial o necelé dva mesiace neskôr, 19. júla 1992 v Palerme. Bombu nastražili členovia mafie pod autom. Výbuch zabil okrem sudcu aj ďalších 5 policajtov.

Najhoršou a najmenej čitateľnou skupinou potenciálnych „bombových atentátnikov“ sú šialenci a aktivisti rôzneho druhu. Ich správanie nie je racionálne podložené, nemajú žiadny politický motív, nechcú peniaze, nepotrebujú nikoho zlikvidovať s cieľom nastúpiť na jeho miesto. Tento spôsob útoku používajú, aby upozornili na (podľa ich názoru) celospoločensky zanedbávané problémy, ale častejšie ide o ich osobné problémy.

Asi najnebezpečnejší bol tzv. Unabomber: Pod prezývku, ktorú dostal od agentov FBI, pretože útočil na univerzity a letecké spoločnosti, sa 20 rokov skrýval Theodore John „Ted“ Kaczynski. Tento nadpriemerne inteligentný americký matematik a sociálny kritik bol už v 16 rokoch poslu-

chácom Harvardovej univerzity. Neskôr získal doktorát a učil na univerzite. Za 20 rokov poslal 16 bômb vo forme listov alebo balíkov, tzv. MAILBOMBS, ktorými zabil tri osoby a 23 zranil. Kaczynski chcel upriamiť pozornosť na porušovanie ľudských slobôd.

Vina tzv. MAILBOMBS zasiahla v rokoch 1993 – 1997 aj susedné Rakúsko. Autorom týchto zariadení bol Rakúšan Franz Fuchs, ďalší nadpriemerne inteligentný samotár. Útoky sa diali v piatich vlnách, celkovo bolo rozposlaných 25 listových bômb a 3 nástrážne improvizované zariadenia. Zabil 4 ľudí a 15 zranil. Cieľom boli verejní činitelia, ktorí podporovali prístahovalectvo. Pri zatýkaní sa pokúsil o samovraždu, keď si odpálil improvizovaný výbušný systém v rukách. Zranil policajta a sám prišiel o obe ruky. Neskôr sa obesil v cele.

Dňa 19. apríla 1995 sa cieľom útoku stala budova P. Murrah Federal Building v Oklahoma City (USA). Tento čin spáchali Timothy McVeigh a Terry Nichols. Ako prostriedok si zvolili dodávkové vozidlo, ktoré naplnili priemyselnými trhavinami typu ANFO. Po výbuchu zostalo 168 mŕtvych a asi 680 zranených.

Bombovému útoku samotára sa nevyhli ani olympijské hry. Dňa 27. júla 1996 v olympijskom parku v Atlante (USA, Georgia) počas Letných olympijských hier vložil Eric Rudolph rúrkové bomby do odpadkových košov. Výbuchy zabil dvoch ľudí a 111 bolo zranených. Eric Rudolph bol aktivista proti potratom, a takto chcel upozorniť na túto problematiku.

Atentáty ako hrozba politického nátlaku

Atentáty sú niekedy aj prejavom tzv. štátneho terorizmu. Štátne organizácie, spravidla tajné služby, spáchajú atentát na inú tajnú službu, radikálnu politickú alebo inak aktívnu skupinu s cieľom zasiahnuť lídrov, dôležité centrum alebo prostriedok. Takéto útoky sa zvyčajne nevyšetria a nezistí sa ozajstný vinník. Najznámejší akt štátneho terorizmu spáchala libijská tajná služba. 21. decembra 1988 nad škótskym mestom Lockerbie došlo k výbuchu na palube lietadla spoločnosti PANAM. Výbuch zabil všetkých 270 cestujúcich a členov posádky. Z ohľadom na výšku a pretlak stačilo na takúto skazu len 400 g plastickej výbušniny SEMTEX. Cieľom takéhoto bombového atentátu ako štátneho terorizmu bola aj loď ekologickej organizácie Greenpeace Rainbow Warrior: 10. júla 1985 odpálili agenti francúzskej tajnej služby bombu ako akt odvety za protesty proti francúzskym atómovým pokusom. Nedotknuteľnou nie je ani Organizácia Spojených národov. Dňa 19. 8. 2003 bol spáchaný bombový atentát na ich sídlo v Iraku. Na následky výbuch zahynul osobitný vyslanec OSN v Iraku Sergio Vieira de Mello a ďalších 24 osôb.

Ďalším druhom atentátov s použitím výbušnín sú atentáty, ktoré sa objavili v 20. storočí a ktorých cieľom je vytvoriť politický nátlak na vládu krajiny alebo na iné štáty, aby akceptovali politické názory atentátnikov. Po jeho vzniku sa jej činnosť postupne obmedzila až úplne prestala. V poslednom období sa začali stávať v civilizovanom svete terčom atentátov ako politického nátlaku najmä verejné priestranstvá a prostriedky hromadnej dopravy (metro, autobusy, vlaky). Spomeniem len niekoľko prípadov: 1974 poby v Birminghame, 1980 železničná stanica v Bologni (Taliansko) 2004 metro v Madride (Španielsko), 2005 šiitska mešita v se-roirackom Mosule, 2005 metro a autobus v Londýne, 2005 stará tržnica egyptského letoviska Šarm al-Šejch, 2010 metro v Moskve, 2010 šiitska procesia na trhovisku v pakistanskej Quette.

Táto taktika je veľmi nebezpečná, lebo pri tom zahynie veľké množstvo osôb, spravidla nevinných civilistov, často aj detí. Nebezpečná je aj fobia, ktorá sa tvorí medzi civilným obyvateľstvom. Vzniká fenomén nedôvery voči demokraticky zvoleným predstaviteľom štátu, že nedokážu ochrániť obyvateľstvo. Táto nedôvera v konečnom dôsledku znižuje dôveryhodnosť štátnych inštitúcií (vláda, polícia, armáda, orgány samosprávy), čo celkovo radikalizuje spoločnosť.

Podobný spôsob vojny vedie už roky baskická ETA, írsky IRA, palestínsky FATAH a HAMAS, AL-KÁIDA, TALIBAN aj militantné skupiny v Iraku, Turecku, Pakistane, Sudáne, Somálsku, Čečensku či Dagestane. Uvedené spektrum skupín poukazuje na skutočnosť, že ide o globálny celosvetový problém, ktorý sa dotýka každého z nás a kedykoľvek môže zasiahnuť kohokolvek.

/ Michaela FARKAŠOVÁ

/ Jozef ŽIAK

Špecifické zabezpečenie silových zložiek má svoje dôvody

Samostatný systém sociálneho zabezpečenia profesionálnych vojakov po ukončení ich služobného pomeru je v našich zemepisných šírkach skutočnosťou nepretržite už 230 rokov. V porovnaní s civilným sociálnym zabezpečením bol vždy od čias Rakúsko-Uhorska, cez Československú republiku medzi svetovými vojnami a po vojne až do jej konca v roku 1992, ako aj následne Slovenskej republiky založený na zvýhodnenom zhodnotení výkonu služby v ozbrojených silách.

Špecifickosť a negatívne dopady výkonu profesionálnej vojenskej služby si prirodzene vynútili vznik osobitného systému sociálneho zabezpečenia pre profesionálnych vojakov po skončení aktívnej služby v ozbrojených silách. Tento systém je definovaný práve v zákone č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov, ktorý poskytoval jednorazových (odchodné), krátkodobých (výsluhový príspevok) a trvalých (výsluhový dôchodok) dávok zmierňuje dočasný alebo trvalý príjmový prepád profesionálnemu vojakovi a jeho rodiny pri skončení služobného pomeru. Okrem iného sa osobitný systém prejavoval aj v nemocenskom zabezpečení poskytovaním financií na úrovni služobného príjmu minimálne počas prvého mesiaca dočasnej zdravotnej neschopnosti. Keď išlo o príčiny súvisiace s výkonom vojenskej služby (úraz, choroba z povolania), tak sa spomínaná hranica vyplácania predĺžila až na 12 mesiacov.

Obdobný cieľ sa sledoval aj v prípade úrazového zabezpečenia, kde bolo výrazne zvýhodnené odškodnenie najmä trvalých a dlhodobých dôsledkov zdravotného poškodenia vzniknutého v dôsledku služobného úrazu alebo choroby z povolania.

Určitá satisfakcia pre rodinu

Do spomínaného osobitného systému sociálneho zabezpečenia vojakov boli vždy zahrnutí aj ich najbližší rodinní príslušníci – manželky a deti. Rodiny profesionálnych vojakov by vedeli rozprávať svoje skúsenosti z období, keď bol otec alebo aj mama viac ráz v roku niekoľko týždňov na cvičení, odchádzal na pol roka alebo aj dlhšie do zahra-

ničnej misie, v prípade potreby trávil v práci dlhé hodiny po večeroch aj cez vikendy. Dlhé odlúčenia a špecifické problémy prenášané z práce domov prinášajú vysokú rozvodovosť vojenských manželstiev. Ak pri prevelení rodina nasleduje profesionálneho vojaka do novej posádky, presun býva spravidla spojený so stratou zamestnania manželky / manžela a nevyhnutné je aj prerušenie a opätovné vybudovanie sociálnych väzieb. Deti menia škôlku alebo školu, nastáva odlúčenie od priateľov, známych aj od blízkej rodiny.

Osobitný účet

Vojaci boli v socializme zaradení do všeobecného systému sociálneho poistenia. Keď nadobudol platnosť ich sociálny zákon, prestali odvádzať odvody do Sociálnej poisťovne a ich peniaze odchádzajú na osobitný účet. S trochu zveličenia možno konštatovať, že ich osobitný systém výsluhového zabezpečenia je určitou analógiou prvého piliera dôchodkového poistenia. Z platov profesionálnych vojakov plynie odvod na osobitný účet, odkiaľ sú potom vyplácané výsluhové dôchodky bývalým vojakom. V súčasnosti je tento osobitný účet dotovaný. Vďaka rozsiahlym reorganizačným zmenám spojeným s procesom transformácie a profesionalizácie Ozbrojených síl SR je vojakov v činnnej službe čoraz menej, preto príjmy osobitného účtu klesajú. Problémom teda ani tak nie je dnešné pribúdanie vojenských dôchodcov, ale množstvo peňazí dnes vyplácané na výsluhové dôchodky spojené s tým, že na dôchodky robí stále menej a menej vojakov.

Motivovať pre službu

Osobitný systém sociálneho zabezpečenia vojakov má okrem iného za úlohu podporovať a motivovať občanov k vstupu do armády. Ozbrojené sily nemajú ambíciu riešiť nezamestnanosť krajiny. Práve naopak, chcú výberovým spôsobom získavať, udržiavať a zvelaďovať výnimočné ľudské zdroje. Ako od uchádzačov o vstup do ozbrojených síl, tak aj počas celého trvania štátnej služby profesionálneho vojaka ozbrojené sily vyžadujú plnenie kritérií: veľmi dobrý zdravotný stav, osobitná psychická spôsobilosť a odolnosť, fyzická zdatnosť a špecifická vojenská kvalifikovanosť. V súhrne možno konštatovať,

že model výsluhového zabezpečenia profesionálnych vojakov vychádza predovšetkým z potreby urobiť službu v profesionálnych ozbrojených silách čo možno najatraktívnejšou pre vhodných uchádzačov.

Celoživotný výkon služby profesionálneho vojaka sa postupne menil na dnešný dlhodobý a dočasný. Trvanie služobného pomeru vojaka je limitované potrebami zabezpečenia bezpečnosti a obrany štátu. Povolanie vojenského profesionála na seba viaže

„Vy chcete plat primeraný tejto pozícii? To nemyslíte vážne, beriete predsa výsluhový dôchodok!“

povinnosti spojené s výkonom služby v každom ročnom období, bez ohľadu na povetnostné a klimatické podmienky s vysokou mierou rizika poškodenia zdravia, prípadne straty života. Vojaci pracujú s vojenskou technikou a nesú zodpovednosť za riziko veľkých materiálnych i ľudských strát. Ich povinnosťou je vykonávať službu podľa potrieb štátu aj mimo územia Slovenska v rámci poskytovania humanitárnej pomoci, vojenských cvičení, mierových pozorovateľských misií, vojenských operácií a plnenia záväzkov z medzinárodných zmlúv o spoločnej obrane proti napadnutiu.

Svojím dielom k dočasnosti vojenskej služby prispieva aj požadovaná štruktúra jednotlivých zložiek ozbrojených síl – kariérny princíp. V prípade, že vojak vyslúži dobu výsluhy v hodnosti a po povýšení by preňho nebolo miesto, musí odísť.

Ukončenie služobného pomeru je pre profesionálneho vojaka spojené so stratou možnosti uplatnenia svojej špecifickej vojenskej kvalifikácie. Veľakrát je nevhodná alebo len obmedzene využiteľná v podmienkach civilného sektora. A táto menšia upotrebitelnosť je priamo úmerná dĺžke vojenskej služby (čím je dlhšia, tým sú šance bývalého vojaka zamestnať sa nižšie). Všetky spomínané príčiny sa podpisujú aj pod vyššiu úmrtnosť vojenských výsluhových dôchodcov. V roku 2008 bol počet úmrtí na 1 000 obyvateľov 18,5 vojenských dôchodcov oproti 9,8 civilným, čo je takmer dvojnásobok. V roku 2009 sa tento pomer trochu zlepšil na 16,6 k 9,8. Vyššia úmrtnosť vojenských dôchodcov v porovnaní s civilnými je neodškrípateľným faktom.

Znevýhodnený druhý štart

Po 20 a viac rokoch vojenskej služby už bývalý vojak nemá možnosti uplatniť sa v civilných zamestnaniach ako tí občania, ktorí si celý život budovali svoju civilnú kariéru.

Úroveň predpokladov na službu v armáde začína podľa výskumov urobených v ozbrojených silách tesne pred rozdelením federálnej armády klesať okolo hranice 45 rokov fyzického veku. Preto výsluhové zabezpečenie tak, ako je to bežné vo všetkých armádach členských štátov NATO kompenzuje stratu alebo zníženie príjmu po ukončení pracovného pomeru profesionálneho vojaka.

K špecifickej kvalifikácii, málo využiteľnej v civile, treba pripojiť ešte nezanedbateľný vekový handicap. Bývalí vojaci sú na trhu práce dost výrazne znevýhodnení svojím vyšším vekom, v ktorom naň prichádzajú. V podmienkach Slovenska s výraznou mierou nezamestnanosti a doslova nemožnosťou nájsť si zamestnanie vo vyššom veku je tento faktor ešte výraznejší.

Vojaci, ale aj policajti, hasiči a záchranári by bez výsluhového dôchodku nielenže čelili možnému výraznému prepadu životnej úrovne, ale dá sa povedať, že silové zložky by produkovali kategóriu občanov, ktorí by sa mohli prepadnúť až na sociálne dno. Ich zručnosti s prácou so zbraňovými systémami, pyrotechnikou, ich špeciálny výcvik a zocelenie z misií, ktoré slúžili na ochranu spoločnosti a štátu, by sa v úsilí zabezpečiť rodine obživu mohli stať nebezpečenstvom.

Zmeny zákona

Vojenské authority aj predstavitelia civilného riadenia silových rezortov si uvedomujú, že výdavky na bezpečnostné zložky krajiny vrátane výdavkov na ich sociálne zabezpečenie sú ovplyvnené výkonnosťou ekonomiky štátu. Možnosti alokovania zdrojov z verejných financií na obranu sú obmedzené a o šetrení vo verejnej sfére sa hovorí každý deň.

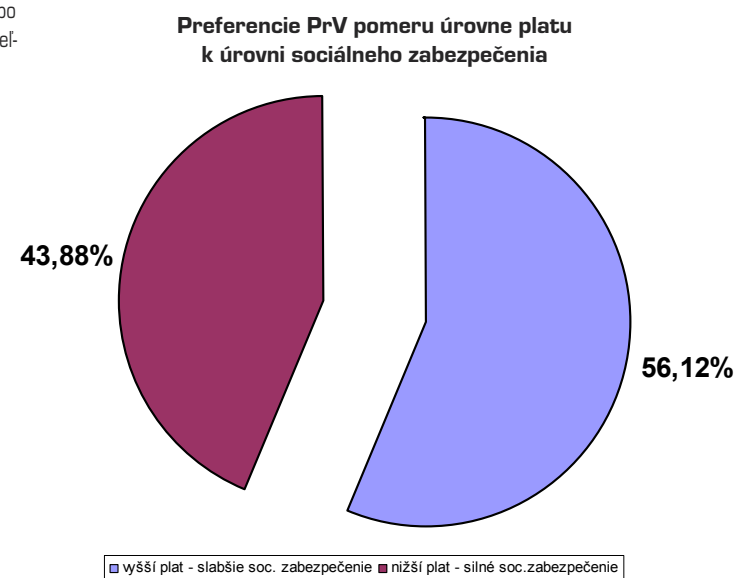
Silové rezorty už dlhšie diskutujú o reforme sociálnych výhod bezpečnostných zložiek a ich prispôsobenie aktuálnym i budúcim zdrojovým možnostiam. Expertné skupiny spracovali analýzu sociálneho systému ozbrojených zložiek, ktorá je v súčasnosti na programe rokovania vlády. Analýza navrhuje kroky, ktorými je možné dosiahnuť spravodlivé a udržateľné zabezpečenie oprávnených nárokov v dôchodkovom zabezpečení ozbrojených síl so zohľadnením špecifickosti a spoločenskej jedinečnosti štátnej služby v Ozbrojených silách SR ako napr.:

- predĺženie doby služby potrebnej pre nárok na priznanie výsluhového dôchodku z 15 na 20 rokov,
- zvýšenie doby služby potrebnej pre vznik nároku na odchodné z doterajších 5 na 10 rokov služby,

- pri výkone služby v trvaní 15 až 19 rokov nahradiť doterajší trvalo poskytovaný výsluhový dôchodok výsluhovým príspevkom poskytovaným po dobu 4 rokov,
- základ na výpočet dávok výsluhového zabezpečenia zisťovať z priemerného služobného platu zisteného z troch príjmových najlepších kalendárnych rokov v období posledných desiatich rokov pred dňom skončenia služobného pomeru.

Analýza je na rokovanie vlády predložená s rozpormi. Pripomením ministerstva financií zasahujú sociálny systém silových zložiek plnou silou. Spomeňme napríklad zákaz súbehu platu a výsluhového dôchodku, prípadne výpočet dávky výsluhového zabezpečenia z priemeru rokov za celé obdobie trvania služobného pomeru, pričom do rozhodujúceho obdobia by sa nemali počítať roky strávené štúdiom. To by pre ľudí, ktorí odpracovali pre ozbrojenú zložku 20 a viac rokov (začínali v časoch, keď bol vojenský plat niekoľko tisíc korún), znamenalo výrazné zníženie možnej výsluhovej dávky. Bez ohľadu na špecifické požiadavky služby by sa systém sociálneho zabezpečenia silových zložiek de facto zmenil na štandardné dôchodkové zabezpečenie.

Na ministerstve financií leží zodpovednosť za vyrovnaný štátny rozpočet. Podľa prístupu k ľuďom slúžiacim v silových zložkách sa však zdá, že ministerstvo financií povýšilo konsolidáciu verejných financií za každú cenu nad bezpečnosť všetkých obyvateľov štátu a nad plnenie medzinárodných záväzkov a dohôd. Pritom takýto spôsob získavania úspor na výdavkovej strane štátneho rozpočtu je zjavne krátkozraký. Prijatie navrhovaných úprav by mohlo viesť k rozpadu bezpečnostných zložiek štátu. Následky v podobe nezabezpečenia bezpečnosti krajiny a krízového manažmentu na území republiky, ako i nenaplnenia príspevku vyplývajúceho z členstva v NATO a EÚ by krajinu stálo jednorazovo i z dlhodobého hľadiska oveľa viac zdrojov.

Poberateľ výsluhového dôchodku je spravidla bývalý profesionál s odsľúženými dvadsiatimi a viac rokmi, s vysokoškolským vzdelaním, ktorý počas profesionálnej kariéry zastával funkcie na rôznych stupňoch velenia a riadenia s predpokladom ukončenia štátnej služby vo vyššej dôstojníckej hodnosti na funkcii s inštitucionálne významným postavením. Po prepustení zo služobného pomeru bývalý profesionálny vojak „v úsilí zabrániť príjmovému prepadu a s tým spojenému poklesu životnej úrovne rodiny, hľadá uplatnenie na trhu práce. Tu sa stretáva s ďalšou životnou výzvou – novým prostredím, do ktorého je nútený sa veľmi rýchlo a flexibilne adaptovať. Nové prostredie mu veľmi rýchlo dá pocítiť jeho profesijnú invaliditu. Rozmenené na drobné, odborné vedomosti, skúsenosti a zručnosti nadobudnuté počas kariéry profesionálneho vojaka sú obmedzene uplatniteľné v civilnom sektore. Viacerí bývalí vojaci sa stretli aj s nepríjemnou realitou – pre zamestnávateľov je skutočnosť, že uchádzač o zamestnanie je bývalý vojak, často prekážkou a „spoločensky neoblúbenou“ vlastnosťou, ako aj dôvodom, prečo sa mu ponúka rádovo nižší plat ako ostatným uchádzačom o rovnaké miesto.

Armádni športovci v histórii hokeja

/ Peter BUČKA

/ foto archív autora

Napriek tomu, že tento hokejový oddiel sa s armádnym športom definitívne rozišiel v roku 2002, tradícia v názve zostala. Zalistujme v osemdesiatročnej histórii, ktorú si ľadový hokej na Slovensku pripomenul len nedávno.

Prvá správa o hokeji na Slovensku pochádza z roku 1902. Nešlo však o kanadský hokej, ale o bandy hokej. Hralo sa s gumenou loptičkou, krátkymi zahnutými palicami na klzisku bez mantinelov a s väčšími bránkami. Pre úplnosť dodajme, že bandy hokej vznikol v 19. storočí v Anglicku a britskí vojaci ho exportovali do kolísk ľadového hokeja – Kanady. Zo severnej Ameriky sa hokej už v zmenenej podobe dostal do Francúzska a potom do ďalších krajín európskeho kontinentu. Na Slovensku sa nová forma hokeja veľmi neuchytila a do roku 1925 sa hrával len bandy hokej. K najkvalitnejším družstvám bandy hokeja po vzniku Československa patrili na Slovensku dôstojnícky tím pri ČsŠK Košice, ktorý hrával v zostave Hess, Wiesner, Mach, Soukup, Lepier, Brož, Karásek, Malý, Pelikán a Kočiška.

Víťazi kanadský hokej

V roku 1925 sa vo Vysokých Tatrách uskutočnili majstrovstvá Európy v ľadovom hokeji. Toto podujatie sa ukázalo rozhodujúcim momentom v ďalšom vývoji hokeja na Slovensku. Čoraz populárnejší kanadský hokej dostal prednosť pred bandy hokejom. Prvé majstrovstvá Slovenska v kanadskom hokeji sa uskutočnili v roku 1930. Napriek tomu, že vojaci sa objavovali v hokejových dresoch aj v ďalších rokoch, výraznejšie do vývoja v nasledujúcom období neprehovorili. Na sklonku prvej Československej republiky dominovalo v slovenskom hokeji družstvo VŠ Bratislava, v ktorom hral aj absolvent vojenskej akadémie v Hraniciach na Morave Ladislav Demjen. V roku 1940 sa už ako hráč ŠK Bratislava podieľal na zisku majstrovského titulu. Krátko po tomto úspechu bol vymenovaný za prvého veliteľa Oddielu armádných pretekárov, v ktorého zostave nechýbalo ani družstvo ľadového hokeja. Po takmer ročnej príprave sa oddiel v zložení Škovran, Schovanec, Frank, Hrivnák, Horský, Kočan, Ryba, Nezhyba a Čapek stal účastníkom najvyššej súťaže, ktorú v sezóne 1942 – 1943 pod vedením Ladislava Demjena vyhral. Svoj úspech zopakovalo družstvo aj v nasledujúcej sezóne, ale už pod trénerskou taktovkou Jozefa Malečka. Za toto obdobie sa v družstve vystriedalo aj niekoľko reprezentantov Slovenska, ku ktorým patrili Chodák, Škovran, Kočan, Reiman, Horský a Lehotský. V najvyššej súťaži hralo v sezóne 1943 – 1944 aj družstvo vojenských vysokoškôľakov v zostave Tatranský, Klenský, Bukva, Pilný, Ďurčanský, Urban, Opoldus, Chrenko, Forgáč a Bielický. Tento oddiel bol juniorským družstvom Oddielu armádných pretekárov.

Do záverečných bojov o ligového majstra krajiny, ktorá organizovala 75. majstrovstvá sveta, sa po roku opäť prebojovali Košice. Táto skutočnosť isto neušla priaznivcom ľadového hokeja. Už oveľa menej z nich vie, že toto družstvo vzniklo začiatkom šesťdesiatych rokov pod názvom Dukla. S tým istým menom je spojený aj ďalší popredný hokejový klub Slovenska, ktorého domovom je Trenčín.

VTJ Dukla Prešov 1957/1958

Po obnovení Československa sa domovom armádných celkov, ktoré hrali v najvyššej súťaži, stala Praha. V drese hokejového oddielu Armádného telocvičného klubu hrali zo Slovenska Záhorský, Fako a Horský. Za Ústredný dom armády to boli Jendek, Gallo a Danihelka. Väčšina z nich si obliekla aj reprezentačný dres. Záhorský štartoval v roku 1952 aj na zimných olympijských hrách, kde naše družstvo skončilo na nepopulárnom štvrtom mieste. Na Slovensku v tom čase patrili k najkvalitnejším družstvám celok Okruhového domu armády Trenčín, ktorý však trénoval a hral v Bratislave. Družstvo hralo druhú ligu a v sezóne 1953 – 1954 sa stalo víťazom súťaže o pohár SVTVŠ. V roku 1956 boli zrušené športové sekcie domov armády. Z Prahy sa niektoré družstvá sťahovali do

AŠD ľadového hokeja ASVŠ Dukla Trenčín 1991/1992

iných posádok. Armáadne športové družstvo ľadového hokeja bolo premiestnené do Olomouca a po roku do Jihlavy, kde zakotvilo natrvalo. Za Duklu Jihlava štartovali zo Slovenska Gregor, Golonka, Kováčič, Sakáč, Ujváry, Mrukvia, M. Šťastný, Liba, Ďuriš, V. Lukáč a Ščerban. Do olympijského mužstva sa z uvedených hráčov prebojovali Golonka, M. Šťastný, Ščerban a Liba. Posledne menovaný získal s reprezentačným družstvom v roku 1984 striebro. Medaily zo svetového a európskeho šampionátu si priviezli Golonka, M. Šťastný, Liba, Ďuriš, V. Lukáč a Ščerban.

Vojenské hokejové kluby

Na Slovensku po roku 1957 vzniklo niekoľko vojenských celkov VTJ Dukla Prešov, VTJ Dukla Zvolen, VTJ Dukla Nitra a VTJ Dukla Bratislava, všetky hrali oblastné majstrovstvá. Základným prelomom bola sezóna 1962 – 1963. Na Slovensko bolo do Trenčína premiestnené druholigové mužstvo z Opavy a v Košiciach sa rovnako úspešnou stala len rok predtým založená VTJ Dukla Košice. Toto družstvo svoju prvú sezónu v druhej lige D skupiny pod vedením trénera Miroslava Nitku v zostave Holeček, Procházka, Selvek, Dratva, Gregor, Svoboda, Guryč, Kocourek, Nedvěd, Michalec, Rob, Šalamoun, Rys, Kordiak, Pažitný, Pokorný, Šimonov, Lang, Herman a Kolláth nielen vyhralo, ale ho aj okorenilo víťazstvom v kvalifikácii a postupom do najvyššej súťaže. V prvej lige hralo pod hlavičkou VTJ Dukla Košice len jednu sezónu, pretože už začiatkom roka 1967 prešlo pod „strechu“ TJ VSŽ. Aj v nasledujúcich sezónach boli víťazmi druhej ligy D skupiny vojenské celky. V sezóne 1965 – 1966 VTJ Dukla Trenčín, v sezóne 1966 – 1967 VTJ Dukla Nitra a v sezóne 1967 – 1968 opäť VTJ Dukla Trenčín. Ani jednému sa však nepodarilo zopakovať úspech Košíc a vyhrať kvalifikáciu, čo by znamenalo prvoligovú príslušnosť. Nová etapa v histórii armádného hokeja sa začala v roku 1969, keď so vznikom AS Dukla Trenčín bolo do základnej zostavy zaradené družstvo ľadového hokeja VTJ Dukla Trenčín. Oddiel hral v Slovenskej národnej hokejovej lige (SNHL). Táto súťaž bola zavedená od sezóny 1968 – 1969. Ambíciou AŠD ľadového hokeja AS Dukla Trenčín bolo od začiatku prebojovať sa do ligovej súťaže. V sezóne 1970 – 1971 sa družstvu podarilo SNHL vyhrať, ale kvalifikáciu s Gottwaldovom v závere prehrali. Reparát sa družstvu podaril až v sezóne 1976 – 1977, keď ho viedla dvojica J. Walter – K. Svojsje. O postup do najvyššej súťaže sa zaslúžili hráči Brokeš, Červený, Ševela, Brúsil, Šrámek, Hossa, Korienek, Kudrna, Efler, Drefko, Novák, Nejeczchleb, Hlinka, Najman, Vimr, Meluš, Kšica, Hanták, Kašpar, Jelínek, Kocian, Pavlík, Šetek, Salajka a Vopatek. Ligovú príslušnosť si družstvo

udržalo do sezóny 1981 – 1982. Po roku sa opäť vrátilo do najvyššej súťaže. V sezóne 1991 – 1992 dosiahlo historické víťazstvo v najvyššej hokejovej lige s titulom majstra ČSFR. O tento úspech sa zaslúžili dvojica trénerov F. Hossa – R. Uličný a družstvo v zložení Kusovský, Jánoš, Madový, Amrich, Chromčo, Modrý, Hlinka, Uharček, Holáň, Peterek, Brabec, Nedoma, Smerčiak, Konšek, Valjent, Hanták, Pýcha, Petrovický, Zajíc, Rybár, Pardavý, Pálffy, Bakroš, Sekeráš, Kolník, Švehla, Gregor a Hladlovský. Samozrejme, pribúdali reprezentačné štarty a s nimi aj účasť na vrcholných podujatiach. Olympijský dres si z trenčianskej Dukly obliekli postupne Lang, Raděvič, Růžicka, Haščák, Ščerban a Švehla. Najvýraznejší úspech ešte s družstvom Československa získal v podobe bronzovej medaily v roku 1992

Švehla. Trojica trenčianskych hokejistov Haščák, Ciger a Švehla získala medaily na svetovom a európskom šampionáte.

Na klziskách sme mohli v tomto období vidieť aj ďalšie kvalitné družstvá, ktoré boli účastníkmi SNHL, respektíve neskôr 1. ligy. Okrem VTJ Dukla Trnava to boli družstvá v Topoľčanoch, Michalovciach a Senici. VTJ Dukla Trnava po krátkom pôsobení začiatkom sedemdesiatych rokov zanikla, ďalšie boli nútené v dôsledku profesionalizácie ozbrojených síl transformovať sa na mestské hokejové kluby. Rovnaký osud postihol aj trenčiansku Duklu. Od 1. júla 1993 sa AŠD ľadového hokeja stalo príspevkovou organizáciou vyňatou z priamej podriadenosti veliteľa AŠK Dukla Trenčín. Definitívne sa táto kapitola uzavrela v roku 2002, keď sa z príspevkovej organizácie stal civilný profesionálny klub. S uvedeným rokom je spojený aj najvýraznejší úspech slovenskej reprezentácie. V družstve majstrov sveta bol nejednen hokejista, ktorý vojenčil v armádnom celku.

15. mája sa v Bratislave skončili MS v ľadovom hokeji. V slovenskom tíme hrali aj viacerí odchovanci niekdajších vojenských klubov (Dukla Trenčín či VTJ Topoľčany). Na slávnú minulosť naši hokejisti nenadviazali a skončili na desiatom mieste.

AŠD ľadového hokeja AS Dukla Trenčín 1970/1971

Slovník anglicko slovenský

- emphasis - dôraz
- craft - plavidlo
- otiose - zbytočný, nadbytočný
- crisis - kríza
- phenomenon - jav, zjav, príznak
- scarf - šatka
- wisent - zubor
- adjournment - odročenie, presunutie
- ouster - zosadenie, odstúpenie
- admiration - obdiv
- adulteration - falšovanie, pančovanie
- explicit - jasný, jednoznačný
- detriment - ujma, škoda
- fright - strach, zľaknutie
- ostentatious - okázalosť, výzývavosť, nápadnosť
- flurried - nervózny, zmätený, vyvedený z miery
- evoke - vyvolať, vyvolať, evokovať
- listless - mdlý, chabý, apatický, bez záujmu
- jparticle - čiastočka, častica
- salinity - slanosť
- skillet - panvica, pekáč
- springy - pružný, elastický
- woozy - omámený, majúci závrat; zmätený, popletený
- quantifiable - merateľný, kvantifikovateľný
- readjustement - prispôsobenie, adaptovanie; úprava, zmena
- oddly - čudne, zvláštne

Oblaky a obláčiky

V dnešnom článku sa vrátíme k technológiám, ktoré sa používajú aj v našich podmienkach. Povieme si niečo o Cloud computingu a vecami s tým spojenými.

Cloud (z anglického oblak) sa definuje ako zdrojová vrstva, ktorou sa k používateľovi dostávajú potrebné informácie a prostriedky. Väčšina z nás sa už s takýmto spôsobom spracúvania informácií stretáva v praxi, aj keď si to neuvedomuje.

Cloud v praxi funguje tak, že používateľ má k dispozícii len jednoduché technické zariadenie s rýchlym pripojením a všetko ostatné sa nachádza niekde inde. Ako dobrý príklad si predstavme Google Docs. Google Docs je služba, ktorá poskytuje možnosť vytvárať a spracúvať dokumenty pomocou webového prehliadača. Takže používateľ potrebuje len webový prehliadač a pripojenie na internet a môže pracovať so svojimi dokumentmi. Nepotrebuje vedieť, kde nejaký dokument vytvoril a kde ho uložil. Všetko je uložené „v oblakoch“ a používateľ má vždy všetky svoje dokumenty k dispozícii. Či už pracuje doma na stolnom počítači, na tablete v elek-

tričke, alebo na mobilnom telefóne vo vlaku; či pracuje v operačnom systéme Windows, Linux, alebo Mac OS. Všetky svoje dokumenty má vždy k dispozícii a môže s nimi okamžite pracovať.

Výhodou tejto technológie je nesporná jednoduchosť a transparentnosť zo strany používateľa. To najzložitejšie kritérium je zapamätat si svoj login a heslo do Cloudu. Všetko ostatné je nepodstatné a variabilné. Používateľ môže používať ľubovoľné zariadenie a ľubovoľný prehliadač.

Nevýhodou je potreba vybudovanej infraštruktúry a vysoké nároky na sieťovú bezpečnosť. Takisto sa za problém považuje istá komplikovanosť pri návratnosti investícií do takéhoto riešenia.

U nás je toto riešenie tiež čiastočne implementované a mnohí z nás ani nevedia, kde všade sa používa. Napríklad systém Admis je krásnym príkladom tohto riešenia.

Ale aby sme technológiu Cloud computingu pokryli komplexne, povedzme si ešte niečo o iných možnostiach. Namiesto zdieľania len priestoru na ukladanie dokumentov existuje možnosť že si „z ob-

/ kpt. Peter GARAJ

Zmeny v trvaní dočasnej štátnej služby

/ pplk. Tomáš SZALAI

náčelník odboru personálnych činností
Personálny úrad

V prechádzajúcom čísle sme riešili zmenu trvania dočasnej štátnej služby profesionálneho vojaka podľa zákona č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov Ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) v zmysle ustanovení § 21 a 22.

Aj keď § 22 zákona má fakultatívny charakter, zákon však pozná aj obligatórne zaradenie do programu udržiavania. To nastáva v súlade § 31 ods. 4 zákona v tom prípade, ak profesionálny vojak, ktorý bol komisiou pre konkurenčný výber určený na vymenovanie do hodnosti alebo na povýšenie nebude do uplynutia doby výsluhy v hodnosti vymenovaný do hodnosti alebo povýšený. Takýto profesionálny vojak bude teda zaradený do programu udržiavania (za predpokladu, že s týmto zaradením bude súhlasiť, čo potvrdí svojim písomným súhlasom). Toto zaradenie do programu udržiavania bude trvať do času, kedy bude vymenovaný do hodnosti alebo povýšený súčasne s ustanovením do funkcie s plánovanou vojenskou hodnosťou, pre ktorú bol určený.

Do programu udržiavania sa však nezaraďujú všetci profesionálni vojaci. Výnimku tvoria profesionálni vojaci, ktorí sú:

- dočasne vyčlenení podľa § 60 ods. 1 písm. c) zákona,
- ustanovení do funkcie na inšpekcii ministra, na Bezpečnostnom úrade ministerstva, v štátnej správe na úseku leteckej prevádzky, v právnej službe, v psychologickkej službe,
- vo finančno – ekonomickej službe alebo vo vojenskom zdravotníctve,
- ustanovení do funkcie vojenského duchovného, vojenského športového trénera alebo vojenského hudobníka,
- ustanovení do funkcie pilot, letovod, letovod lietadla – navigátor, palubný radista, palubný operátor, palubný techniky alebo padákový odborník letectva,

- príslušníkom útvaru špeciálneho určenia,
 - v generálskej hodnosti,
 - vymenovaní do funkcie prokurátora vojenskej prokuratúry.
- Týmto profesionálnym vojakom podľa § 21 ods. 10 zákona sa čas trvania dočasnej štátnej služby, ak nebudú po uplynutí doby výsluhy v hodnosti vymenovaní do hodnosti alebo povýšení, sa s ich písomným súhlasom podľa rozhodnutia vedúceho služobného zmení na dohodnutú dobu, najdlhšie do dosiahnutia 55 rokov veku.
- Program udržiavania predpokladá zotrvanie profesionálneho vojaka v dočasnej štátnej službe nad dobu výsluhy v dosiahnutej hodnosti len do uplynutia maximálnej doby služby. Podľa § 21 ods. 7 zákona je však možné povoliť výnimku na zotrvanie v dočasnej štátnej službe aj po uplynutí maximálnej doby služby. Povoľenie takejto výnimky je opäť podmienené písomným súhlasom profesionálneho vojaka a splnením stanovených kritérií. Kritéria na povolenie výnimky na zotrvanie profesionálneho vojaka v dočasnej štátnej službe aj po uplynutí maximálnej doby služby sú ustanovené služobným predpisom č. 2/2010:
- a) podľa záverov služobných hodnotení spracovaných od posledného povýšenia (vymenovania) do hodnosti, priznania hodnosti alebo priznania nižšej hodnosti vykazuje dobré alebo mimoriadne dobré výsledky,
 - b) v posledných troch rokoch pred uplynutím maximálnej doby služby mu nebolo uložené právoplatné disciplinárne opatrenie, sankcia alebo ochranné opatrenie a
 - c) je odborník, ktorý je potrebný na plnenie úloh Ozbrojených síl Slovenskej republiky.
- Podmienky pre povolenie výnimky na zotrvanie v dočasnej štátnej službe aj po uplynutí maximálnej doby služby sú rovnaké ako už boli uvedené pri zaradení profesionálneho vojaka do programu udržiavania, t.j. povolenie výnimky má fakultatívny charakter a je výlučne na uvážení vedúceho služobného úradu, či s povolením výnimky bude súhlasiť alebo nie. O výnimku na zotrvanie v dočasnej štátnej službe aj po uplynutí maximálnej doby služby podľa § 21 ods. 7 zákona vydá vedúci služobného úradu personálny rozkaz.

14. ročník podujatia

Deň detí

všetka grátis

s ozbrojenými silami Slovenskej republiky

09.00 hod. futbalové ihrisko Čadca

4. jún 2011

UKÁŽKY:
statické a dynamické ukážky výzbroje a techniky elitných jednotiek ozbrojených síl SR, policie, hasičského a záchranného zboru SR, Slovenského červeného kríža

SPRIEVODNÉ AKCIE - ZADARMO:
airsoftová strelnica
bungee-jumping
nafukovacie atrakcie
súťaž pre deti, branno-sportové preteky

Vystúpenia hudobných skupín a umeleckých súborov:
Detiský a mládežnícky súbor Keľčov
Detiský divadelný súbor EVA
Súbor moderného scénického tanca JOJ
Tanečný súbor Lentilky

V priestoroch Oprávarenského práporu Martin sa 14. apríla uskutočnila Veľkonočná kvapka krvi. V spolupráci s transfúznou stanicou Martin ju zorganizovali pre všetkých dobrovoľných darcov z martin-skej posádky. Krv darovalo 58 profesionálnych vojakov a zamestnancov martin-skej posádky.

láčika“ vytiahneme aj výpočtový výkon. Napríklad ak by sme mali notebook a chceli by sme hrať graficky náročnú hru, je možnosť poslať údaje potrebné na vykresľovanie nie do grafickej karty, ale na vzdialený server, ktorý vypočíta scénu a pošle ju naspäť do nášho počítača, ktorý ju už potom len zobrazí. Takže všetko náročné počítanie sa vykonáva niekde inde a náš notebook bez ohľadu na to aký je výkonný, bude vedieť zobraziť vysoko detailné grafické prostredie.

Cloud computing môže byť poskytovaný verejne, ako spomínané Google Docs, kde každý môže mať prístup k poskytovaným službám. Potom môže byť privátny Cloud, napríklad Admis, kde je prístup dovolený len určeným používateľom a systém ako taký je oddelený od verejných sietí. Ďalšou možnosťou je takzvaný komunitný Cloud, ktorý je akýmsi medzistupňom medzi privátnym a verejným Cloudom. Komunitný Cloud môže byť napríklad sieť zdieľaná jednou organizáciou vo viacerých štátoch či svetadieloch, alebo sieť vytvorená pomocou VPN.

Ale o VPN až nabadúce...

Tlmočenie

/ mjr. Miloš ARNOLD

/ oddelenie protokolu KaMO

Nie vždy vieme porozumieť jazyk druhého národa, a preto sa nezaobídeme bez skúseného tlmočníka. Pri množstve protokolárnych aktivít vižvame služieb tlmočenia, keďže množstvo zložitých medzinárodných rokovaní to vyžaduje.

Aj keď sa v danom rokovačom jazyku cítime ako ryba vo vode, predsa len náš partner pri rokovaní, ak je rokovací jazyk jeho materský, má pred nami výhodu. Pred samotnou aktivitou je dobré pripraviť kvalitného tlmočníka, ktorého dobre poznáme, dopredu vieme, že má požadované schopnosti a môžeme sa na neho vždy spoľahnúť. Samotný tlmočník zohráva pri rokovaní dôležitú úlohu a často sme odkázaní na jeho schopnosti počas zložitých rokovaní.

Pri každej protokolárnej aktivite dbáme o tlmočníka, o jeho pohodlie, tak aby sme mu zabezpečili dostatok času na oddych, pretože aj tlmočník je človek a nemôžeme od neho očakávať, že zvládne bezchybne pracovať niekoľko hodín bez prestávky. V prípade, že vieme dopredu, že rokovania budú prebiehať dlhšie ako zvyčajne, zabezpečíme nie jedného kvalitného tlmočníka ale viacerých, aby sme si boli istí, že celý priebeh rokovania bude bezproblémový. Usilujeme sa zabezpečiť pre tlmočníka dopredu podkladové materiály na rokovanie, aby sa tlmočník vedel dobre pripraviť na vybranú tému.

Výborná znalosť jazyka je len prvotná podmienka dobrého tlmočníka, to však k dobrému tlmočníkovi nestačí, mal by mať určité skúsenosti, cit pre improvizáciu počas rokovania, keď by mal vedieť včas a vhodne reagovať pri zmene vybranej témy. Dobrý tlmočník by mal, samozrejme, ovládať zásady spoločenského vystupovania a vedieť byť všade tam, kde treba, ale zároveň nebyť v popredí. Dôležitou súčasťou dobrého tlmočníka sú taktiež jeho hlasové možnosti, musí vedieť zvládnuť často aktivity aj bez pomoci modernej techniky. Je samozrejmosťou, že dobrý tlmočník prekladá čo najpresnejšie, nevkladá do cudzích výrokov svoje myšlienky a rovnako tak neinterpretuje slová jednej strany druhej strane podľa svojho názoru. Tlmočník by počas svojej práce nemal vypadnúť zo svojej úlohy a napríklad organizovať danú aktivitu namiesto zodpovedných osôb, rovnako tak by nemal viesť svojvoľne zábavu pri stole alebo nebudaj dávať návrhy na zmenu programu danej aktivity bez vedomia organizátora udalosti.

Aj o tlmočníka musíme dobre dbať, vytvoriť mu všetky potrebné podmienky, či už dostatočné stravovanie alebo vytvoriť čas na preleženie a úpravu pred spoločenskou aktivitou.

Subito santo

por. Jozef MICHŇÁK

štábný kaplán
protiletadlovej raketovej brigády Nitra

„Subito santo“ skandovali ľudia na Námestí svätého Petra. „Ihned svätým“ bol pri pohrebe označený jeden z najväčších pápežov 20. storočia Ján Pavol II., vlastným menom Karol Józef Wojtyła. Narodil sa 18. mája 1920 vo Wadowiciach pri Krakove. Pokrstil ho vojenský kaplán František Zak už o mesiac a dva dni po narodení. Bol synom poddôstojníka rakúskej armády a neskôr poručíka poľskej. Počas druhej svetovej vojny sa spojil s podzemnou katolíckou organizáciou, ktorá sa usilovala zachraňovať Židov. Československí pohraničníci ho v snehovej fuja-vici neďaleko štátnej hranice zastavili ako lyžiara a po kontrole dokladov prekvapení zistili, že je to krakovský kardinál. Dve guľky ho 13. mája 1981, na sviatok Fatimskej Panny Márie, zasiahli na Námestí sv. Petra. Jeho vďačnosť za pomoc a ochranu aj počas atenta-tátu, jeho synovský vzťah k Panne Márii vyjadrovalo aj jeho heslo „Totus tuus - celý tvoj“. Jeho viac ako 100 zahraničných ciest priťahlo enormné davy ľudí, niek-toré stretnutia boli najmasovejšie v dejinách. Na svo-jich apoštolských cestách prichádzal do styku s rôz-nymi inými vierami. Vždy sa s nimi pokúšal nájsť spoločný základ. Zapísal sa do histórie svojimi kon-taktmi s Izraelom, modlením pri Múre nárekov v Jeru-zaleme. Bol prvým rímskokatolíckym pápežom, ktorý navštívil islamskú mešitu. Dalajláma, duchovný vodca tibetského budhizmu, ho navštívil osemkrát.

Pápež Benedikt XVI. uznal uzdravenie pripísované Jánovi Pavlovi II. za zázrak, ktorý bol podmienkou jeho vyhlásenia za blahoslaveného. Uzdravenie francúzskej rehoľnej sestry Marie Simonovej-Pierrovej. Diagnosti-kovali jej Parkinsonovu chorobu, akou trpel aj sám Ján Pavol II., z ktorej sa však nevysvetliteľne vyliečila dva mesiace po jeho smrti, po tom, ako sa k nemu začala s ďalšími sestrami modliť. Poverení lekári dospeli k zá-veru, že neexistuje lekárske vysvetlenie uzdravenia tejto rehoľnej sestry.

Od 2. 4. 2005, keď veľký človek, veľký pápež napo-sledy vydýchol, uplynulo šesť rokov a jeden mesiac. Bola to prvá sobota v mesiaci – fatimská sobota, pred druhou veľkonočnou nedeľou, sobota pred Nede-ľou Božieho milosrdenstva. Tento sviatok zaviedol práve on. Podstatou Božieho milosrdenstva je Božia láska, ktorá sa tak hmatateľne prejavuje v odpustení. Ján Pavol II. odpustil Alimu Agcovi, ktorý ho postrrel. Verejne sa ospravedlnil za chyby katolíckej Cirkvi, za Galilea Galileiho, Jana Husa, za štvrtú križovú vý-pravu, či za mlčanie Cirkvi pri holokauste.

Svätá stolica 20. januára 2003 oznámila jeho roz-hodnutie o vymenovaní nitrianskeho pomocného bi-skupa Mons. Františka Rábeka za prvého ordinára OS a OZ SR a o zriadení Ordinariátu OS a OZ SR. Teda aj my máme dôvod k vďačnosti za neho, za jeho 84 ro-kov života, za jeho hrdinský príklad znášania utrpenia a od 1. mája 2011 aj za jeho blahorečenie.

Bojový stres (1. časť)

/ kpt. Michaela ŠTAMMOVÁ

/ foto PhDr. Alena HARAGOVÁ

V predchádzajúcich príspevkoch sme sa venovali problematike záťaže, ktorá súvisí s odlúčením od domova počas nasadenia – teda takým ťažkostiam, ktorým čelia takmer všetci nasadení vojaci a ktoré patria do kategórie chronického stresu.

Nasadenie do vojenských operácií sa však spája aj s bojovým stresom (combat stress). V literatúre sa môžeme stretnúť aj s iným označením, ako napr. operačný stres (operational stress), bojová stresová reakcia (combat stress reaction). V dávnejšej histórii sa používal termín vyčerpanie z boja (battle fatigue), povojnová depre-sia (shell shock) alebo aj vojnová neuróza (war ne-urosis).

V tomto prípade hovoríme o záťaži, ktorá vy-plýva z takých okolností nasadenia, ako napr. po-tenciálne ohrozenie života alebo zdravia vojakov, plnenie extrémne zodpovedných úloh, ale aj kon-takt s dôsledkami ozbrojeného konfliktu – zranení alebo zabíjajú kolegovia, kontakt so zranenými civil-nými obetami útokov alebo znetvorenými ľudskými pozostatkami.

Z uvedeného vyplýva, že bojovým stresom ne-budú trpieť všetci nasadení, ale bude závisieť od konkrétnej operácie a tiež od konkrétnych okol-ností pôsobenia. To, či bude človek trpieť bojovým stresom, závisí aj od jeho individuálneho nastave-nia, intenzity a času trvania ohrozenia. Platí, že menej skúsený vojak bude ohrozenejší a, samo-zrejme, čím dlhšie je vystavenie takýmto podmien-kam, tým väčšia je pravdepodobnosť rozvoja bo-jevej stresovej reakcie.

Prejavy bojového stresu u jednotlivcov sú rôzne. Môžu sa prejavovať v rovine telesnej alebo aj psychologickej. Napríklad:

Telesné symptómy: problémy s dýchaním, pocit ťažoby na hrudníku, skrátený dych, závraty, búše-nie srdca, zrýchlený tep, zvýšený tlak, kŕče, dáve-nie, hnačka, zápcha, strata chuti do jedla, potenie, chvenie sa, tras, spánkové problémy, bolesti hlavy, chrbta, vyčerpanie, rozmazané videnie, trvalejšie vzrušené pobehovanie.

Kognitívne symptómy: zvýšená ostražitosť alebo, naopak, oneskorené reakcie, neprimerané reakcie na svetlo, zvuky, pohyb, nepozornosť, pro-blémy s koncentráciou, ťažkosti v usudzovaní alebo riešení problémov, problémy s pamäťou, ha-lucinácie.

Behaviorálne symptómy: impulzivnosť, panika, stiahnutie sa od ostatných, zrýchlená reč, strata záujmu o seba (hygiena, nenosí slnečné okuliare, ochrana pokožky), nestará sa o výstroj, poruchy zmyslového vnímania (sluch, zrak, čuch, hmat), po-ruchy reči – zajakávanie, rýchla reč.

Emocionálne symptómy: úzkosť, podráždenosť, hádavosť, hnev, smútok, pocity hanby alebo viny, osamelosť, depresia, apatia, hysterické výbuchy, strata sebadôvery, strata nádeje a viery.

Modlitby v cyperskej nárazníkovej zóne

/ npor. Ján ČUPALKA

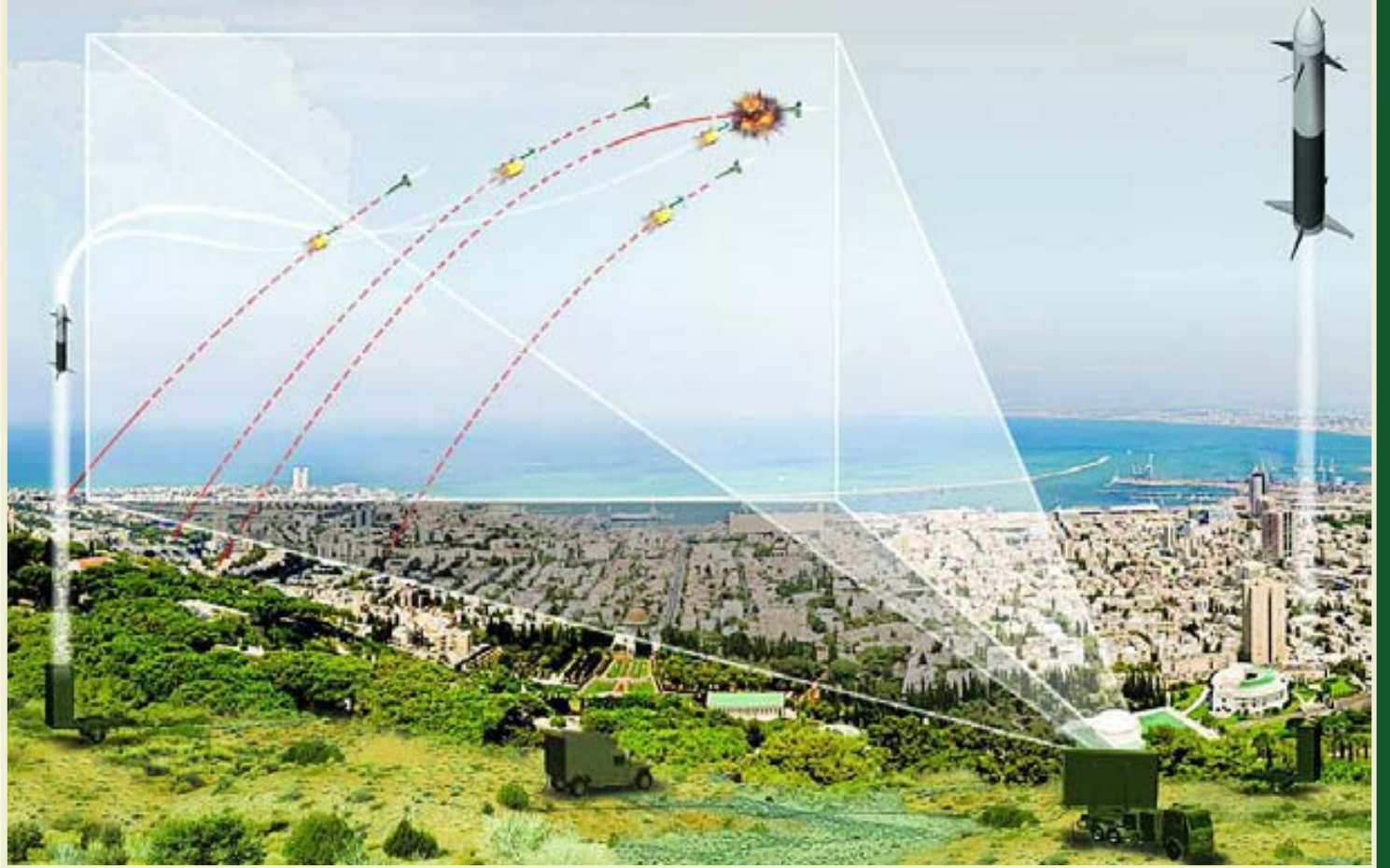
duchovný slov. kontingentu UNFICYP

Kostol zasvätený Agia Marine (Sv. Margite) sa na prvý pohľad ničím nelíši od iných sakrálnych sta-vieb podobného druhu. Leží v malej doline obklopený figovníkmi, olivovníkmi a trstinou. Je to práve jeho poloha, ktorá ho odlišuje od takmer stovky cyperských chrámov nesúcich rovnaké meno. Kostol Agia Marina totiž leží v nárazníkovej zóne (Buffer Zone).

Počas roka jeho bránou prechádzajú spravidla len príslušníci štvrtého sektoru, aby sa zúčastnili na bohoslužbách celebrowaným vojenským duchov-ným. 29. apríla to však bolo inak. Chrám navštívili rehoľníčky z kláštora Agios Georgios Alamos v Limassole v sprievode veriacich z Limassolu a Dherinie. Modlitbou so slzami v očiach sa v spo-mienkach vrátili do času, keď toto pútnické miesto mohli slobodne navštevovať. Pôvodným sídlom rehoľných sestier bol kláštor Agios Antónios v Dherinii. V roku 1949 boli presťahované do mona-

stiera v Limassole. Boli to práve slovenskí vojaci, ktorí spomienkovú pomohli zorganizovať a zabezpečiť. Zodo-vedným profesionálnym prístupom a nanajvýš citlivým a ľudským kontaktom s pútnikmi Slováci opäť prispeli k dôstojnému priebehu spomienkovej akcie.

Ďalšie batérie systému Iron Dome

Izraelské ministerstvo obrany dostalo 12. apríla zelenú od príslušného výboru vlády na nákup ďalších batérií mobilného systému protivzdušnej obrany Iron Dome. Štyri dodatočné batérie systému, ktorý je určený na ničenie delostreleckých projektilov a rakiet s krátkym dosahom s cieľom ochrániť zóny s vysokou hustotou obyvateľstva, by podľa plánov mali byť rozmiestnené v priebehu roka a pol až dvoch rokoch. V súvislosti s požiadavkou na rozšírenie systému Iron Dome ministerstvo spresnilo aj termín rozmiestnenia tretej batérie prostriedku, ktorý je stanovený do konca roka 2011. Izraelský minister obrany Jehud Barak pokladá Iron Dome za dôle-žitý krok pri vytváraní systému ochrany obyvateľov Izraela.

Systém Iron Dome je určený na ničenie delostreleckej a raketovej munície do vzdialenosti 70 kilometrov. Podľa dodávateľa spoločnosti Rafael je schopný pôsobiť vo dne i v noci za rôznych podmienok počasia, pričom má dokázať súčasne neutralizo-vať viacnásobné ohrozenie. Štandardne sa systém Iron Dome skladá z troch základ-ných komponentov – vyhladávacieho a sledovacieho radaru z dielne spoločnosti Elta, strediska velenia a riadenia BMC, ktoré využíva sofistikovaný softvér od ďalšej izrael-

skej spoločnosti mPrest Systems, a odpalovacích rämp s raketami Tamir z dielne Rafaelu. Ak radar systému zachytí vystrelenú delostreleckú alebo raketovú muníciu, sleduje jej dráhu a systém BMC vyhodnotí miesto dopadu, identifikuje či cieľ predsta-vuje hrozbu a v takom prípade aktivuje odpálenie vysokománévrovateľných antiraket Tamir s elektrooptickými senzormi, ktoré selektívne ničia najnebezpečnejší cieľ.

O vybudovaní systému sa Izrael rozhodol v roku 2007, pričom za kontraktora bola vybratá spoločnosť Rafael, ktorá spolupracuje s americkým gigantom Lockheed Martin. Prvý operačne spôsobilý systém Iron Dome bol nasadený v marci 2011 pri Beer Ševa, druhý v apríli pri meste Aškelon. Podľa Inštitútu národných bezpečnost-ných štúdií v Tel Avive by krajina pred hrozbami z pásma Gazy a Libanonu potrebovala celkovo 20 batérií Iron Dome, podľa periodika Haaretz, ktorý sa odvolával na zdroje ministerstva obrany sa plánuje rozmiestniť 10 až 15 batérií protivzdušnej obrany krátkeho dosahu.

rak, ilustrácia Rafael

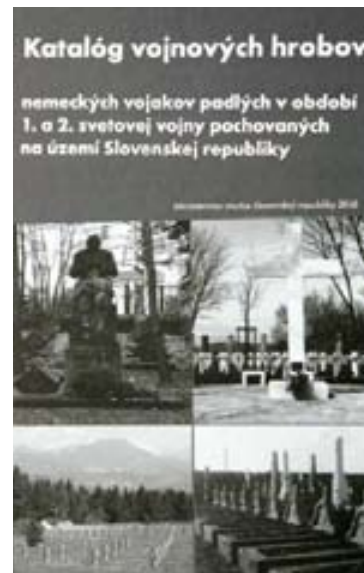

Ozbrojené sily
Slovenskej republiky

Armádny magazín
v Slovenskej televízii

PROFESIONÁL

uvidíte v premiére
každý štvrtok na
Dvojke po 16,00 h.
a v dvoch reprízach
- ich vysielací čas sledujte
na internete.

Ministerstvo vnútra vydalo minulý rok Katalóg vojnových hrobov nemeckých vojakov padlých v období 1. a 2. sve-tovej vojny pochovaných na území Slovenskej republiky. Je prvou a doposiaľ jedinou publikáciou, ktorá kom-plexným spôsobom spracúva problematiku vojnových hrobov nemeckých vojakov v SR. Rovnako je spracovaný aj Katalóg o vojnových hroboch Červenej armády a príslušníkoch Červenej armády pochovaných na našom území. Katalógy nájdete na interne-tovej stránke MV SR.